

Acest studiu este elaborat de către IDIS Viitorul. Prezenta cercetare a fost solicitată de către Membrii Coaliției pentru Dezvoltare Economică Rurală (CDER) în cadrul proiectului „Campanie de advocacy în susținerea exportatorilor moldoveni de produse agricole”, finanțat de către Fundația Soros – Moldova și Agenția Suedeză pentru Dezvoltare Internațională (SIDA).

Cuprins

Sumar executiv.....	3
Introducere.....	4
Capitolul I Cadrul normativ și strategic actual din domeniul exportului.....	5
1.1 Cadrul normativ internațional	5
1.1.1 Accesul fără taxe vamale pe piețele UE în baza sistemului GSP plus.....	5
1.1.2 Acordul de comerț liber pentru Europa Centrală (CEFTA).....	5
1.1.3 Acordul cu privire la Preferințele Comerciale Autonome	6
1.1.4 Acorduri din cadrul CSI.....	6
1.1.5 Alte acorduri de comerț liber și cooperare economică internațională.....	12
1.1.5.1 Acordurile din cadrul GUAM.....	12
1.1.5.2 Acordurile cu alte țări	12
1.2 Cadrul normativ și strategic național în domeniul promovării exporturilor.....	13
1.2.1 Strategia Națională de Dezvoltare și Planul de acțiuni RM-UE.....	14
1.2.2 Strategia de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru anii 2006-2015.....	16
1.2.3 Strategia Națională de Dezvoltare Durabilă a Complexului Agro-industrial al Republicii Moldova (2008-2015).....	18
Capitolul 2 Politicile actuale în domeniul exportului.....	21
2.1 Caracteristica retrospectivă a politicilor publice în domeniul promovării exporturilor.....	21
2.2 Politica de subvenționare și susținere a producătorilor agricoli.....	23
2.3 Politica comercială	23
2.4. Politica investițională	24
2.5 Politici în domeniul perfecționării cadrului regulatoriu.....	25
Capitolul 3. Reglementarea actuală a procedurilor vamale la exportul produselor agricole.....	28
3.1 Declarația vamală.....	29
3.2. Actele și informațiile necesare de a fi prezentate la vămuirea produselor exportate.....	30
3.3 Certificatul de origine.....	32
Capitolul 4. Sistemul calității și reglementări tehnice.....	35
4.1 Concepția infrastructurii calității.....	36
4.2 Activitatea de reglementare tehnică	36
4.3 Securitatea generală a produselor	37
4.4 Organizarea activităților din domeniul infrastructurii calității.....	38
4.5 Alte acte normative adoptate în ultimii ani în domeniul infrastructurii calității și reglementărilor tehnice.....	38
Capitolul 5 Reglementarea transportului de produse agricole destinate exportului.....	40
5.1 Cadrul normativ internațional special.....	40
5.2 Categoriile de documente folosite în transportul rutier internațional al mărfurilor.....	45
5.3 Cadrul legal național.....	47
Concluzii.....	55
Recomandări.....	56
Bibliografie.....	57

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII

Furdui, Viorel

Reglementarea exportului de produse agricole în Republica Moldova/Viorel Furdui; Inst. Pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul”. – Ch: IDIS „Viitorul”, 2008 (“Adriga-Vis SRL.”) – 59p.

Bibliogr.p.: 60 ex.

ISBN 978-9975-9553-5-5

339.564:631.57

R 39

Sumar executiv

Scopul general al acestui studiu este de a analiza cadrul normativ național și internațional de bază în vigoare în Republica Moldova care reglementează în prezent comerțul exterior și, în special, exportul produselor agricole. Totodată, în cadrul acestui studiu, autorul și-a propus să urmărească evoluția cadrului normativ respectiv pe parcursul ultimilor ani, identificând unele probleme ce țin de procesul de elaborare, adoptare și implementare a politicilor publice din domeniul respectiv, precum și propunând unele soluții.

În cadrul studiului, au fost supuse analizei astfel de aspecte precum evoluția cadrului normativ internațional și național din domeniul comerțului exterior, politicile actuale în domeniul exportului, reglementarea normativă actuală a procedurilor vamale la exportul produselor agricole, sistemul calității și reglementările tehnice, transportul de produse agricole destinate exportului.

În rezultatul analizei date, au fost identificate unele bariere de ordin organizatoric și normativ, care, în opinia autorului, influențează negativ relațiile economice externe ale producătorilor agricoli autohtoni. Printre problemele de bază sunt menționate: cadrul normativ foarte numeros, complex și contradictoriu; elaborarea de documente de politici publice nerealizate în practică, curențe în cadrul procesului de elaborare a politicilor publice, inexistența unui sistem eficient de raportare, de monitorizare și de auto-evaluare a implementării politicilor publice etc.

Pentru a depăși problemele depistate în rezultatul studiului, autorul propune unele soluții în formă de recomandări, adresate atât factorilor de decizie, cât și tuturor actorilor interesați în edificarea unui cadru normativ modern și eficient, care să faciliteze și să stimuleze activitatea comercială externă a agenților economici din Republica Moldova. În special, este propusă aplicarea unor tehnici de sistematizare a cadrului normativ în domeniul comerțului exterior pentru a facilita accesul producătorilor și exportatorilor agricoli; implicarea sistematică a tuturor actorilor interesați în procesul de elaborare și monitorizare a documentelor de politici publice; elaborarea unui mecanism eficient de raportare și control asupra aplicării actelor normative, revizuirea listei actelor și documentelor necesare pentru efectuarea unei operațiuni de export; corelarea cadrului național la cel internațional etc.

Introducere

Dezvoltarea unei economii competitive și efective într-un stat depinde direct de asigurarea unor condiții favorabile de activitate pentru producători, stimularea exportului de produse autohtone și atragerea de investiții.

În acest context, adoptarea unui cadru normativ corespunzător, clar, bine corelat, stimulatoriu și conform standardelor internaționale în domeniul comerțului exterior reprezintă unul din elementele principale care poate influența pozitiv dezvoltarea economică, în general, și cea a sectorului agro-industrial, în special. Mai mult, acest deziderat este stipulat în majoritatea documentelor de politici publice adoptate în Republica Moldova în ultimii ani.

Analiza cadrului legal adoptat în perioada anilor 2005-2008 permite a constata o activitate destul de intensivă a Parlamentului, Guvernului și a altor autorități publice centrale în domeniul dezvoltării și perfecționării unui cadru normativ adecvat, necesar promovării exporturilor și asigurării accesului produselor destinate exportului pe principalele piețe de desfacere din lume.

În acest sens, pe parcursul perioadei de referință au fost încheiate o serie de acorduri internaționale importante, au fost adoptate și modificate mai multe acte legislative și au fost aprobate un număr destul de mare de reglementări normative destinate asigurării conformității produselor autohtone destinate exportului cu rigorile și standardele tehnice și sanitare etc.

La aceste acte adoptate în ultimii ani se mai adaugă numeroase reglementări normative naționale și internaționale adoptate în anii precedenți și care în vigoare.

Astfel, în prezent există un cadrul normativ destul de complex, numeros și, uneori, destul de confuz, care în contextul prezentului studiu necesită a fi analizat în vederea creării unei imagini generale asupra situației din domeniul reglementării activității comerciale externe în general, și a exportului produselor agricole, în special.

CAPITOLUL I.

Cadrul normativ și strategic actual din domeniul exportului

1.1 Cadrul normativ internațional

1.1.1 Accesul fără taxe vamale pe piețele UE în baza sistemului GSP plus

În baza acordului încheiat cu Uniunea Europeană în 2005, Republica Moldova a obținut accesul la Sistemul General de Preferințe (GSP plus). Conform acestui acord, începînd cu 1 ianuarie 2006, se permite accesul liber pe piața UE a circa 9200 poziții tarifare din cele 10200 (11000) poziții existente în Nomenclatorul combinat de bunuri. Astfel, 2000 poziții sunt acordate tuturor țărilor terțe în conformitate cu tariful vamal UE și 7200 conform GSP plus, de care beneficiază doar 15 țări. Aplicarea sistemului GSP plus permite accesul la tariful vamal zero a circa 88% din exporturile Republicii Moldova în UE.

Totodată, punctul nevralgic al acestui acord poate fi considerat faptul că o serie de produse agricole de importanță strategică pentru Republica Moldova, precum sunt zahărul, carnea, băuturile alcoolice etc., nu au fost incluse în sistemul de GSP plus.

Totuși, încheierea de către Republica Moldova a acordului cu privire la accesul la sistemul GSP plus este considerată o evoluție pozitivă în domeniul promovării exporturilor, fapt care a îmbunătățit considerabil regimul comercial cu UE și a permis majorarea exporturilor pe piața UE cu 20% în 2006. În plus, acest acord a precedat stabilirea și dezvoltarea unor relații și mai strînse cu UE, fapt confirmat ulterior prin negocierea și acceptarea din partea UE pentru Republica Moldova a unor Preferințe Comerciale Autonome (2008) și apariția unor discuții și negocieri privind încheierea cu UE a unui acord comercial asimetric în viitorul apropiat.

1.1.2 Acordul de comerț liber pentru Europa Centrală (CEFTA)

La 19 decembrie 2006 Republica Moldova, de rînd cu alte nouă țări din Europa, a semnat un nou acord de comerț liber pentru Europa Centrală (CEFTA). Acest acord a fost ratificat de Parlamentul Republicii Moldova la 04.05.2007.

Acordul de comerț liber pentru Europa Centrală (CEFTA-2006) prevede un grad extins de liberalizare, în special a comerțului cu produse industriale, mecanisme transparente de aplicare a măsurilor de protecție comercială și instituirea unui mecanism propriu de soluționare a litigiilor comerciale sau utilizarea instrumentului OMC. Calitatea de membru al CEFTA, pe termen lung, îi deschide Republicii Moldova accesul la fondurile structurale ale UE. Mai mult, aderarea Republicii Moldova la CEFTA constituie un cadru excelent de pregătire pentru aderarea la UE și alinierea la valorile europene, anume prin deschiderea economiilor și dezvoltarea schimburilor regionale.

În scopul implementării și dezvoltării continue a relațiilor în cadrul CEFTA, la 21.08.2007 Guvernul a aprobat Regulamentul privind importul în Republica Moldova al produselor originare din țările-membre ale Acordului Central European de Comerț Liber (CEFTA), abilitînd Ministerul Economiei și Comerțului cu funcția de gestionare a contingentelor tarifare la importul produselor din țările-membre CEFTA.¹ La 10.12.2007 Guvernul a aprobat componența nominală a părții moldovenești a Comisiei mixte în cadrul Acordului Central European de Comerț Liber (CEFTA)²

1 Hotărârea Guvernului nr. 955/21.08.2007 privind reglementarea importului în Republica Moldova a produselor originare din țările-membre ale Acordului Central European de Comerț Liber (CEFTA) // *Monitorul Oficial* 136-140/996, 31.08.2007

2 Hotărârea Guvernului nr. 1379/10.12.2007 cu privire la aprobarea componenței nominale a părții moldave a Comisiei mixte în cadrul Acordului Central European de Comerț Liber (CEFTA) // *Monitorul Oficial* 198-202/1437, 21.12.2007

1.1.3 Acordul cu privire la Preferințele Comerciale Autonome

La 21 ianuarie 2008 Consiliul de Miniștri al UE a adoptat Regulamentul de introducere a unor preferințe comerciale autonome pentru Republica Moldova și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 980/2005 și a Deciziei 2005/924/CE a Comisiei.

Potrivit Regulamentului aprobat, o serie de produse agricole și de origine agricolă (produse animaliere, grâu comun, porumb, orz, zahăr alb și vinuri din struguri proaspeți, cu titru alcoolic volumic existent de maximum 15%, altele decât vinurile spumoase) vor putea fi exportate în Comunitate cu scutire de taxe vamale, în limitele contingentelor tarifare comunitare stabilite pentru Republica Moldova. Totodată, pentru o serie de produse obținute în sectorul vegetal, este operată exonerarea de elementul ad valorem al taxei de import (pentru struguri și o serie de produse din legumicultură și pomicultură.).

Potrivit unor experți,³ contingentele tarifare obținute pentru produsele din unele sectoare ale economiei sunt semnificative (zahăr, produse avicole, produse vinicole). În același timp, se menționează că în anii 2005-2006, România și Bulgaria au beneficiat de cote mult mai mari. De asemenea, contingentele tarifare obținute pentru unele produse din sectorul vegetal sunt considerate destul de mici. De exemplu, pentru grâul comun (codul Nomenclatorului Combinat 1001 90 91), cota de export va constitui în anul 2008 – 25 mii tone, în 2009 – 30 mii tone, în 2010 – 35 mii tone, 2011 – 40 mii tone și 2012 – 50 mii tone. Pentru orz (codul Nomenclatorului Combinat 1003 00 90), contingentele de export vor crește în anii 2008 – 2012 de la 20 mii tone până la 45 mii tone, iar pentru porumb (codul Nomenclatorului Combinat 1005 90) de la 15 mii tone până la 40 mii tone.

Deși unele cote tarifare acordate Republicii Moldova în cadrul sistemului de Preferințe Comerciale Autonome sunt destul de mici, în opinia experților, totuși oferirea accesului pe piața pentru mai multe produse agricole strategice pentru RM prin intermediul acestui sistem poate fi apreciată ca o tendință pozitivă, care urmează să fie dezvoltată în continuare. La rândul său, Republica Moldova, în raporturile cu partenerii săi comerciali din UE, urmează să confirme prin acțiuni concrete dorința de a dezvolta relațiile cu UE prin aprobarea și implementarea standardelor tehnice, calitative etc. și demonstrarea capacității de a administra efectiv cotele tarifare oferite.

În prezent, în vederea asigurării implementării Preferințelor Comerciale Autonome, autoritățile publice centrale din Republica Moldova au adoptat mai multe acte normative. Astfel, prin ordinul nr.50-0 din 18.02.2008 al Serviciului Vamal, a fost aprobat Regulamentul cu privire la completarea, autentificarea și eliberarea certificatelor de origine a mărfurilor exportate în cadrul regimurilor de comerț preferențiale cu Uniunea Europeană (ATP) și statele care acordă Republicii Moldova Sistemul Generalizat de Preferințe (GSP). La 07.03.08, în scopul punerii în aplicare a prevederilor Regulamentului Consiliului Uniunii Europene nr.55/2008 din 21 ianuarie 2008 privind introducerea unor preferințe comerciale autonome pentru Republica Moldova, Guvernul a aprobat Regulamentul privind administrarea cotelor tarifare la exportul mărfurilor în Uniunea Europeană, prin care a stabilit mecanismul de distribuire a cotelor la exportul produselor originare din Republica Moldova în țările Uniunii Europene în cazul cărora au fost stabilite cote tarifare.⁴

1.1.4 Acorduri din cadrul CSI

Piața CSI a fost și va rămâne în continuare una din cele mai importante destinații de desfacere a produselor moldovenești și în special a celor agricole, fapt demonstrat de experiența ultimilor ani. Orice dereglare și deficiență în raporturile comerciale cu principalii parteneri din cadrul CSI poate afecta esențial economia Republicii Moldova. De aceea, cunoașterea și studierea cadrului normativ în vigoare adoptat în cadrul CSI și între membrii țărilor CSI care reglementează raporturile comerciale externe reprezintă un interes deosebit.

În acest sens, dacă analizăm cadrul normativ adoptat pe parcursul anilor 2005-2008 în

³ Monitorul Economic: analize și prognoze trimestriale, Nr. 11, IDIS Viitorul, Chișinău 2008

⁴ Serviciul Vamal, Ordin nr.50-O din 18.02.2008 referitor la aprobarea Regulamentului cu privire la completarea, autentificarea și eliberarea certificatelor de origine a mărfurilor exportate din Republica Moldova în cadrul regimurilor de comerț preferențiale cu Uniunea Europeană (ATP) și statele care acordă Republicii Moldova Sistemul Generalizat de Preferințe (GSP) //Monitorul Oficial 40-41/98, 26.02.2008; Hotărârea Guvernului nr. 262/07.03.2008 privind administrarea cotelor tarifare la exportul mărfurilor în Uniunea Europeană //Monitorul Oficial 51-54/328, 14.03.2008

cadrul CSI și care vizează raporturile comerciale între țările membre, constatăm că în acest domeniu nu s-au produs careva evenimente semnificative. Principalele acte și acorduri care formează cadrul normativ al activității comerciale din cadrul CSI au fost adoptate cu mai mulți ani înainte de perioada de referință.

Totodată, luând în considerație natura șocurilor externe și relațiile cu unii parteneri din cadrul CSI din anii 2006-2007, constatăm că în pofida existenței în cadrul CSI a unui cadru normativ destul de dezvoltat, el nu întotdeauna este respectat întocmai de către unii parteneri comerciali ai Republicii Moldova sau este aplicat într-o manieră neconformă sensului normelor respective și bune credințe. Astfel, de exemplu, Federația Rusă prin modul de impunere a restricțiilor la importul produselor agricole și vinicole pe parcursul anului 2006, în opinia noastră a încălcat prevederile Acordului între Guvernul Republicii Moldova și Consiliul Miniștrilor - Guvernul Federației Ruse cu privire la comerțul liber din 09.02.1993, care în art. 3 prevede că „Partea Contractantă, care aplică limitări cantitative va informa din timp, în măsura posibilităților, cealaltă Parte Contractantă despre aceste limitări și este obligată, la solicitarea celeilalte Părți Contractante, să ofere informația necesară referitoare la motivele aplicării, formele și termenele presupuse ale aplicării numitelor limitări”.

De asemenea, trebuie de menționat faptul că, în cadrul CSI, în domeniul activității economice și comerciale, raporturile comerciale între țările membre sunt reglementate preponderent prin intermediul acordurilor bilaterale de colaborare economică și comerț liber. În acest sens, la momentul actual Republica Moldova are încheiate acorduri de comerț liber cu toate țările CSI.

Totuși, în contextul prezentului studiu, considerăm că prezintă interes deosebit următoarele acte normative principale în vigoare din cadrul CSI, care trebuie să fie luate în considerație la promovarea intereselor economico-comerciale ale Republicii Moldova:

1.1.4.1 *Acordul din 15.04.94 privind crearea zonelor de comerț liber*⁵

Printre aspectele importante ale acestui acord pot fi menționate:

- Interzicerea aplicării tarifelor vamale, impozitelor și plăților echivalente, precum și restricțiilor cantitative la intrarea și/sau ieșirea mărfurilor, ce provin din teritoriul vamal al unei Părți Contractante și sunt destinate teritoriului vamal al altei Părți Contractante.
- Armonizarea și coordonarea politicilor în domeniul cerințelor tehnice și a altor cerințe speciale în scopul lichidării barierelor tehnice și a altor restricții cu caracter analog în comerțul reciproc;
- Stabilirea coraportului între cheltuielile raționale și de facto cu mărirea taxelor și plăților (cu excepția taxelor vamale, impozitelor și plăților echivalente), stabilite de Părțile Contractante în legătură cu intrarea sau ieșirea mărfurilor în cadrul comerțului reciproc,
- Acordul de a-și unifica și armoniza procedurile vamale.
- Transporturile de tranzit nu trebuie supus reținerilor sau restricțiilor neîntemeiate etc.

1.1.4.2 *Hotărâre cu privire la Bazele legislațiilor vamale ale statelor membre ale Comunității Statelor Independente din 10.02.1995*⁶

Bazele legislațiilor vamale ale statelor membre ale CSI determină principiile reglementării de drept, economice și organizaționale ale activității vamale a statelor membre ale Comunității, care păstrează dreptul aplicării și a altor norme, care nu contravin prezentelor Baze.

1.1.4.3 *Acord privind colaborarea și ajutorul reciproc în probleme vamale din 15.04.1994*⁷

În baza Acordului dat, serviciile vamale trebuie să colaboreze în scopurile:

- a) perfecționării comunicațiilor de pasageri și mărfuri între Părți;
- b) simplificării procedurilor vamale;
- c) asigurării încasării corecte a taxelor, impozitelor și a altor plăți, precum și aplicării înlesnirilor vamale;

⁵ Acte C.S.I. Acord din 15.04.94 privind crearea zonei de comerț liber // *Tratate internaționale* 17/157, 1999

⁶ Publicată în ediția oficială „Tratate internaționale”, 2001, volumul 25, pag.35

⁷ Acord privind colaborarea și ajutorul reciproc în probleme vamale, din 15.04.1994, Ratificat prin Hot. Parl. nr.396-XIII din 16.03.95, Publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 1999, volumul 17, pag.101

d) preîntîmpinării, contracarării și cercetării infracțiunilor vamale.

1.1.4.4 *Acordul privind promovarea politicii concordate în domeniul standardizării, metrologiei și certificării din 13.03.1992*⁸

Acest acord prevede că, în domeniul standardizării, metrologiei și certificării, Părțile:

- folosesc regulamentele de bază ale sistemelor de standardizare și metrologie în vigoare și le perfecționează, raportîndu-le la economia de piață, armonizîndu-le cu normele și reglementările internaționale;
- recunosc standardele în vigoare "GOST" în calitate de standarde interstatale;
- mențin abrevierea "GOST" pentru standardele interstatale reintroduse, prevăzînd armonizarea cerințelor lor cu standardele internaționale, regionale și naționale principale;
- efectuează activități de certificare în baza regulamentelor metodico-organizaționale generale prin intermediul organelor naționale de certificare, formate de guverne;
- recunosc etaloanele de stat ale unităților mărimilor fizice în vigoare în calitate de interstatale;
- rezolvă, de comun acord, problemele juridice, economice și organizaționale ale standardizării, metrologiei și certificării inclusiv în baza acordurilor bilaterale sau multilaterale, programelor și proiectelor tehnice.

1.1.4.5 *Acordul cu privire la perfectarea actelor și controlul vamal a mărfurilor între țările participante la Acordul cu privire la crearea Zonei de Comerț Liber din 08.10.99*⁹

Scopul acordului dat este de a stabili o modalitate simplificată de perfectare a documentelor și control vamal, precum și de a unifica și simplifica procedurile vamale în privința mărfurilor care provin de pe teritoriul statelor CSI.

1.1.4.6 *Acordul cu privire la barierele tehnice din zonele de comerț liber din 20.06.2001*¹⁰

Prezentul acord definește noțiunile și delimitează astfel de termene utilizate în cadrul comerțului: măsuri tehnice, bariere tehnice, reglementări tehnice, standarde, standarde internaționale, interstatale și naționale etc. De asemenea, se stabilesc cerințele și condițiile speciale în domeniul elaborării și recunoașterii reglementărilor tehnice.

1.1.4.7 *Acordurile și tratate bilaterale*

În prezent, Republica Moldova are încheiate tratate și acorduri bilaterale cu toate țările CSI. Prin intermediul acestor acte internaționale, sunt reglementate diferite aspecte importante ale relațiilor bilaterale între statele CSI și care se referă la comerțul exterior. Totuși, la acest capitol menționăm în mod special Acordurile încheiate de către Republica Moldova cu principalii săi parteneri comerciali din cadrul CSI - Federația Rusă și Ucraina.

Acordurile Republicii Moldova cu Federația Rusă

Pe parcursul ultimilor 15 ani, Republica Moldova a încheiat mai multe acorduri cu Federația Rusă în domeniul facilitării comerțului exterior, care la momentul de față formează cadrul normativ în vigoare dintre aceste state. Printre acestea, pot fi menționate:

1) *Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Consiliul Miniștrilor - Guvernul Federației Ruse cu privire la comerțul liber din 09.02.1993*.¹¹ Acest acord prevede, în special, că Părțile:

- a) nu vor aplica taxe și impozite vamale cu efect echivalent asupra exportului și/sau im-

⁸ Acord privind promovarea politicii concordate în domeniul standardizării, metrologiei și certificării din 13.03.1992, Ratificat prin Hot. Parl. nr.1356-XIII din 22.10.97 Publicat în ediția oficială, „Tratate internaționale”, 1999, volumul 16, pag.70

⁹ Acordul cu privire la perfectarea actelor și controlul vamal a mărfurilor între țările participante la Acordul cu privire la crearea Zonei de Comerț Liber, din 08.10.99, Ratificat prin Legea N 675-XV din 23.11.2001, Publicat în „Tratate internaționale”, 2006 r., vol. 37, pag. 291, în vigoare pentru Republica Moldova din 4 ianuarie 2002.

¹⁰ Acord cu privire la barierele tehnice din zonele de comerț liber din 20.06.2000, Ratificat prin Legea nr. 787-XV din 28.12.2001

¹¹ Acord din 09.02.93 între Guvernul Republicii Moldova și Consiliul Miniștrilor - Guvernul Federației Ruse cu privire la comerțul liber //Tratate internaționale 21/37, 1999

portului mărfurilor cu originea pe teritoriul vamal al uneia dintre Părțile Contractante și destinate teritoriului vamal al altei Părți Contractante, cu anumite excepții stabilite prin documente bilaterale;

- b) nu vor impune, direct sau indirect, mărfurile care nimeresc sub incidența prezentului Acord, impozitelor sau taxelor interne, care depășesc impozitele și taxele respective la care se impun mărfurile analoage de producție internă sau mărfurile cu originea în țări terțe;
- c) nu vor opera referitor la importul sau exportul mărfurilor care nimeresc sub incidența prezentului Acord, careva limitări sau cerințe speciale, care, în situații analoage, nu se aplică mărfurilor analoage de producție internă sau mărfurilor cu originea în țări terțe;
- d) nu vor aplica referitor la depozitare, transbordare, păstrare sau transportare a mărfurilor cu originea în altă Parte Contractantă, precum și a metodelor de achitare sau de virare a plăților, alte reguli, decât cele care se aplică în situații analoage referitor la mărfurile proprii sau la mărfurile cu originea în țări terțe;
- e) nu vor aplica limitări cantitative sau alte măsuri echivalente acestora față de exportul și/ sau importul mărfurilor în cadrul prezentului Acord, cu excepția cazurilor prevăzute expres în prezentul Acord. Totodată, Partea Contractantă, care aplică limitări cantitative în condițiile prezentului Acord va informa din timp, în măsura posibilităților, cealaltă Parte Contractantă despre aceste limitări și este obligată, la solicitarea celeilalte Părți Contractante, să ofere informația necesară referitoare la motivele aplicării, formele și termenele presupuse ale aplicării numitelor limitări.

2) *Tratatul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Federației Ruse privind colaborarea economică pentru anii 1999-2008 din 02.09.1999*¹²

Prin acest tratat a fost aprobat Programul de colaborare economică dintre Republica Moldova și Federația Rusă pentru anii 1999-2008 și măsurile de realizare a acestui program.

În special, printre direcțiile principale de sarcini ale realizării acestui program sunt menționate: ajustarea bazei normative de drept; elaborarea și semnarea acordurilor de colaborare în domeniul protecției proprietății industriale, de colaborare și ajutor reciproc în sfera controlului vamal, privind cooperarea de producere; armonizarea bazei normative de drept, care include crearea condițiilor egal avantajoase activității agenților economici ai ambelor state, și, în primul rând, care privesc:

- a) principiile de percepere a impozitelor indirecte la efectuarea operațiunilor de import-export în cadrul comerțului reciproc;
- b) formarea unei ordini unice de efectuare a livrărilor de producție prin cooperare, inclusiv aplicarea impozitelor indirecte;
- c) crearea grupurilor financiar-industriale interstatale și a altor structuri comune;
- d) realizarea unor metode reciproc coordonate de stabilire a tarifelor naționale la transportarea încărcăturilor, inclusiv pentru tranzitul resurselor energetice prin conductele magistrale, precum și a cerințelor referitoare la masele maximale permise și gabaritele mijloacelor de transport.

La rândul său, în domeniul armonizării legislației vamale în vigoare, este prevăzută colaborarea în următoarele direcții:

- simplificarea procedurilor vamale în comerțul reciproc;
- apropierea procedurilor de elaborare a documentelor vamale în regimuri vamale diferite;
- unificarea declarației vamale pentru încărcături;
- elaborarea modului unic privind problema organizării controlului vamal referitoare la elaborarea documentelor și circulația mărfurilor supuse accizelor și marcării etc.

¹² Ratificat prin Legea nr.1066-XIV din 16.06.2000, în vigoare din 11 august 2000, Publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 2001, volumul 24, pag.292

Analiza mersului realizării Programului se efectuează de către Comisia Interguvernamentală de Colaborare Economică între Republica Moldova și Federația Rusă, care trebuie să se întrunească nu mai rar de o dată - două ori pe an. Totodată, Comisia Interguvernamentală este abilitată cu dreptul de a lua decizii referitoare la:

- coordonarea activității organelor de stat privind realizarea Programului;
- controlul mersului realizării Programului și operarea în el, în caz de necesitate, a modificărilor corespunzătoare;
- organizarea pregătirii planului anual de măsuri pentru realizarea Programului pentru anul respectiv, care se aprobă de Președinții Părților naționale ai Comisiei Interguvernamentale;
- organizarea pregătirii proiectelor de acorduri interguvernamentale axate pe problemele legate de realizarea Programului.

3) *Tratatul de prietenie și cooperare între Republica Moldova și Federația Rusă din 19.12.2001*¹³

Printre angajamentele principale ale părților în domeniul economic și comerțului, merită atenție în special următoarele prevederi ale tratatului dat:

- părțile vor promova și vor extinde relațiile economice bilaterale în baza principiului egalității, avantajului reciproc și a parteneriatului bazat pe încredere;
- direcțiile principale ale colaborării Părților în sfera economică vor constitui dezvoltarea și funcționarea pieței mărfurilor, serviciilor capitalului și muncii, promovarea unei politici coordonate în domeniul fiscal, financiar-creditor, valutar-financiar, comercial, vamal și tarifar, dezvoltarea rețelelor de transport, energetice și informaționale;
- părțile se obligă să asigure agenților economici condiții economice, financiare și juridice favorabile pentru activitatea de antreprenariat și de altă natură, inclusiv stimularea și protejarea reciprocă a investițiilor, evitarea dublei impuneri, crearea și funcționarea de întreprinderi și grupuri financiar-industriale mixte, elaborarea de programe economice reciproc avantajoase;
- vor stimula schimbul de informații în domeniul economiei și al practicii de aplicare a normelor de drept, vor înlesni accesul la ele ale persoanelor juridice și cetățenilor ambelor state.

Acordurile Republicii Moldova cu Ucraina

Ucraina, alături de Rusia, este unul din cei mai importanți partenerii comerciali ai Republicii Moldova. Actele normative bilaterale principale care reglementează în prezent relațiile comerciale între Republica Moldova și Ucraina sunt:

1) *Acordul privind comerțul liber între Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei*¹⁴

În special, acesta prezintă importanță deosebită, deoarece se referă în mare parte la produsele agricole și prevede că:

- a) părțile nu aplică în comerțul reciproc taxe vamale și plăți, precum și taxe, care au acțiune echivalentă;
- b) toate restricțiile cantitative și măsurile cu efect echivalent la importul și/sau exportul producției, provenite din teritoriul statelor Părți, vor fi anulate din momentul intrării în vigoare a prezentului acord;
- c) toate normele și reglementările tehnice ale Părților, ce țin de comerț, vor fi elaborate, adoptate și implementate în conformitate cu prevederile Acordului OMC privind barierele tehnice în calea comerțului din momentul aderării Ucrainei la OMC;
- d) părțile vor colabora în domeniul simplificării procedurilor și formalităților vamale aplicate în comerțul cu mărfuri, care cad sub incidența prezentului Acord, în special privind produsele agricole ușor perisabile. În acest sens, un Grup comun de lucru va elabora și

¹³ Ratificat prin Legea nr.760-XV din 27.12.2001

¹⁴ Acord privind comerțul liber între Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei, din 13.11.2003, Ratificat prin Legea R.Moldova nr.22-XV din 12.02.2004

- propune măsurile respective;
- e) părțile asigură tranzitul liber al mărfurilor, care își au originea pe teritoriul vamal al uneia dintre Părți, pe teritoriul statului altei Părți în corespundere cu regulile OMC;
- f) părțile vor asigura regimul național în ce privește impozitarea și reglementările interne în conformitate cu regulile OMC.

2) *Protocolul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei cu privire la asigurarea condițiilor preferențiale pentru transportarea producției agricole perisabile în Ucraina și în tranzit prin teritoriul Ucrainei spre alte țări ale C.S.I. din 29.08.1995*¹⁵

Acest document se referă la facilitarea transportării produselor agricole perisabile prin teritoriul Ucrainei, stabilind anumite angajamente pentru autoritățile publice din ambele state. În special, pot fi menționate următoarele angajamente ale părților:

- a) de a asigura oferirea peste rînd a materialului rulant, navelor și automobilelor necesare, utilizate și echipate în modul corespunzător, în scopul transportării produselor agricole perisabile cultivate în Republica Moldova;
- b) se stabilesc punctele de trecere a frontierei;
- c) perfectarea peste rînd a documentelor vamale pentru produsele agricole nominalizate mai sus;
- d) asigurarea peste rînd a trecerii peste frontiera dintre Republica Moldova și Ucraina a mijloacelor de transport, care duc produse agricole perisabile și care trec în tranzit prin teritoriul Ucrainei spre alte țări ale C.S.I.
- e) asigurarea perfectării calitative a documentelor de însoțire a mărfurilor și a documentelor de vamă.
- f) recunoașterea în calitate de documente, care certifică originea din Republica Moldova a produselor legumicole, certificatul de origine a mărfii sau documentul de origine al ei, eliberat și autentificat de organele vamale ale Republicii Moldova, precum și certificatul de calitate și certificatul de carantină ale acestei producții.
- g) în scopul simplificării procedurii controlului și creării unor comodități maxime pentru cetățenii ambelor țări, dar și ai unor țări terțe, stabilirea unor puncte de trecere vamale unde să se organizeze examenul vamal și de frontieră în comun.

Totuși trebuie de menționat că în prezent există anumite incertitudini referitor la aplicabilitatea prezentului protocol între Republica Moldova și Ucraina. Asta fiindcă în acest act nu se menționează perioada de acțiune a acordului respectiv și nici posibilitatea prelungirii automate a lui în cazul acceptării tacite. Unele prevederi ale acestui document se referă la o anumită perioadă de timp.

În plus, după cum s-a menționat mai sus, între Republica Moldova și Ucraina a fost încheiat un acord de comerț liber în anul 2003, care, referindu-se la producția agricolă perisabilă, prevede în art. 10 (Simplificarea formalităților comerciale) doar că „părțile vor colabora în domeniul simplificării procedurilor și formalităților vamale aplicate în comerțul cu mărfuri, care cad sub incidența prezentului Acord, în special privind produsele agricole ușor perisabile”, prin intermediul Grupului de Lucru creat în conformitate cu prezentul acord și care va elabora măsurile necesare în aceste scopuri. Însă, din analiza cadrului legal în vigoare, constatăm că un astfel de Grup sau nu a fost creat sau decizia privind crearea lui nu a fost dată publicității. Menționăm că din momentul ratificării acordului dat au trecut deja 4 ani.

Astfel, considerăm că datorită importanței deosebite a producției agricole perisabile pentru economia Republicii Moldova, este necesar de a elabora niște reglementări unificate, complexe și clare care să stabilească regimul acestor produse. Se impune de a elabora și încheia cu partenerii noștri comerciali (în special Ucraina) un acord complex și de lungă durată privind simplificare și eliminarea barierei în exportul și tranzitul producției agricole a teritoriilor statelor respective, în baza cadrului normativ internațional de specialitate.

¹⁵ Publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 1999, volumul 22, pag.228

3) Declarație cu privire la principiile de bază ale creării Uniunii Vamale între Republica Moldova și Ucraina din 11.03.1997¹⁶

Acest acord internațional, alături de cele menționate mai sus, de asemenea, conține un șir de prevederi care merită a fi supuse atenției, în contextul prezentului studiu. În special, pot fi menționate următoarele stipulări și principii de care trebuie să se ghideze părțile semnatare:

- Uniunea Vamală se va baza pe normele internaționale de drept, aplicate în sistemul comercial multilateral GATT/OMC, ținându-se cont de principiile și normele unanim recunoscute ale acestui sistem în ceea ce privește crearea și funcționarea zonelor de comerț liber și a uniunilor vamale;
- determinarea pașilor ce necesită a fi întreprinși pentru apropierea principiilor de formare a legislațiilor naționale se va face în baza analizei comparabile a rezultatelor reformelor economice și formării legislației economice de piață în ambele țări, perfecționarea sistemului tarifar-vamal, a sistemului de control vamal, a sistemului de statistică și evidență vamală, eliminarea restricțiilor din calea comerțului bilateral;
- realizarea integrală a regimului de comerț liber între cele două țări ca o primă etapă a creării uniunii vamale bilaterale;
- organizarea consultărilor respective cu partenerii străini, față de care există angajamente reciproce privind comerțul liber și acorduri de parteneriat;
- formarea politicii economice externe respective, inclusiv determinarea:
 - a) modului de aplicare a restricțiilor de protejare a importului;
 - b) mecanismului de aplicare a unor măsuri de protecție în caz de concurență ne-loială;
 - c) regulilor de origine a mărfurilor;
 - d) formelor admisibile și neadmisibile de subvenționare de către stat a economiei, limitelor de activitate a întreprinderilor comerciale de stat;
 - e) modului de unificare definitivă a legislațiilor ambelor state în partea ce se referă la reglementarea relațiilor economice (tarifar-vamală, financiar-bancară, investițională etc.);
 - f) apropierea mecanismelor de reglementare tarifară și netarifară a activității economice externe;
 - g) realizarea unor măsuri în scopul unificării tarifului vamal și coordonării serviciilor vamale naționale în ceea ce privește respectarea regulilor unice ale controlului vamal.

1.1.5 Alte acorduri de comerț liber și cooperare economică internaționale

Printre alte acorduri internaționale importante din domeniul comerțului exterior încheiate de Republica Moldova, pot fi menționate:

1.1.5.1 Acordurile din cadrul GUAM:

- Carta de la Ialta a GUAM din 07.06.2001¹⁷
- Acordul cu privire la crearea zonei de comerț liber între statele GUAM din 20.07.2002
- Strategia regională și Planul de acțiuni privind realizarea Proiectului de facilitare a comerțului și transportului în cadrul GUAM, aprobate la Istanbul, la 28 iunie 2004, de către Consiliul miniștrilor afacerilor externe ai statelor-participante la GUAM și Hotărîrea Guvernului nr. 178 pentru aprobarea Planului național de acțiuni privind realizarea a Proiectului de facilitare a comerțului și transportului în cadrul GUAM¹⁸

1.1.5.2 Acordurile cu alte țări:

- 1) Acord din 20.05.2004 de comerț liber între Republica Moldova și Republica Bulgaria.
- 2) Acord din 27.02.2004 de comerț liber între Republica Moldova și Republica Croația.

¹⁶ Publicată în ediția oficială "Tratate internaționale", 1999, volumul 22, pag.273

¹⁷ Ratificată prin Legea nr.24-XVI din 14.04.05

¹⁸ Hotărîrea Guvernului nr. 178 din 15.02.2005 pentru aprobarea Planului național de acțiuni privind realizarea Proiectului de facilitare a comerțului și transportului în cadrul GUAM, Monitorul Oficial al R. Moldova nr.30-33/229 din 25.02.2005

- 3) Acord din 23.12.2003 de comerț liber între Guvernul Republicii Moldova și Consiliul de Miniștri al Bosniei și Herțegovinei.
- 4) Acord din 13.11.2003 de comerț liber între Republica Moldova și Republica Albania.
- 5) Protocol din 21.02.2003 între Ministerul Economiei al Republicii Moldova și Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Ungare privind crearea Grupului de lucru de colaborare economică și dezvoltare a comerțului între Republica Moldova și Republica Ungară.
- 6) Acord din 28.01.2003 de comerț liber între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Macedonia.
- 7) Acord din 12.08.2002 privind comerțul și colaborarea economică între Republica Moldova și Republica Croația.
- 8) Acord din 11.07.2002 privind comerțul și colaborarea economică între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Slovenia.
- 9) Acord din 13.11.2003 de comerț liber între Consiliul de Miniștri al Serbiei și Muntenegrului și Guvernul Republicii Moldova.
- 10) Acord din 05.04.96 între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Lituania privind comerțul și cooperarea economică.
- 11) Acord din 30.11.95 privind comerțul și cooperarea economică între Republica Moldova și Confederația Elvețiană
- 12) Acord din 19.03.93 între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii India cu privire la comerț și colaborare economică.

1.2 Cadrul normativ și strategic național în domeniul promovării exporturilor

În prezent, este general recunoscut faptul că șocurile externe cu care s-a confruntat R. Moldova în domeniul exporturilor produselor agro-alimentare în anii 2005-2007, iar, pe de altă parte acordurile semnate cu UE, CEFTA și CSI, au influențat activitatea normativă a Guvernului și structurilor de stat responsabile de promovarea exporturilor și asigurarea condițiilor normative necesare pentru conformarea rigorilor tehnice, sanitare, calitative etc. a produselor destinate exportului și accesului în țările respective. În acest sens, în perioada anilor 2005-2008, pe de o parte, a fost continuată reforma regulatorie, iar, pe de altă parte, au fost elaborate și adoptate un număr semnificativ de acte normative în scopul asigurării unei reglementări adecvate și conforme standardelor europene din domeniul exporturilor în general, și a exporturilor produselor agricole, în special. (Vezi Anexa: *Lista actelor legislative și normative principale din domeniul comerțului exterior*)

În cadrul reformei regulatorii, potrivit unor date oficiale, au fost realizate o serie de activități care au avut ca rezultat: (a) simplificarea și creșterea transparenței procesului de reglementare prin reducerea numărului de acte normative care reglementează activitatea de întreprinzător; (b) reducerea duratei și costurilor procedurii de înregistrare; (c) diminuarea costului procedurilor de eliberare a autorizațiilor; (d) simplificarea parțială și centralizarea procedurii de licențiere; (e) optimizarea procedurii de înregistrare și (f) reducerea conflictelor de interes între rolul inspecțiilor și rolul de testare a agențiilor de control. Drept rezultat, durata perioadei de înregistrare a întreprinderilor s-a redus cu 6 zile, iar costurile s-au micșorat de două ori. De asemenea, s-a micșorat numărul mediu de licențe pe companie, durata eliberării acestora s-a redus până la 20 de zile, iar costurile s-au înjumătățit. S-a redus costul pentru certificarea produselor la import și pentru proceduri vamale, precum și a duratei procedurilor de import și export. La rîndul său, procedurile de eliberare a autorizațiilor au devenit mai ieftine și mai puțin anevoioase. În același timp, a crescut ponderea plăților neoficiale pentru obținerea acestora.¹⁹

În același timp, în perioada 2005-2008 se atestă o evoluție semnificativă în ceea ce privește adoptarea și asigurarea unui cadru de programare a politicilor în domeniul stimulării investițiilor și promovării exporturilor. În acest sens, au fost elaborate și aprobate un șir de strategii, programe și planuri de acțiuni precum:

¹⁹ Sursa: Legea nr. 295/21.12.2007 pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare pe anii 2008-2011 //Monitorul Oficial 18-20/57, 29.01.2008

- 1) Strategia de dezvoltare a industriei pînă în anul 2015;
- 2) Planul de Acțiuni Republica Moldova - Uniunea Europeană;
- 3) Programul de activitate a Guvernului pentru anii 2005-2009 «Modernizarea țării - bunăstarea poporului»;
- 4) Strategia de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru anii-2006-2015;
- 5) Strategia națională de dezvoltare pe anii 2008-2011;
- 6) Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de dezvoltare pe anii 2008-2011;
- 7) Strategia Națională de Dezvoltare Durabilă a Complexului Agro-industrial al Republicii Moldova (2008-2015);
- 8) Strategia Națională de dezvoltare pe anii 2008-2011.

Totodată, putem constata că numărul destul de mare a unor documente strategice din domeniul dat nu întotdeauna presupune și calitate, eficacitate și realizare în practică a celor menționate în textul unor astfel de documente. Astfel, unele din strategii și programe ambițioase adoptate în perioada imediat anterioară celei supuse studiului, așa și au rămas practic neaplicate și nerealizate.

În acest sens, drept exemplu pot fi menționate Strategia pentru promovarea exporturilor pentru perioada 2002-2005; Strategia investițională a Republicii Moldova (2001-2005). Altele, după un efort organizatoric, uman și financiar semnificativ, au fost înlocuite cu altele și mai ambițioase, fără careva raporturi și analize, precum de ex. Strategia de dezvoltare a sectorului agro-alimentar în perioada anilor 2006-2015.

Totuși, în pofida unor deficiențe în procesul de elaborare și realizare a documentelor strategice din Republica Moldova, considerăm că cele actuale ocupă sunt decisive în cadrul procesului de promovare a exporturilor deoarece conțin o auto-evaluare destul de obiectivă a situației existente în domeniul comerțului exterior, menționînd principalele probleme și bariere cu care se confruntă producătorii autohtoni în comerțul exterior. Măsurile și acțiunile prevăzute în aceste documente de politici fiind realizate în modul corespunzător, pot contribui semnificativ la îmbunătățirea situației în domeniul comerțului exterior. Însă, acest lucru se poate întîmpla doar în condițiile existenței unui sistem de raportări, auto-evaluări și monitorizări sistematice și adecvate.

1.2.1 Strategia Națională de Dezvoltare și Planul de acțiuni RM-UE

În prezent, principalul document intern de planificare strategică pe termen mediu din Republica Moldova este Strategia Națională de dezvoltare (SND) pe anii 2008-2011²⁰, care determină obiectivele de dezvoltare ale Republicii Moldova pînă în anul 2011 și stabilește măsurile și acțiunile prioritare pentru atingerea acestor obiective.

Cu referire la export, acest document strategic conține o analiză destul de profundă și precisă a situației actuale, problemelor și oportunităților existente în domeniul exporturilor. În contextul asigurării condițiilor necesare unei dezvoltări durabile pe termen mediu, stabilește expres un șir de priorități, obiective și măsuri care urmează a fi realizate în următoarele 3 ani.

Printre prioritățile, obiectivele și măsurile principale în domeniul promovării exporturilor în SND sunt menționate:

- a) dezvoltarea unui sistem comercial și financiar transparent, bazat pe reguli clare, previzibil și nediscriminatoriu, prin promovarea exporturilor și atragerea investițiilor;
- b) extinderea exporturilor prin simplificarea și eficientizarea în continuare a controalelor mărfurilor la frontieră, în scopul reducerii costului și timpului necesar pentru efectuarea operațiunilor de import și export;
- c) dezvoltarea factoring-ului și a altor instrumente financiare pentru intensificarea exportului;
- d) intensificarea relațiilor comerciale în cadrul inițiativelor regionale de cooperare (de exem-

²⁰ Legea nr. 295/21.12.2007 pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare pe anii 2008-2011 //Monitorul Oficial 18-20/57, 29.01.2008

plu, CEFTA, GUAM, CEMN etc.) și reluarea relațiilor comerciale cu partenerii tradiționali, precum și crearea condițiilor pentru instituirea „ghișeului electronic unic” pentru documentele comerțului internațional și ale comerțului electronic;

- e) valorificarea deplină a oportunităților oferite de sistemul GSP plus, de Sistemul de Preferințe Comerciale Autonome și, ulterior, negocierea unui acord de comerț asimetric cu UE;
- f) consolidarea cadrului normativ și de reglementări specifice domeniului tehnologiilor informaționale și de comunicații, în scopul promovării economiei și comerțului electronic.

De asemenea, în contextul promovării exporturilor, merită a fi supuse atenției obiectivele SND referitoare la creșterea capacităților Întreprinderile Mici și Mijlocii (ÎMM) și consolidarea dialogului public-privat. În acest sens, se prevede că, în scopul realizării obiectivului creșterii capacității ÎMM-urilor de a face față presiunilor concurențiale pe piața europeană și internă, urmează a fi realizate următoarele sarcini:

- încurajarea ÎMM-urilor în implementarea standardelor internaționale privind managementul calității produselor și asigurarea securității la întreprinderi;
- asigurarea accesului transparent al ÎMM-urilor la procesul de achiziții publice;
- evaluarea și compararea competitivității internaționale a Republicii Moldova, inclusiv a ÎMM-urilor, în baza unui set riguros de criterii și indicatori cantitativi și calitativi;
- încurajarea instruirii managerilor ÎMM-urilor în operațiuni de export, inclusiv prin transfer internațional de experiență și cunoștințe.

La rândul său, în vederea consolidării dialogului public-privat, merită o deosebită atenție recunoașterea în strategie a necesității stabilirii dialogului permanent între Guvern și asociațiile naționale ale antreprenorilor și ÎMM, precum și implicarea activă a sectorului ÎMM-urilor în discutarea cadrului de reglementare în contextul analizei impactului regulatoriu.

În sfârșit, referindu-se la creșterea performanței sectorului agricol și a competitivității produselor agro-alimentare, Strategia națională de dezvoltare prevede următoarele sarcini:

- modernizarea infrastructurii de producere și de dezvoltare a infrastructurii de piață a produselor agro-alimentare;
- reorganizarea serviciilor/sistemelor sanitare veterinare și fitosanitare armonizate la cerințele Uniunii Europene în scopul asigurării inofensivității produselor alimentare și promovarea exporturilor;
- îmbunătățirea calității educației în domeniul agrar, inclusiv a formării profesionale continue;
- fortificarea serviciilor de extensiune rurală (servicii de informare și consultanță în agricultură și dezvoltare rurală);
- reformarea și consolidarea sistemului de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică a sectorului agro-alimentar;
- crearea unui parteneriat eficient între știință, educație și extensiune în agricultură.

Pornind de la diagnosticul situației actuale și obiectivele dezvoltării naționale menționate în SND, planul de acțiuni²¹ prevede anumite acțiuni, termene, resurse financiare și instituții responsabile de realizarea acestora pe parcursul următorilor 3 ani. În particular, este prevăzută:

- Crearea laboratoarelor performante abilitate în certificarea conformității produselor de origine animală destinate pieței interne și exportului comun.
- Perfecționarea și eficientizarea sistemului de verificare a calității producției alcoolice, implementarea metodelor de verificare a inofensivității producției alcoolice în conformitate cu cerințele internaționale. ceea ce urmează să conducă la majorarea exporturilor producției vitivinicole.
- Revizuirea legislației în vigoare cu referire la atribuțiile organelor de control amplasate la

21 Hotărârea Guvernului nr. 191/25.02.2008 pentru aprobarea Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de dezvoltare pe anii 2008-2011 //Monitorul Oficial 42-44/257, 29.02.2008

- punctele de trecere a frontierei pentru ajustarea acestora la principiile „ghișeul unic”.
- Dezvoltarea infrastructurii de marketing în sectorul agrar și crearea Centrului de Informație și Marketing Agro-alimentar.
- Implementarea programului de armonizare a legislației la directivele Comisiei Europene (elaborarea și implementarea regulamentelor tehnice).
- Armonizarea legislației sanitar-veterinare conform directivelor Comisiei Europene.
- Crearea Agenției sanitar-veterinare și siguranța produselor alimentare.
- Asigurarea accesului la instruire și informare operațională.
- Extinderea accesului la informare și consultanță.
- Crearea unui sistem informațional în marketing agricol.
- Revizuirea și reformarea sistemului existent de subvenționare; elaborarea, aprobarea și implementarea metodologiei de subvenționare.
- Crearea Agenției Agricole pentru Plăți și Intervenție

Prin urmare, din cele constatate mai sus rezultă că pentru perioada anilor 2008-2011 Guvernul RM și-a trasat sarcini și obiective destul de ambițioase. Această perioadă, fiind considerată una decisivă pentru crearea și dezvoltarea unui cadru normativ și instituțional adecvat rigorilor înaintate față de sectorul agricol și capabilă să asigure condițiile necesare în vederea creșterii producerii și competitivității mărfurilor moldovenești, precum și în scopul dezvoltării exporturilor.

1.2.2 Strategia de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru anii 2006-2015

Strategia de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru anii 2006-2015²² (SAIPE) reprezintă în prezent unul din documentele principale care stabilește cadrul politicilor de stat în domeniul atragerii investițiilor și promovării exporturilor.

Acest document stabilește, pe de o parte, direcțiile strategice pentru anii 2006-2015 în domeniul dezvoltării exporturilor, iar, pe de altă parte, prevede un plan de acțiuni în vederea atingerii obiectivelor propuse.

În special, cu referire la dezvoltarea exportului, SAIPE stabilește pentru anii 2006-2010 următoarele direcții strategice și măsuri:

1. Dezvoltarea regimurilor comerciale preferențiale prin:

- acțiuni de dezvoltare a cadrului juridic preferențial cu Uniunea Europeană;
- realizarea recomandărilor UE pentru obținerea preferințelor comerciale autonome;
- activizarea consultărilor și negocierilor pe marginea regimurilor de comerț liber asimetric dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană;
- intensificarea contactelor în cadrul inițiativelor regionale de cooperare;
- intensificarea contactelor și în procesul de implementare și utilizare a regimurilor comerciale preferențiale la care Republica Moldova este parte (de exemplu, Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est, CEFTA, GUAM, CEMN etc.);
- implementarea și valorificarea în continuare a oportunităților oferite de acordurile bilaterale și multilaterale cu caracter economic la care Republica Moldova este parte;
- intensificarea prezenței Republicii Moldova în cadrul structurilor economice internaționale, în particular în Organizația Mondială a Comerțului (O.M.C.) în scopul identificării și soluționării problemelor comerciale în relațiile bilaterale cu țările membre.

2. Dezvoltarea infrastructurii calității prin:

- a) dezvoltarea unui cadru armonizat legal și de procedură, crearea și implementarea unei infrastructuri a calității eficiente și stabilirea unui sistem eficient de evaluare a calității;
- b) implementarea Concepției infrastructurii calități până în anul 2020 în baza MSTQ (Metro-

²² Hotărârea Guvernului nr. 1288 din 09.11.2006, cu privire la aprobarea Strategiei de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru anii 2006-2015, Monitorul Oficial nr.181-183/1391 din 24.11.2006

logie, Standardizare, Testare, Calitate) și contribuirea prin aceasta la accesul pe piețele de desfacere externe.

- c) compensarea din partea Guvernului a costurilor implementării sistemelor de management a calității în baza standardelor internaționale de calitate ISO 9000:2000 pentru unele întreprinderi selectate pe bază de concurs.

3. *Promovarea exporturilor prin asigurarea accesului la informație necesară:*

- accesul rapid la informații despre piețele străine prin cerere directă, adresată birourilor comerciale din cadrul ambasadelor, centrelor de afaceri și reprezentanțelor companiilor;
- crearea bazelor de date privind piețele interne și externe, tendințele dezvoltării piețelor, consultanță etc.;
- elaborarea și publicarea unor materiale analitice privind piețele de perspectivă pentru export și posibilitățile de pătrundere pe acestea;
- acordarea asistenței întreprinderilor exportatoare la crearea site-urilor specializate;
- organizarea participării la conferințe, seminare și alte manifestări din țară și din străinătate, precum și promovarea în mass-media;
- organizarea diferitelor manifestări promoționale și stimularea publicității produselor orientate la export.

4. *Finanțarea și asigurarea exportului:*

- perfecționarea politicilor în ce privește facilitarea accesului la credite și instrumente financiare noi prin conlucrarea cu instituțiile financiare internaționale;
- dezvoltarea factoring-ului la export.

În același timp, SAIPE stabilește următoarele acțiuni pe care urmează Guvernul să le întreprindă pentru anii 2010-2015 în domeniul dezvoltării exporturilor:

- dezvoltarea și extinderea regimurilor comerciale preferențiale cu țările occidentale - prioritar la export;
- extinderea comerțului cu mărfuri și servicii cu țările-membre ale UE și din Europa de Sud-Est și Centrală;
- menținerea piețelor tradiționale în țările CSI și diversificarea exportului de mărfuri și servicii pe aceste piețe prin crearea unor rețele de distribuție eficiente;
- consolidarea bazei juridice și tehnico-materiale în domeniile standardizării și certificării mărfurilor orientate la export prin ajustarea la cerințele și normele europene;
- continuarea acțiunilor promoționale a imaginii țării în străinătate, precum și a produselor și serviciilor autohtone orientate la export.

În contextul prezentului studiu, considerăm că un aspect important reflectat în SAIPE și care a fost omis în documentele analogice anterioare este stabilirea indicatorilor de performanță. Este de menționat și rolul societății civile în cadrul procesului de promovare a exporturilor.

Astfel, în calitate de indicatori de performanță în SAIPE sunt menționați:

- a) deficitul contului curent - nu mai mult de 6% anual;
- b) majorarea ritmurilor de creștere a exporturilor de mărfuri și servicii cu 10-15% anual;
- c) extinderea sortimentului producției exportate;
- d) extinderea și diversificarea piețelor de desfacere la export;
- e) ridicarea nivelului de utilizare a regimurilor de comerț preferențial.

La capitolul cooperare cu societatea civilă, este subliniat rolul important pe care ea trebuie să-l aibă în cadrul procesului respectiv:

- a) să activeze în calitate de supraveghetor social și să participe activ în procesul de monitorizare, inclusiv prin generarea și diseminarea datelor independente;
- b) să se angajeze într-un dialog politic cu Guvernul și să ofere reacții de răspuns privind eficiența Strategiei;
- c) să limiteze în favoarea opțiunilor de politici mai eficiente;
- d) să-și asume responsabilitatea pentru implementarea inițiativelor specifice.

Totodată, considerăm că la capitolul asigurare financiară, Strategia conține deficiențe semnificative. Astfel, formulările sunt prea generale: „asigurarea financiară a Strategiei va fi asigurată din contul mijloacelor financiare bugetare, asistenței tehnice și financiare străine și din alte surse care nu contravin legislației în vigoare”. Planul de acțiuni nu prevede concret resurse financiare destinate pentru realizarea acțiunilor respective. În acest sens, se păstrează logica și neajunsurile documentelor de politici anterioare, care au rămas nerealizate în mare parte, inclusiv din cauza lipsei certitudinii în privința mijloacelor financiare necesare pentru acoperirea cheltuielilor indispensabile pentru realizarea lor.

1.2.3 Strategia Națională de Dezvoltare Durabilă a Complexului Agro-industrial al Republicii Moldova (2008-2015)²³

Obiectivul principal al Strategiei Naționale de Dezvoltare Durabilă a Complexului Agro-industrial (SNDDCAI) reprezintă asigurarea creșterii durabile a sectorului agro-industrial, precum și o ameliorare consecventă a calității vieții în mediul rural, prin sporirea competitivității și productivității sectorului. Obiectivele strategiei date au fost elaborate în concordanță cu Regulamentul Comunității Europene nr.1698/2005, precum și cu Liniile directe strategice ale Comunității Europene. De asemenea, SNDDCAI include și un compartiment de politici social-economice ale statului, direcționare spre renașterea și dezvoltarea sectorului agro-industrial al republicii, în care sunt specificate scopurile și prioritățile de bază expuse în Programul de activitate al Guvernului pe anii 2005-2009 “Modernizarea țării – bunăstarea poporului”, Strategia de creștere economică și reducere a sărăciei (SCERS), Programul Național “Satul Moldovenesc”, Planul de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană, precum și în Planul Național de Dezvoltare (2008-2011).

În cadrul strategiei, este efectuată o analiză importantă și utilă a situației actuale, a factorilor de influență, a problemelor și oportunităților care vizează sectorul agro-alimentar din Republica Moldova. De asemenea, sunt prevăzute un șir de acțiuni menite să îmbunătățească situația din acest sector al economiei naționale.

Astfel, în textul Strategiei se constată că în viitorul apropiat agricultura va continua să fie sursa esențială a exporturilor moldovenești, iar creșterea exporturilor producției agricole va permite obținerea unui impact pozitiv asupra consumului și veniturilor pe termen mediu și lung. În acest sens, valorificarea beneficiilor comerțului agricol poate fi una din căile posibile spre o creștere economică semnificativă, majorare a veniturilor populației și reducere consecventă a sărăciei. Printre problemele principale din domeniul dat, Strategia menționează:

- Prețurile locale de care beneficiază producătorii agricoli sunt cu mult mai scăzute decât cele internaționale, iar acest fapt afectează rentabilitatea agriculturii (care în prezent este cea mai puțin preferabilă din toate sectoarele economiei). În urma distorsiunilor politicilor, imperfecțiunilor și ineficiențelor piețelor, au loc transferuri importante de profit de la fermieri spre alți subiecți ai rețelei comerciale.
- Piețele agricole subdezvoltate și distorsionate, ce constituie o barieră majoră în calea comerțului și reduc veniturile rezultate din activitățile producătorilor agricoli. De asemenea, aceste distorsiuni condiționează o insuficiență de capital circulant și lipsa noilor investiții, care, la rândul lor, cauzează reducerea productivității și o calitate proastă a produselor necompetitive pe piețele de export, fapt ce limitează și mai mult veniturile.
- Din cauza veniturilor joase, sectorul agricol beneficiază doar de circa 5 procente din investițiile totale (2003), în timp ce contribuția agriculturii la PIB este de câteva ori mai mare.
- Ritmurile lente de modernizare a întreprinderilor din industria de prelucrare și în consecință - competitivitatea redusă a producției acestora atât pe piața internă, cât și pe piețele externe.
- Lipsa sistemelor integrate pe verticală, care reunesc, în baze economice, furnizorii de resurse, producătorii agricoli și procesatorii produselor agricole.

²³ Hotărârea Guvernului nr. 282/11.03.2008 cu privire la aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare durabilă a complexului agro-industrial al Republicii Moldova (2008-2015) // Monitorul Oficial 57-60/362, 21.03.2008

- Antreprenorii și fermierii moderni, în multe cazuri nu dispun de informații cu privire la standarde, cumpărători, prețuri pe piață și mecanisme contractuale.
- Piața serviciilor de logistică se situează deocamdată la etapa incipientă de dezvoltare și nu corespunde cerințelor comerțului modern. Nici un transportator de talie europeană nu activează în Moldova, din cauza parametrilor mici a pieței, procedurilor administrative imprevizibile și a altor factori negativi. Costurile logistice excesive reprezintă un factor negativ de amploare pentru competitivitatea exporturilor agricole moldovenești.
- Calitatea proastă a drumurilor și lipsa depozitelor, încăperilor frigorifice moderne și pentru vânzări angro.
- În mod paradoxal, cele mai sigure piețe pentru producția fermierilor sunt piețele culturilor de valoare joasă, precum cerealele spicoase, porumbul și floarea-soarelui – culturi tradiționale, de regulă modeste la capitolul investiții, care necesită cheltuieli minime pentru semințe, mijloace de protecție a plantelor și îngrășăminte. Piețele relativ stabile, cunoștințele tradiționale privind tehnicile de cultivare și costul mic al investițiilor determină mulți fermieri din Moldova să cultive în continuare aceste culturi, în pofida profiturilor tot mai mici pe care acestea le generează.

În vederea depășirii problemelor menționate în strategie sunt trasate anumite obiective și este propus un plan de acțiuni. Printre obiective dezvoltării agro-industriale, menționăm:

- adaptarea standardelor la cele ale UE și asigurarea inofensivității alimentare inclusiv prin: revizuirea cadrului legislativ-normativ; elaborarea reglementărilor tehnice în domeniul agro-alimentar; perfectarea și aprobarea normelor sanitare și fito-sanitare; crearea, dotarea, desemnarea sistemelor de laboratoare de încercări pentru evaluarea conformității produselor alimentare destinate pieței interne și exportului comunitar, precum și racordarea acestora la standardele și normele europene etc. ;
- sporirea competitivității sectorului agro-industrial;
- îmbunătățirea competențelor producătorilor agricoli și persoanelor care își desfășoară activitatea în sectorul agro-alimentar, în vederea asigurării unui management mai eficient al exploatațiilor agricole;
- îmbunătățirea competitivității gospodăriilor agricole;
- modernizarea și modificarea sectoarelor de procesare și comercializare a produselor agricole; conservarea calității solului – mijlocul principal de producție agricolă
- ridicarea productivității prin sporirea investițiilor și inovațiilor în sector;
- dezvoltarea continuă a lanțului valoric în scopul obținerii valorii adăugate sporite;
- dezvoltarea pieței agricole;
- dezvoltarea infrastructurii de piață și îmbunătățirea canalelor de distribuție
- perfecționarea competențelor producătorilor și antreprenorilor agricoli în domeniul marketingului.

La rândul său, la capitolul export și piețele agricole, în planul de acțiuni de realizare a Strategiei sunt prevăzute următoarele acțiuni:

- a) dezvoltarea infrastructurii de marketing în sectorul agrar: crearea piețelor angro regionale, crearea cooperativelor de marketing, crearea Centrului de Informație și Marketing Agro-alimentar și implementarea Planului de acțiuni cu privire la dezvoltarea unui sistem informațional de piață în cadrul Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare pentru anul 2008 (acțiune CSRS);
- b) dezvoltarea și implementarea sistemului de management al standardelor naționale în conformitate cu cerințele Uniunii Europene;
- c) monitorizarea exportului/importului de produse agricole și agro-alimentare din/în Republica Moldova și înaintarea propunerilor ce țin de politica tarifară la importul mărfurilor în țară, în funcție de situația și prioritățile imediate ale sectorului agricol și industriei agro-alimentare;

- d) editarea materialelor promoționale despre potențialul de producere și export din sectorul agro-industrial al Republicii Moldova și difuzarea acestora prin intermediul ambasadelor și reprezentanțelor comerciale ale Republicii Moldova;
- e) intensificarea negocierilor între serviciile veterinare din Republica Moldova și UE în vederea urgentării includerii Moldovei în lista țărilor terțe, autorizate să exporte în UE produse de origine animală;
- f) determinarea necesităților ce țin de acțiunile ce urmează a fi întreprinse în vederea lărgirii gamei de produse fabricate în țară, precum și a exportului de mărfuri agro-alimentare, urmînd să fie elaborate proiecte concrete de atragere a asistenței tehnice;
- g) crearea infrastructurii de depozitare, condiționare și pregătire a producției de fructe și legume pentru export (crearea caselor de ambalaj) etc.

Totodată, trebuie de constatat că aproximativ în aceleași scopuri și cu aceleași obiective, la 17.10.2006, Guvernul a adoptat Strategia de dezvoltare a sectorului agro-alimentar pentru anii 2006-2015, care a fost în vigoare mai puțin de doi ani. Mai mult, au rămas nerealizate atît Planul de acțiuni privind implementarea și realizarea Strategiei de dezvoltare a sectorului agro-alimentar în perioada anilor 2006-2015, cît și obligația Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare de a prezenta semestrial Guvernului rapoarte despre realizarea Strategiei nominalizate. În consecință, acest important document de politici publice, fără ca să producă efectele scontate și fără ca să fie făcute publice careva analize și evaluări, a fost anulat și înlocuit prin H.G. nr. 282/11.03.2008 cu privire la aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare durabilă a complexului agro-industrial al Republicii Moldova (2008-2015). Aceasta, în opinia noastră, pune sub semnul întrebării calitatea procesului decizional și de elaborare și monitorizare a politicilor publice în domeniul respectiv. Or, după cum ne-o demonstrează exemplul dat, importante resurse umane și financiare utilizate în cadrul procesului de elaborare și adoptare a politicilor publice sunt epuizate în zadar, fără ca să producă efecte și fără ca cineva să poarte careva răspundere.

Prin urmare, apreciind efortul Guvernului în privința elaborării și promovării unui document strategic de o astfel de amploare și care oferă o viziune destul de complexă și adecvată cerințelor actuale asupra dezvoltării complexului agro-industrial, constatăm totodată că sarcina principală a autorităților publice centrale competente este de a asigura realizarea obiectivelor și acțiunilor menționate în planul de acțiuni. Altfel, acest document strategic poate avea aceeași soartă pe care au avut-o și alte documente ambițioase, dar care au rămas nerealizate.

CAPITOLUL 2.

Politicile actuale în domeniul exportului

2.1 Caracteristica retrospectivă a politicilor publice în domeniul promovării exporturilor

În prezent, este general recunoscut faptul că stimularea și promovarea exportului sunt instrumente de bază în politica comercială și au drept obiective principale orientarea sectorului de producere spre piețele externe de desfacere și extinderea relațiilor comerciale în exterior.

În acest sens, exportul poate fi stimulat prin întreprinderea unor acțiuni de ordin bugetar și financiar-bancar; de eliminare a unor obstacole de ordin tarifar; de eliminare a unor obstacole de ordin fiscal și valutar. Totodată, o promovare reală a exportului se realizează prin:

- reprezentarea comercială în străinătate;
- organizarea și participarea la expozițiile și târgurile interne și internaționale;
- acordarea de servicii de consultanță și asistență;
- acordarea de consultanță și asistență de specialitate;
- încheierea de acorduri comerciale și de cooperare;
- publicitate comercială.²⁴

Potrivit acelorași autori, în perioada anterioară și comparativ cu alte țări din regiune, sistemul de stimulare a exportului în R. Moldova practic nu a fost format și din tot arsenalul măsurilor care pot fi aplicate în vederea promovării exporturilor, includea numai unele elemente, de ordin fiscal. Mai mult, exportatorii din Republica Moldova au fost practic lipsiți de un suport real din partea statului, fiind supuși unor proceduri birocratice umilitoare. Toate acestea, datorită unor politici incoerente și ineficiente promovate de autoritățile moldovene în raport cu proprii producători agricoli.

În acest sens, constatăm că în Republica Moldova, pe parcursul anilor, s-au făcut formal mai multe tentative de creare a unui cadru de politici în domeniul dezvoltării complexului agro-industrial, atragerii investițiilor și promovării exporturilor.²⁵

Totuși, pînă nu demult, toate aceste tentative în mare parte s-au soldat cu insucces, fapt recunoscut oficial în textul Strategiei de Atragere a Investițiilor și Promovare a Exporturilor pentru anii 2006-2015, care printre cauzele principale ale eșecului politicilor anterioare, menționează:

- axarea pe viziuni de dezvoltare a economiei naționale, bazate pe structura economică moștenită din sistemul sovietic;
- dezechilibrele globale și schimbarea conjuncturii regionale;
- abordarea nesistemică la nivelul autorităților publice și sectorului privat, manifestată prin nivelul insuficient de coerență dintre politicile/acțiunile de dezvoltare a regimurilor comerciale (promovarea exporturilor) și activităților investiționale, inclusiv de asigurare a unei oferte de produse și servicii competitive, precum și a celei de dezvoltare a infrastructurii calității, imperfecțiunea sistemului de subvenționare a întreprinderilor autohtone, nivelul redus al acțiunilor de promovare a exporturilor pe piețele de desfacere externe.

La rîndul său, printre alte cauze ale ineficienței politicilor agricole anterioare, unii experți²⁶ subliniază:

- lipsa unor abordări realiste a activităților legate de creșterea culturilor agricole cu un înalt potențial pentru export din cauza costurilor mari de producere cerute de aplicarea unor tehnologii moderne (de exemplu, exploatarea agricole din viticultură, pomicultură, legumicultură și unele direcții din fitotehnie (cultura tutunului și a sfecei de zahăr, producerea materialului semincer). În rezultat, suprafețele culturilor respective s-au diminuat esențial în ultimii ani în favoarea extinderii suprafețelor agricole, ocupate de culturi cu costuri mici de producere, dar ne-agreate pe piața internă și externă;
- lipsa acoperirii financiare a unei părți semnificative din acțiunile și măsurile fixate în docu-

24 Viorel Chivriga, Barierele tehnice în comerțul cu produse agricole (conform situației la 01.08.2003), Chișinău 2003

25 Hotărîrea Guvernului nr. 554/16.06.99 cu privire la Strategia de promovare a exportului de mărfuri din Republica Moldova pe anii 1999-2001 //Monitorul Oficial 65-66/585, 24.06.1999 Hotărîrea Guvernului nr. 1199/17.10.2006 cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a sectorului agro-alimentar în perioada anilor 2006-2015 - abrogat //Monitorul Oficial 170-173/1312, 03.11.2006; Hotărîrea Guvernului nr. nr. 80 din 29.01.2002 cu privire la aprobarea Strategiei de promovare a exportului pe anii 2002-2005, Monitorul Oficial al R. Moldova nr.21-22/156 din 05.02.2002

26 Viorel Chivriga, BARIERE TEHNICE ÎN COMERȚUL EXTERIOR CU PRODUSE AGRICOLE (conform situației la 01.08.2003), Chișinău 2003

mentele de politici respective, precum și lipsa mecanismelor de aplicare și funcționare a sistemului de stimulare a exporturilor;

- lipsa unor abordări complexe și multilaterale a problemei exporturilor. Sistemul de stimulare a exportului în R. Moldova practic nu este format și include numai unele elemente de ordin fiscal. Mai mult, exportatorii, fiind lipsiți de un suport real din partea statului, sunt supuși unor proceduri birocratice umilitoare.

În plus, analizând documentele de poziție a Coaliției pentru Dezvoltare Economică Rurală²⁷, pot fi deduse suplimentar și alte cauze ale ineficienței politicilor anterioare de dezvoltare a agriculturii și de promovare a exportului:

- Îmbinarea ineficientă a instrumentele și mecanismelor specifice economiilor de comandă și instrumente, care sunt tradițional folosite în țările în curs de dezvoltare și utilizate pentru atingerea obiectivelor politicilor agricole aplicate în Republica Moldova. Aceasta a determinat canalizarea importantelor resurse financiare publice pentru obiective tranzitorii, multe din care nu au fost realizate sau pentru obiective inutile, incompatibile dezvoltări durabile a sectorului agrar: salvarea cu orice preț a întreprinderilor agricole mari ajunse în pragul insolabilității prin intermediul vacanțelor fiscale și anularea penalităților; stimularea întreprinderilor mari din viticultură, pomicultură și a celor specializate în prestarea serviciilor mecanizate în detrimentul agenților economici mici; deținerea controlului de către stat asupra bunului mers a lucrărilor agricole realizate de întreprinzătorii privați din mediul rural etc.
- Existența unui sistem de susținere în agricultură incapabil să influențeze procesele și care determină stagnarea actuală în agricultură
- Continuarea politicii de adoptare a unor decizii lipsite de fundamentări economice adecvate (Hotărârea Guvernului nr. 834/din 26.07.2004).

În rezultatul unor astfel de politici, constatăm că eforturile privind implementarea Strategiei de promovare a exportului pe anii 2002-2005 precum și a Strategiei privind dezvoltarea sectorului agro-alimentar pentru anii 2006-2015²⁸ au eșuat. Mai mult, în această perioadă au fost observate chiar regrese semnificative, evidențiate de :

- accentuarea deficitului balanței comerciale;
- restricții locale la exportul cerealelor și interdicții, instituite de principalul partener comercial al R. Moldova la exportul celor mai importante tipuri de mărfuri produse în sectorul agricol, cum ar fi producția vegetală și de origine animalieră.

De asemenea, drept dovadă a insuccesului politicilor în domeniul politicilor agro-alimentare, atragerii investițiilor și promovării exporturilor, poate fi considerată lipsa unor rapoarte guvernamentale privind rezultatele implementării strategiilor respective. Motivul principal amintit de unii experți este faptul că o parte semnificativă din acțiunile și măsurile fixate în documentele respective nu au avut acoperire financiară și nu au fost prevăzute elementele și mecanismele de punere în funcțiune a lor.

Totuși, începând cu anul 2005 și mai ales în anii 2006-2008, la capitolul politici publice în domeniul promovării exporturilor, putem constata mai multe schimbări pozitive. Ele se datorează printre altele, implicării în procesul de elaborare a unui număr mai mare de actori, efectuării unor evaluări obiective și profunde a situației, stabilirii unor indicatori de monitorizare, încercarea de a evalua și a prevedea surse financiare de acoperire a costurilor exercitării activităților planificate etc.

În rezultat, strategiile și planurile de acțiuni actuale sunt mult mai realiste și pot fi mai bine monitorizate sub aspectul modului realizării atribuțiilor sale de către diferiți subiecți responsabili din domeniul promovării investițiilor și exporturilor din Republica Moldova.

Analizând politicile actuale ale statului în domeniul agricol, trebuie de menționat caracterul lor complex și interdependent. În acest sens, când se evaluează politicile în domeniul exporturilor producției agricole, este necesar de a lua în considerație și politicile din domeniul subvenționării, politicile comerciale, investiționale etc.

Astfel, conform documentelor de politici agricole adoptate de Guvern în ultimii ani și men-

27 A se vedea : Manifestele Coaliției pentru Dezvoltare Economică Rurală (2004 -2006)

28 În prezent ambele aceste documente sunt abrogate

ționate mai sus, pot fi evidențiate următoarele direcții de activitate care caracterizează politicile statului în domeniul promovării exporturilor și atragerii investițiilor din agricultură: politica de subvenționare, politica comercială, politica investițională, politica în domeniului perfecționării cadrului normativ.

2.2 Politica de subvenționare și susținere a producătorilor agricoli

În acest sens, în scopul modernizării sectorului agrar, se prevede ca în mod prioritar să fie subvenționate activitățile investiționale legate de crearea unităților de procesare și manipulare a producției agricole, dotarea cu tehnică și utilaj agricol, crearea infrastructurii de colectare a produselor agricole, aprovizionarea cu inputuri agricole, înființarea plantațiilor multianuale, unităților de producere a materialului semincer, săditor și reproductiv, dezvoltarea sferei serviciilor în agricultură, precum și restabilirea și construcția sistemelor de irigare și desecare.

De asemenea, în vederea creșterii productivității și competitivității în agricultură, dezvoltarea producției agro-alimentare ecologice, stabilizarea pieței, asigurarea suficienței alimentare și a veniturilor echitabile pentru agricultori, este preconizată acordarea de plăți directe, în funcție de cultura agricolă, speciile de animale și păsări, de randamentul mediu individual, în cazul corespunderii cu cel regional, pe suprafața actuală efectivă sau efectivul de animale din posesie. Lista culturilor agricole, speciilor de animale și păsări va fi extinsă gradual, pentru facilitarea diversificării producției agricole.

2.3 Politica comercială

Conform Strategiei de dezvoltare durabilă a complexului agro-industrial pentru anii 2008-2015, politica în domeniul comerțului agro-industrial va fi orientată spre promovarea și stimularea exporturilor de produse agricole și agro-alimentare, optimizarea importurilor în vederea dezvoltării antreprenorialului, creând condiții favorabile pentru creșterea competitivității produselor agricole și agro-industriale etc. De asemenea, politica comercială va fi orientată spre liberalizarea în continuare a comerțului cu produse agro-alimentare și aplicarea instrumentelor netarifare de protecție comercială, conform normelor Organizației Mondiale a Comerțului.

Printre principalele proceduri de realizare a politicii comerciale prevăzute în Strategie, menționăm în mod special:

- minimizarea /eliminarea tarifelor vamale pentru pozițiile stimulatorii dezvoltării producției și exporturilor de produse agro-alimentare și maximizarea lor la pozițiile ce pot pune în pericol sectorul autohton de producere;
- modificarea listei taxelor vamale consolidate, în conformitate cu procedurile stabilite;
- eliminarea tuturor barierelor în comerțul cu produse agro-alimentare, atât pe piața internă, cât și pe cea externă;
- aplicarea instrumentelor netarifare de apărare comercială, prin monitorizarea evoluției importurilor de produse agricole și agro-alimentare și evaluarea impactului acestora asupra producătorilor agricoli și recurgerea, în caz de necesitate, la măsuri concrete de apărare, conform practicii internaționale;
- formarea unui cadru juridic al schimburilor comerciale externe stimulatorii promovării exporturilor, în corespundere cu oportunitățile și evoluțiile înregistrate pe plan regional și internațional.

Pe plan extern, pentru a asigura un cadru juridic favorabil exporturilor, se prevede continuarea negocierilor bilaterale cu partenerii comerciali principali în vederea respectării integrale a acordurilor de comerț liber și anulării barierelor în comerțul cu țările CSI la produsele agricole (eliminarea taxelor indirecte, tranzitul, taxele la import, procedurile vamale etc.). Totodată, se preconizează semnarea de noi acorduri de colaborare în domeniul agro-industrial, în particular, cu țările care acordă regim preferențial (statele CEFTA).

În același context, în scopul apărării intereselor agricultorilor autohtoni, Guvernul s-a angajat să participe activ la negocieri în cadrul diferitor organizații internaționale. În rezultat, se dorește obținerea unor flexibilități de care vor beneficia alți membri ai organizațiilor respective (de exemplu, OMC), cu același nivel de dezvoltare economică, fapt ce ar permite reducerea dezechilibrului între

angajamentele membrilor cu același nivel de dezvoltare, precum creșterea sprijinului intern acordat sectorului agricol etc.

În plus, este prevăzută crearea unei sistem de monitorizare permanentă a evoluției importurilor de produse agricole și agro-alimentare, precum și evaluarea impactului acestora asupra producătorilor agricoli și recurgerea, în caz de necesitate, la măsuri concrete de apărare, conform practicii internaționale.

Totodată, în scopul eliminării tuturor barierelor în comerțul intern și extern cu produse agro-alimentare, se preconizează promovarea vânzărilor pe piața internă și peste hotare prin următoarele instrumente:

- fixarea condițiilor-cadru ce vor permite întreprinderilor agricole să livreze produse durabile la un preț rezonabil și să obțină venituri considerabile din comercializarea acestor produse;
- acordarea de asistență pentru promovarea vânzărilor în țară și peste hotare;
- stimularea transformării produselor la o valoare mai înaltă etc.
- crearea unei atitudini pozitive din partea cumpărătorilor față de produsele agricole autohtone;
- sensibilizarea consumatorilor cu privire la avantajele produselor moldovenești, pentru a stimula acordarea preferințelor;
- formarea unei rețele de piețe angro agro-alimentare regionale;
- asigurarea volumelor de produse agro-alimentare pentru export și controlul calității și conformității acestora;
- monitorizarea continuă a prețurilor.

2.4. Politica investițională

O regulă general valabilă este că o politică efectivă de promovare și de dezvoltare a exporturilor produselor agro-alimentare poate avea succes numai în condițiile unui proces intensiv de modernizare a complexului agro-industrial, sprijinit de investiții masive. Conform unor estimări, volumul total de investiții necesar pentru modernizarea sectorului agro-industrial depășește în prezent suma de 4,0 miliarde de euro.

Se consideră că una din sursele de finanțare a necesităților investiționale ar putea deveni fondurile de asistență tehnică și financiară ale Uniunii Europene. În acest sens, Guvernul speră să obțină accesul la sursele respective, inclusiv prin intermediul instrumentului de preaderare și componenta sa Dezvoltare Rurală. Însă, după cum se știe, pentru a beneficia de aceste fonduri, Republica Moldova trebuie să îndeplinească anumite condiții și să corespundă anumitor criterii, care în prezent sunt încă nerealizate.

Conform documentelor de planificare strategică actuale, politica generală investițională în sectorul agrar va fi orientată spre crearea sistemului de stimulente pentru atragerea investițiilor de către producători în implementarea celor mai noi tehnologii și inovări de producere, procesare, depozitare, marketing și realizare avantajoasă a producției agro-alimentare pe piața internă și cea externă.

Printre politicile și măsurile actuale specifice de atragere a investițiilor în sectorul agro-industrial, sunt menționate:

- susținerea prioritară a dezvoltării agriculturii intensive durabile;
- direcționarea investițiilor către sectoarele de producție ce asigură o valoare adăugată înaltă și sunt solicitate pe piețele interne și externe, precum și către întreprinderile agricole ce manifestă eficiență;
- concentrarea mijloacelor financiare ale statului și stimularea investițiilor private în restabilirea și dezvoltarea sistemelor ce asigură obținerea recoltelor înalte și stabile, irigarea, fertilizarea, protecția plantelor, precum și crearea noilor soiuri, hibrizi de plante, rase și crosuri de animale înalt productive și rezistente la factorii biotici și abiotici;
- stimularea dezvoltării sistemului clusterial de organizare a producției agricole bazate pe consolidarea eforturilor instituțiilor științifice de profil agrar, firmelor agricole și structurilor de deservire în cadrul parcurilor științifico-tehnologice și incubatoarelor de inovare;
- facilitarea creării în localitățile rurale a întreprinderilor moderne de procesare a producției agricole, precum și crearea zonelor agroecologice;

- stimularea creării și dezvoltarea obiectelor infrastructurii de piață: piețelor agro-alimentare naționale și regionale, întreprinderilor de prelucrare, ambalare, depozitare și realizare a producției agro-alimentare pe piețele interne și externe;
- stimularea dezvoltării infrastructurii cu destinație dublă (de producție și socială): drumuri, asigurarea cu apă și canalizare, electrificarea și gazificarea;
- promovarea dezvoltării întreprinderilor de cooperare în domeniul acordării serviciilor specializate de mecanizare, agrochimice, de deservire tehnologică și zooveterinară a întreprinderilor agricole, gospodăriilor de fermieri și țărănești.
- rolul statului în cadrul procesului la realizarea politicilor menționate se va efectua atât prin participarea directă a organelor de stat la realizarea proiectelor investiționale în sectorul agrar, cât și prin crearea și sprijinirea mecanismului de atragere a investițiilor autohtone și străine în sectorul agrar.

2.5 Politici în domeniul perfecționării cadrului regulatoriu

Una din sarcinile de bază ale activității Guvernului în domeniul dezvoltării complexului agro-industrial, atragerii investițiilor și promovării exporturilor, constituie crearea unui cadru normativ și regulatoriu adecvat, care să reglementeze efectiv toate aspectele legate de coordonarea și dirijarea dezvoltării durabile a complexului agro-industrial la nivel macroeconomic, asistența tehnico-științifică, susținerea producătorilor, inclusiv financiară, protejarea producătorului autohton, a pieței interne și a consumatorului.

În acest sens, politicile declarate ale statului pe termen scurt și mediu constituie:

- continuarea procesului de reducere a barierelor de reglementări administrative la inițierea și desfășurarea activității producătorilor agricoli;
- armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene, în particular, prin elaborarea și armonizarea reglementărilor tehnice din domeniul agro-alimentar, normelor sanitare-veterinare și fitosanitare;
- efectuarea obligatorie a analizei impactului regulatoriu al proiectelor de acte legislative și normative asupra activității producătorilor agricoli;
- definitivarea clară a rolului și funcțiilor de bază ale Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare, reducerea numărului acestora și a atribuțiilor ce țin de reglementarea activității agenților economici din complexul agro-industrial;
- delimitarea funcțiilor politice, de reglementare, de control și de inspecție de stat ale Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare de funcțiile de prestare a serviciilor oferite contra plată;
- asigurarea transparenței și predictibilității reglementării activității de întreprinzător;
- aplicarea prezumției respectării actelor normative de către producătorii agricoli;
- optimizarea procedurilor de licențiere și certificare a soiurilor noi de plante și a raselor de animale;
- simplificarea procedurilor de export-import;
- consolidarea cadrului legal de protejare a contractelor de afaceri și investițiilor străine pentru atragerea de capital în sectorul agro-alimentar;
- crearea unui sistem de management al calității prin adaptarea legislației la exigențele internaționale cu privire la sistemul de siguranță și calitate a produselor moldovenești. În acest sens, se impune, de asemenea, elaborarea unor programe noi de control al calității, de implementare a standardelor internaționale moderne.

Astfel, după cum desprindem din cele menționate mai sus, Guvernul și instituțiile specializate urmează să desfășoare o activitate foarte intensă în vedere îmbunătățirii situației din domeniul dezvoltării complexului agro-industrial, atragerii investițiilor și promovării exporturilor producției agricole.

Totodată, în scopul stabilirii politicilor concrete și modului de realizare a documentelor de planificare strategică în domeniul dat, prezintă interes deosebit Hotărârea Guvernului nr. 1384 din 10.12.2007²⁹, care face referire la implementarea planului de acțiuni al Strategiei de Atragere a

29 Hotărârea Guvernului nr. 1384/10.12.2007 Hotărâre cu privire la executarea în anul 2007 a Planului de acțiuni privind realizarea Strategiei de atragere a investițiilor și promovare a exportului pentru anii 2006-2015 //Monitorul Oficial 194-197/1431, 14.12.2007

Investițiilor și Promovare a Exporturilor (SAIPE 2006-2015) pentru primele 9 luni ale anului 2007.

Potrivit acestui act Guvernamental, pe parcursul anului 2007 Guvernul s-a axat pe următoarele direcții:

1. Dezvoltarea și perfecționarea cadrului normativ:

- în scopul creării unui climat investițional favorabil, stimularea activității de întreprinzător și îmbunătățirea potențialului de export al țării: Legea nr.111-XVI din 27 aprilie 2007 (reforma de liberalizare a economiei.); au fost introduse modificări și completări în Codul fiscal, pentru stabilirea unei modalități efective de restituire a TVA agenților economici care efectuează investiții în capitalul fix (Legea nr.177-XVI din 20 iulie 2007); elaborarea și adoptarea Legii nr.164-XVI din 13 iulie 2007 cu privire la parcurile industriale; a fost elaborat proiectul Legii privind parteneriatul public-privat;
- pentru stimularea activității economice, simplificarea accesului la credite și la noile instrumente financiare, au fost elaborate următoarele proiecte de acte legislative: privind reglementarea valutară, privind birourile istoriilor de credit, Legea contabilității, Concepția sistemului de subvenționare a producătorilor agricoli pentru anii 2008-2015; prin Legea nr.163-XVI din 13 iulie 2007 au fost introduse modificări și completări în Legea privind societățile pe acțiuni.
- în scopul perfecționării cadrului legislativ ce reglementează piața valorilor mobiliare, conformării acestuia principiilor de bază de reglementare a activității de întreprinzător, a fost elaborată Legea privind modificarea și completarea Legii nr.199-XIV din 18 noiembrie 1998 cu privire la piața valorilor mobiliare. Prin Legea nr.129-XVI din 7 iunie 2007, Comisia Națională a Valorilor Mobiliare a fost reorganizată în Comisia Națională a Pieței Financiare, fiind stabilit cadrul juridic de activitate și astfel fiind creat un organ unic de reglementare a pieței financiare non-bancare.
- Guvernul a finalizat lucrările de revizuire și optimizare a cadrului normativ de reglementare a activității de întreprinzător și a început procesul de revizuire masivă a legilor, conform prevederilor Legii nr.235-XVI din 20 iulie 2006 cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător, fiind create premisele pentru perfecționarea reală a sistemului reglementării de stat.
- În scopul simplificării procedurilor administrative la etapele de înregistrare, desfășurare și lichidare a afacerii în baza aplicării principiului "ghișeului unic", prin Hotărârea Guvernului nr.104 din 1 februarie 2007 a fost aprobată Strategia de reformă a cadrului de reglementare de stat a activității de întreprinzător, cuprinzând măsuri concrete de simplificare a acestor proceduri, care vor fi realizate pe parcursul anilor 2007-2008.

2. Promovarea și protejarea reciprocă a investițiilor și evitarea dublei impunerii. Pe parcursul anului 2007 au fost puse în aplicare șapte acorduri, unul a fost semnat și ratificat, iar altul parafat.

3. Promovarea imaginii Moldovei pe piețele internaționale, promovarea investițiilor, îmbunătățirea climatului investițional și consolidarea cooperării cu țările Europei de Sud-Est:

- au fost stabilite relații cu 6 organizații internaționale;
- au avut loc 15 expoziții internaționale în cadrul Centrului Internațional de Expoziții "Moldexpo" S.A.,
- a fost asigurată participarea Moldovei la diverse expoziții și forumuri internaționale din străinătate;
- prin intermediul ambasadelor și misiunilor economice ale Republicii Moldova, au fost repartizate broșuri precum: "Ghidul investițional", "Moldova - în cifre și fapte" și un set de informații pentru potențialii investitori străini;
- cu suportul ambasadelor Republicii Moldova în Italia, Belarus, Polonia, Ungaria, Germania, Ucraina, România, Cehia, SUA au fost stabilite relații cu oameni de afaceri din țările respective, cărora li s-a oferit sprijinul necesar.

3. În domeniul informării și instruirii:

- informația referitor la Moldova și la posibilitățile ei investiționale se actualizează permanent pe site-ul oficial www.miepo.md;
- pentru oamenii de afaceri rezidenți se organizează conferințe, seminare, mese rotunde, traininguri, inclusiv seminare regionale, cu participarea experților calificați;
- pentru atragerea investițiilor în infrastructura economică, în majoritatea raioanelor au fost organizate cursuri de instruire privind oportunitățile creării centrelor de marketing, proiect care urmează a fi implementat în viitorul apropiat;

Potrivit acestui act normativ, în rezultatul acțiunilor menționate mai sus:

- s-a majorat considerabil fluxul investițiilor în economia națională. Cota investițiilor în capitalul fix în structura produsului intern brut a sporit de la 11,0% în anul 2000 până la 24,7% în anul 2006 și s-a apropiat de indicatorii stabiliți în Strategie (25-30%);
- în primul semestru al anului 2007 fluxul investițiilor străine directe în economia Republicii Moldova a înregistrat o creștere de 1,9 ori, sau cu 94,7 mil. dolari SUA mai mult în comparație cu perioada analogică din anul 2006;
- volumul producției fabricate de către întreprinderile industriale (industria prelucrătoare) a fost cu 0,8% mai mult față de aceeași perioadă a anului precedent.
- în lunile ianuarie - septembrie ale anului curent activitatea economică externă s-a caracterizat printr-o creștere considerabilă atât a exportului, cât și a importului. Volumul exportului a crescut cu 28,4% în comparație cu aceeași perioadă a anului trecut, iar importul - cu 37,3%.
- structura exportului pe grupe de produse a înregistrat schimbări considerabile: în volumul total al exportului cota producției agricole a scăzut până la 36,3%, în comparație cu 43,6% pentru perioada analogică a anului 2006.
- s-a înregistrat o creștere considerabilă a exportului producției textile, mobilei, produselor din sticlă, ale industriei constructoare de mașini și prelucrătoare de metal, precum și a unor tipuri de produse agro-alimentare din categoria produselor fitotehnice, uleiurilor și grăsimilor vegetale sau animaliere și a producției de fructe și legume.
- orientarea geografică a exportului a suferit schimbări esențiale: exportul către țările CSI a scăzut cu 24,8%, volumul exportului către țările Uniunii Europene s-a majorat cu 29,8%, iar către alte țări - cu 39,7%.
- A crescut competitivitatea produselor autohtone, fapt confirmat prin creșterea volumului exporturilor către țările Uniunii Europene și ale Europei de Vest.

Prin urmare, din cele menționate mai sus, putem constata o evoluție pozitivă a situației în domeniul promovării exporturilor și atragerii investițiilor, mai ales la capitolul activitate normativă și cifre.

Totodată, considerăm că o astfel de formă de raportare este una destul de generală și fragmentară, care nu permite de a monitoriza și de a aprecia adecvat și minuțios activitatea structurilor guvernamentale în domeniul dat. Se creează impresia că autorii unor astfel de rapoarte se axează selectiv pe unele aspecte și domenii unde există progres, uitând în același timp să reflecte acele sectoare unde progresul nu este atât de evident sau lipsește în totalitate. În acest sens, recomandăm ca astfel de rapoarte oficiale să reflecte întocmai structura și logica documentelor (Strategii și planuri de acțiuni) în baza cărora sunt elaborate, referindu-se sub aspect realizat/nerealizat la toate acțiunile care urmau să fie efectuate, precum și o analiză detaliată a succeselor și mai ales a insucceselor.

De asemenea, constatăm că Ministerul Economiei și Comerțului urma să prezinte Guvernului pentru examinare și aprobare până la 1 martie 2008, Raportul anual privind realizarea Planului de acțiuni pentru anul 2007 și până la 28 decembrie 2007, proiectul Planului de acțiuni pentru anul 2008, obligații care până în prezent nu au fost realizate (octombrie 2008). Neîndeplinirea unor astfel de obligații din partea instituțiilor guvernamentale a devenit o regulă, ceea ce afectează negativ implementarea efectivă a documentelor de politici publice și diminuează gradul de responsabilitate a factorilor decizionali.

CAPITOLUL 3.

Reglementarea actuală a procedurilor vamale la exportul produselor agricole

În cadrul activității comerciale externe, procedurile vamale ocupă un loc deosebit de important.

În acest sens, pentru a evalua situația din domeniul dat, prezintă interes analiza reglementărilor normative în vigoare care se referă la procedurile de vămuire, declarare și control, aplicabile produselor agricole destinate exportului.

Trebuie de menționat că complexitatea procedurilor vamale în raport cu alte țări din regiune, lacunele și imperfecțiunile legislației vamale în domeniul reglementării exportului de produse agricole au constituit pe parcursul anilor precedenți obiectul multiplelor critici din partea mai multor experți și organizații profesionale de specialitate.³⁰

În special, printre problemele specifice cu care se confrunta exportatorii, sunt menționate:

- 1) numărul enorm de acte, permisiuni și certificate necesar pentru efectuarea unei tranzacții comerciale internaționale, precum și dificultățile în obținerea acestor acte;
- 2) riscurile deosebit de mari ale exporturilor de producție perisabilă, care se manifestă în următoarele:

- tergiversarea procedurilor de perfectare a setului de acte pentru export și a controlului mărfii;
- tergiversarea procedurilor de certificare a lotului de marfă exportat;
- reținerea și staționarea transportului la cele 4 puncte de trecere a frontierelor de stat sub diverse pretexte, cum ar fi depistarea unor nereguli în actele deja perfectate, plombarea încărcăturii etc.;
- reținerea și staționarea unității de transport sub diferite pretexte de funcționarii diferitor servicii de stat, cum ar fi poliția auto, miliția ucraineană, serviciul ecologic de stat, serviciul fito-sanitar etc.;

În plus, amintim lacunele și confuziile legislative privind definirea statului juridic al unor categorii de produse agricole (de exemplu, al celor perisabile) și aplicarea procedurilor vamale simplificate. În acest sens, se constată că în pofida faptului că o parte semnificativă a exporturilor constituie produsele agricole perisabile, totuși în Republica Moldova lipsesc reglementări normative unice și complexe a noțiunii și statutului juridic special al acestor produse agricole. De asemenea, deși sunt menționate de mai mult timp în Codul Vamal (art. 137), totuși lipsesc reglementări detaliate și clare a procedurilor vamale simplificate care urmează a fi aplicate în special produselor agricole perisabile și ușor alterabile.

Dacă analizăm situația actuală în domeniul procedurilor vamale, putem constata că în comparație cu perioada anterioară, nu au intervenit schimbări pozitive importante. Cadrul legal la acest capitol a rămas neschimbat, numărul de acte și proceduri care urmează a fi utilizate de exportatori rămânând practic același. De asemenea, deficiențele și problemele depistate în studiile anterioare și recomandările experților în acest sens practic nu au fost luate în considerare. În rezultat, actualmente, pentru efectuarea unei tranzacții internaționale comerciale este necesar un set exagerat de mare de acte, certificate și permisiuni, obținerea cărora necesită timp și cheltuieli financiare. Aceasta, în opinia noastră, reprezintă o metodă excesivă, nejustificată de control și de reglementare a activității agenților economici și, mai ales, a exportatorilor de produse agricole perisabile.

În continuare, pentru a demonstra cele menționate mai sus, vom analiza cadrul normativ

³⁰ A se vedea: V. Chivriga, Studiu comparativ al legislației în materia de comerț exterior, Coaliția pentru Dezvoltare Economică Rurală, Chișinău, 2004

actual ce reglementează ceea ce se referă la declarația vamală, lista actelor suplimentare care trebuie prezentate de exportatori și certificatul de origine.

3.1 Declarația vamală

Conform art. 173 al Codului Vamal³¹, toate mărfurile și mijloacele de transport care trec frontiera vamală trebuie să fie în mod obligatoriu declarate organului vamal, iar termenele și condițiile depunerii declarației de asemenea se stabilesc de Codul Vamal.

Declarația vamală, conform punctului 23 a art. 1 din Codul Vamal, este actul unilateral prin care o persoană manifestă, în formele și modalitățile prevăzute de legislația vamală, voința de a plasa mărfurile sub un anumit regim vamal.

Conform art. 154, 182 și 183 al Codului Vamal, declarațiile pot fi, după caz: sumare, temporare, incomplete și periodice. Conform regulii generale, declararea mărfurilor poate fi efectuată în formă scrisă, verbală sau prin folosirea mijloacelor electronice și, în conformitate cu pun. 1, art. 176 din Codul Vamal, este depusă în termen de 72 de zile din momentul trecerii frontierei.

Totodată, în contextual studiului dat, o importanță deosebită ar prezenta prevederile art. 184 al Codului Vamal, conform căruia Serviciul Vamal este în drept să stabilească o procedură simplificată de declarare a mărfurilor și mijloacelor de transport. Aceasta procedură, în mod special, ar putea fi folosită în cadrul exporturilor de produse agricole perisabile. Însă, la acest capitol trebuie de constatat că până în prezent nu există o claritate în privința faptului dacă au fost sau nu au fost adoptate careva reglementări speciale. Totuși, analizând sursele oficiale în care urmează a fi publicate orice act normativ, putem doar constata că în prezent nu există vreun regulament sau alte acte normative publicate care ar prevedea lista mărfurilor față de care poate și trebuie să fi aplicată procedura simplificată și regulile aplicabile lor.

De asemenea, merită atenție faptul că în perioada anilor 2004-2007 activitatea normativă a Serviciului Vamal în privința stabilirii regulilor perfectării declarațiilor vamale poate fi caracterizată ca una destul de instabilă. În această perioadă, practic în fiecare an au fost adoptate și abrogate acte normative care se refereau la declarațiile vamale și stabileau regulile completării lor.³²

În prezent, pe lângă Codul Vamal, menționăm actele normative speciale care reglementează modul de utilizare și completare a declarației vamale:

- Ordinul Serviciului Vamal nr.438-O din 19.11.2007 referitor la aprobarea Normelor tehnice privind imprimarea, utilizarea și completarea declarației vamale în detaliu.³³
- Ordinul Serviciului Vamal nr.480-O din 18.12.2006 cu privire la aprobarea Metodologiei de prelucrare a declarației vamale în detaliu //Monitorul Oficial 199-202/697, 29.12.2006;
- Ordinul Serviciului Vamal nr.185-O din 25.05.2006 referitor la aprobarea Normelor de utilizare a declarației sumare //Monitorul Oficial 116-119/409, 28.07.2006

Analizând actele normative respective, putem constata în primul rând că ele conțin unele discrepanțe cu prevederile Codului Vamal. Astfel, ordinul nr. 438 din 19.11.2007 prevede în punctul 8 și definește astfel de tipuri de declarații precum declarația vamală în detaliu, declarația vamală primară și declarația vamală complementară.

a) declarație vamală în detaliu – act unilateral cu caracter public, prin care o persoană manifestă, în formele și modalitățile prevăzute în reglementările vamale, voința de a plasa mărfurile sub un anumit regim vamal. Declarația vamală în detaliu este alcătuită dintr-un set ce cuprinde numărul de exemplare corespunzător fiecărui regim vamal și este format din declarația vamală primară și, după caz, declarația(iile) vamală(e) complementară(e);

b) declarația vamală primară – exemplarele declarației vamale în detaliu utilizate pentru

31 Legea nr. 1149/20.07.2000 Codul vamal al Republicii Moldova //Monitorul Oficial 160-162/1201, 23.12.2000

32 Ordin nr.296-O din 28.12.2005 referitor la aprobarea Normelor tehnice privind imprimarea, utilizarea și completarea declarației vamale în detaliu - abrogat //Monitorul Oficial 35-38/108, 03.03.2006; Ordin nr.148-O din 06.07.2005 cu privire la aprobarea Metodologiei de prelucrare a declarației vamale în detaliu - abrogat //Monitorul Oficial 107-109/367, 12.08.2005; Ordin nr.199-O din 29.10.2004 referitor la aprobarea Normelor tehnice privind imprimarea, utilizarea și completarea declarației vamale în detaliu //Monitorul Oficial 226-232/482, 10.12.2004; Ordin nr.26-O din 11.02.2004 referitor la aprobarea normelor de completare a declarației vamale - abrogat //Monitorul Oficial 56-60/142, 09.04.2004

33 Monitorul Oficial 184-187/681, 30.11.2007

declararea în detaliu a bunurilor clasificate la un singur cod tarifar;

c) declarația vamală complementară – exemplarele declarației vamale în detaliu utilizate împreună cu exemplarele declarației vamale primare, pentru declararea bunurilor care se clasifică la coduri tarifare diferite sau care, deși se clasifică la același cod tarifar, prezintă caracteristici diferite, în special în ceea ce privește originea și care determină regimuri tarifare preferențiale diferite.

Însă, astfel de tipuri de declarații nu sunt prevăzute nici într-o formă de actul legislativ principal – Codul Vamal, care în textul său menționează doar declarațiile vamale sumare, temporare, incomplete și periodice.

În acest sens, putem pune sub semnul întrebării legalitatea introducerii în mod unilateral în practica juridică de către Serviciul Vamal printr-un act normativ subordonat legii și destinat executării legii, a acestor tipuri de declarații. Chiar dacă se dovedește utilitatea practică a acestor declarații, considerăm că acestea urmează a fi prevăzute mai întâi în Codul Vamal pentru ca, ulterior conform regulilor de drept, să fie dezvoltate în acte normative speciale. Altfel, astfel de acțiuni pot fi considerate ca depășire a atribuțiilor legale din partea unui organ administrativ.

De asemenea, din analiza prevederilor legale și în special al pct. 12 din Ordinul 438 în partea ce se referă la destinația declarației vamale în detaliu conform pct. 12 al ordinului 438, rezultă că acest document, în principal, este un document de uz intern, fiind valabil doar în țara unde este emis și destinat efectuării unui control asupra comerțului exterior.

Din aceste considerente, se consideră că încercările autorităților moldovenești de a folosi declarația vamală drept paravan în combaterea infracțiunilor legate de diminuarea valorii încărcăturilor în timpul desfășurării operațiilor de import – export n-au fost reușite. De aceea, pornind de la realitățile existente, probabil ar fi necesar de a revedea rolul și statutul declarației vamale în cadrul comerțului exterior, în vederea simplificării ei și micșorării numărului de exemplare.

3.2. Actele și informațiile necesare de a fi prezentate la vămuirea produselor exportate

Pe lângă declararea obligatorie a mărfurilor destinate comerțului exterior, exportatorii trebuie să prezinte un număr destul de mare de acte și informații suplimentare. Anume la capitolul documente și informații suplimentare necesare vămuirii, Codul Vamal conține unele formulări și prevederi, care în opinia noastră sunt imprecise, neclare și pot constitui temei pentru apariția abuzurilor din parte reprezentanților organelor vamale.

Art. 179 prevede următoarele:

- a. Declarația vamală, care se depune la organul vamal, trebuie să fie însoțită de toate documentele necesare vămuirii.
- b. Organul vamal este în drept să ceară informații suplimentare pentru a verifica datele din declarația vamală sau din alte documente prezentate.
- c. Lista de documente și informații, care trebuie prezentate o stabilește Departamentul Controlului Vamal.
- d. Organul vamal este în drept să stabilească termenele de prezentare a documentelor lipsă și a informațiilor suplimentare.
- e. Cu permisiunea organului vamal, documentele pot fi prezentate în limbile străine vorbite de colaboratorii vamali.

Astfel, considerăm că prima problemă constă în aceea că legea nu stabilește expres ce fel de documente trebuie să însoțească declarația vamală, dar oferă Departamentului Vamal (în prezent, Serviciu Vamal) dreptul de a stabili lista de documente și informații suplimentare unui organ de specialitate. În plus, serviciul vamal este abilitat cu dreptul de a stabili termene de prezentare a documentelor și informațiilor care lipsesc.

În opinia noastră, ținând cont de tendințele actuale de creare a unui cadru juridic clar și stimulatoriu pentru comerțul exterior, o astfel de abordare și astfel de prevederi, sunt depășite și pot fi considerate bariere pentru exportatori. Asta fiindcă acordarea dreptului de a stabili lista documentelor și informațiilor suplimentare unui organ administrativ și birocratic, fără a indica expres careva limite, reprezintă anumite riscuri suplimentare în ceea ce privește apariția unor

abuzuri și stabilirea unui număr exagerat de mare de documente și informații care urmează a fie prezentate de către exportatori pentru a efectua operațiuni de export.

Această concluzie se confirmă, în special, prin situația care există în prezent în Republica Moldova, unde aceasta listă, conform unor studii, este exagerat de mare și complexă comparativ cu alte țări vecine, fiind formată din 27 de acte, din care cea mai mare parte nu au nicio legătură cu setul de documente folosit în comerțul exterior sau pentru vămuirea mărfurilor.

Astfel, în prezent, conform ordinului nr. 276-O din 24.10.2002 al Serviciului Vamal³⁴, la vămuirea mărfurilor provenite din tranzacțiile economice externe, agenții economici trebuie să prezinte următoarele acte în original (reieșind din particularitățile tranzacției și regimului vamal solicitat):

- a) contractul în baza căruia au fost livrate mărfurile;
- b) documentele de transport (actele oficiale ce însoțesc încărcătura și conțin informația despre condițiile și caracterul deplasării, precum și trăsăturile caracteristice de bază ale mărfurilor transportate). Aceste documente diferă în funcție de tipul de transport.
- c) documentele comerciale (acte oficiale ce conțin informația despre costul mărfurilor deplasate (specificarea lor). În calitate de acte comerciale pot fi folosite facturi comerciale, pro-formele acestora, precum și alte documente folosite în comerțul exterior);
- d) licențe;
- e) autorizații;
- f) certificate de conformitate;
- g) certificate de origine;
- h) declarațiile de repatriere;
- i) actele de expertiză;
- j) actele de constituire ale agentului economic (certificatul de înregistrare, statutul /decizia de fondare, contractul de constituire, certificatul de atribuire a codului statistic, certificatul de atribuire a codului fiscal, certificatul de înregistrare ca plătitor al TVA, actele /ordinele, procesele-verbale etc./ cu privire la numirea în funcție a conducătorului întreprinderii și a contabilului-șef);
- k) certificatele ce confirmă conturile bancare;
- l) actele eliberate de agenți economici, ce confirmă mostrele ștampilelor acestora;
- m) actele eliberate de agenți economici, ce confirmă mostrele semnăturilor persoanelor ce au dreptul de a activa din numele întreprinderii fără împuterniciri suplimentare;
- n) demersurile agenților economici;
- o) actele traduse de către persoanele juridice autorizate;
- p) procura eliberată persoanei care va efectua declararea mărfurilor la organele vamale din numele agentului economic;
- q) actele de identitate (pașaportul sau buletinul de identitate) ale persoanei care va efectua declararea mărfurilor la organele vamale din numele agentului economic;
- r) alte acte necesare în scopuri vamale.

În opinia noastră, din analiza listei menționate mai sus, pot fi deduse două categorii de acte și informații care trebuie să fie prezentate în prezent de exportatori pentru realizarea tranzacțiilor de comerț exterior.

Din prima categorie fac parte acele acte și informații pe care le considerăm cu adevărat necesare și nu pot să nu fie prezentate organelor vamale. Acestea sunt:

- a) contractul în baza căruia au fost livrate mărfurile;
- b) documentele de transport;
- c) documentele comerciale;
- d) licențe și autorizații;
- f) certificate de conformitate și certificate de origine etc.

În același timp, din a doua categorie fac parte actele și documentele, includerea cărora

34 Ordin nr.276-O din 24.10.2002 cu privire la perfectarea actelor vamale la vămuirea mărfurilor provenite din tranzacțiile economice externe //Monitorul Oficial 162-165/384, 06.12.2002

În lista respectivă, alături de alți experți, ni se pare irațională și lipsită de suficientă argumentare. În special, ne referim la:

- Certificatul de înregistrare;
- Contractul de constituire;
- Statutul;
- Acte ce atestă numirea în funcție a conducătorului și a contabilului - șef;
- Certificatele, ce confirmă conturile bancare;
- Certificatul de atribuire a codului fiscal;
- Certificatul de atribuire a codului statistic;
- Certificatul de înregistrare ca plătitor al TVA;
- Actele de evidență contabilă (la cerere, conform alin. e, art. 185 a Codului Vamal);
- Acte, ce confirmă mostrele ștampilelor;
- Acte, ce confirmă mostrele semnăturilor persoanelor împuternicite de a activa în numele întreprinderii;

Solicitarea acestui număr exagerat de acte, considerate a fi necesare pentru a efectua un import sau un export de produse, constituie în opinia unor experți o încercare destul de nereușită de a limita accesul firmelor - fantome la comerțul exterior. De fapt, agenții economici sunt nevoiți să se consume în activități birocratice de perfectare a actelor, chiar dacă contribuția lor la bugetul consolidat de stat este de peste 70%.³⁵

Spre deosebire de Republica Moldova, în Uniunea Europeană setul de acte prevăzut pentru operațiunile comerciale de import-export este destul de limitat și se referă de regulă la:

- contractul de vânzare - cumpărare;
- factura comercială;
- documentele de transport;
- documentele de asigurare a mărfii;
- Suplimentar, sunt folosite în funcție de cazurile enumerate mai sus: facturile consulare, buletinul de analiză, certificatul de greutate, specificația de ambalaj și certificatul de origine.

Prin urmare, considerăm că în scopul simplificării procedurilor vamale și luând în considerație experiența altor țări (în special, a celor din UE), actualmente este necesară revizuirea listei actelor și informațiilor obligatorii pe care trebuie să le prezinte exportatorii în vederea micșorării numărului lor. Mai mult, considerăm că pentru a asigura stabilitatea și siguranța raporturilor juridice, pe de o parte, astfel de liste trebuie să fi expres și limitativ prevăzute în lege (cod vamal), iar, pe de altă parte, atribuțiile organelor administrative (de ex. Serviciului Vamal) să fie limitate în ceea ce privește stabilirea unor cerințe suplimentare decât cele prevăzute de lege.

3.3 Certificatul de origine

Certificatul de origine reprezintă un document care confirmă țara de origine a mărfurilor și care este eliberat de organul țării exportatoare abilitat în conformitate cu legislația națională.

Certificatul de origine este necesar doar în cazul unei tranzacții comerciale externe între două părți, rezidente în statele care au semnat Acorduri ce prevăd anumite înlesniri în comerțul dintre ele.

Acest document este determinant în mod special în următoarele cazuri:

- la scutirea de taxe vamale în operațiunile de import, care cad sub incidența prevederilor Acordurilor de liber-schimb;
- în evitarea dublei impunerii, în cazul Acordurilor ce prevăd evitarea dublei impozitări;
- reduceri la produsele exportate, cum ar fi în cazul Sistemului Generalizat de Preferințe, datorită clauzei sociale obținute de R. Moldova;
- la aplicarea unor facilități prevăzute de clauza națiunii celei mai favorizate, conform căreia un avantaj oferit de un stat membru altuia trebuie să se răsfrângă și asupra celorlalte, datorită apartenenței la Organizația Mondială a Comerțului.

³⁵ V. Chivriga "Barierele tehnice în comerțul exterior", Chisinau 2004

- la înlesnirile datorate aplicației clauzei tratamentului național, care obligă fiecare stat membru a OMC să trateze fiecare produs importat în același mod cu produsele naționale, din punct de vedere al regimului juridic și fiscal.

Trebuie de menționat că în perioada anilor 2006-2008 au fost introduse mai multe modificări în cadrul legal existent ce se referă la stabilirea originii mărfurilor exportate. În legătură cu obținerea de către Republica Moldova a unor facilități la export în urma semnării unor acorduri internaționale (GSP plus, Preferințe Autonome etc.), au fost adoptate mai multe acte normative noi care completează și îmbunătățesc semnificativ cadrul legal existent în domeniul dat.

Astfel, în rezultatul modificărilor aduse la Hotărârea Guvernului nr. 1599/13.12.2002 cu privire la regulile de origine a mărfurilor,³⁶ în perioada anilor 2006-2007, Serviciul Vamal a fost desemnat drept autoritate împuternicită cu eliberarea certificatelor de origine preferențiale la exportul mărfurilor (certIFICATE de forma "A", "CT-1", "EUR.1") și cu verificarea certificatelor de origine preferențiale și nepreferențiale la import. De asemenea, Serviciul Vamal a fost abilitat cu dreptul de a elibera și certificatele de origine preferențiale la export forma "CT-1", începînd cu 1 ianuarie 2008. La rîndul său, Camera de Comerț și Industrie a fost desemnată drept autoritate împuternicită cu eliberarea certificatelor de origine nepreferențiale (de forma generală "C"). Trebuie de menționat că aceste modificări au fost făcute în scopul ajustării sistemului de certificare a originii mărfurilor, la cerințele Uniunii Europene.

Drept temei pentru eliberarea certificatului de origine preferențial, este cererea completată de agentul economic exportator sau de reprezentantul său legal, în modul stabilit de autoritatea împuternicită. La cerere trebuie să fie anexate următoarele documente:

1. certificatul de înregistrare a întreprinderii în Republica Moldova;
2. licența sau autorizarea (în cazul exportului mărfurilor licențiate sau cotate);
3. certificatul de calitate eliberat de producător;
4. procura eliberată reprezentantului întreprinderii, ce confirmă dreptul de a perfecta documentele de export-import în numele întreprinderii;
5. actul de expertiză privind determinarea producătorului pentru noile genuri de activitate.

Certificatele de origine se eliberează contra plată, fiind perfectate și autentificate în termen de 3 zile din momentul depunerii cererii, prezentării mărfii și a documentelor solicitate.

Prezintă interes și modificarea prin care este prevăzut că formularele certificatelor de origine preferențiale și nepreferențiale sunt supuse unui regim special de evidență, aprobat de autoritățile împuternicite. Evidența certificatelor de origine eliberate este efectuată în versiune electronică în conformitate cu modelele de certificate stabilite conform acordurilor de comerț liber.

Pe lîngă modificările cadrului normativ menționate mai sus, în ultimii 2 ani au fost adoptate cîteva acte normative noi prin care sunt stabilite condițiile eliberării certificatelor de origine cu principalii parteneri comerciali ai Republicii Moldova în cadrul regimurilor preferențiale.

Astfel, una din ultimele reglementări în domeniul dat reprezintă Ordinul nr. 50-O din 18.02.2008 al Serviciului Vamal³⁷, prin care se aprobă Regulamentul cu privire la completarea, autentificarea și eliberarea certificatelor de origine a mărfurilor exportate în cadrul regimurilor de comerț preferențiale cu Uniunea Europeană (ATP) și statele care acordă Republicii Moldova Sistemul Generalizat de Preferințe (GSP).

Prin acest act normativ sunt aprobate formele certificatelor de origine EUR.1 și A, precum și regulile de completare, autentificare și eliberare a lor.

Certificatul de circulație a mărfurilor EUR.1 este definit în calitate de act justificativ care confirmă univoc țara de origine a mărfurilor exportate în statele Uniunii Europene în cadrul Preferințelor Comerciale Autonome (ATP) acordate Republicii Moldova conform prevederilor Re-

³⁶ Hotărârea Guvernului nr. 866/01.08.2007 cu privire la aprobarea modificărilor ce se operează în Hotărârea Guvernului nr.1599 din 13 decembrie 2002 // *Monitorul Oficial* 112-116/886, 03.08.2007

³⁷ Ordin nr.50-O din 18.02.2008 referitor la aprobarea Regulamentului cu privire la completarea, autentificarea și eliberarea certificatelor de origine a mărfurilor exportate din Republica Moldova în cadrul regimurilor de comerț preferențiale cu Uniunea Europeană (ATP) și statele care acordă Republicii Moldova Sistemul Generalizat de Preferințe (GSP) // *Monitorul Oficial* 40-41/98, 26.02.2008

gulamentului (CE) nr.55/2008 al Consiliului din 21 ianuarie 2008 de introducere a unor preferințe comerciale autonome pentru Republica Moldova și de modificare a Regulamentului (CE) nr.980/2005 și a Deciziei 2005/924/CE a Comisiei.

Certificatul de origine Forma A este un act justificativ care confirmă univoc țara de origine a mărfurilor exportate în statele care nu sunt membre ale Uniunii Europene și acordă Republicii Moldova Sistemul Generalizat de Preferințe (GSP).

De asemenea, este important faptul că la autentificarea și eliberarea certificatelor EUR.1, organele vamale trebuie să țină cont de prevederile Regulamentului (CE) nr.55/2008 al Consiliului din 21 ianuarie 2008 de introducere a unor preferințe comerciale autonome pentru Republica Moldova și de modificare a Regulamentului (CE) nr.980/2005 și a Deciziei 2005/924/CE a Comisiei pentru mărfurile care corespund regulilor de origine stabilite conform Regulamentului (CEE) al Comisiei nr.2454/1993 din 2 iulie 1993 privind dispoziții de aplicare a reglementării (CEE) nr.2913/92 a Consiliului de stabilire a Codului vamal comunitar.

Un alt act normativ adoptat în ultima perioadă în acest domeniu este Ordinul nr.331-O din 07.09.2007³⁸, prin care a fost aprobat și pus în aplicare, începînd cu 1 ianuarie 2008, Regulamentul cu privire la completarea, autentificarea și eliberarea certificatelor de origine Forma CT-1 pentru mărfurile exportate din Republica Moldova în cadrul regimului de comerț liber cu statele membre la Acordul de Creare a Zonei de Comerț Liber în cadrul Comunității Statelor Independente (CSI).

Trebuie de menționat că adoptarea acestui act normativ a fost necesară pentru a pune efectiv în aplicare prevederile Acordului de Creare a Zonei de Comerț Liber în cadrul Comunității Statelor Independente (CSI), semnat la Moscova la 15 aprilie 1994 și Regulile de determinare a țării de origine a mărfurilor aprobate prin Decizia Consiliului Șefilor de Guvern din Comunitatea Statelor Independente (CSI) din 30 noiembrie 2000.

În special, prin acest act normativ se reglementează modul și regulile de completare, autentificare și eliberare a certificatului, evidența acestor certificate, precum și procedura de control posterior al certificatelor și responsabilitatea colaboratorilor vamali.

În același context, trebuie de menționat și Ordinul Serviciului Vamal nr.244-O din 03.07.2007³⁹, prin care a fost aprobat Regulamentul cu privire la completarea, autentificarea și eliberarea certificatelor de transport EUR.1 pentru mărfurile exportate din Republica Moldova în cadrul regimului de comerț liber cu statele membre la Acordul Central European de Comerț Liber (CEFTA). Acest act normativ a fost adoptat în conformitate cu prevederile actelor normative în vigoare ale Republicii Moldova, Acordului Central European de Comerț Liber (CEFTA) și reglementează procedura de completare, autentificare și eliberare a certificatelor de transport EUR.1 pentru mărfurile exportate din Republica Moldova în cadrul regimului de comerț liber cu statele membre la Acordul menționat.

Prin urmare, constatăm că actualmente, în domeniul stabilirii țării de origine și certificării acestui fapt, Republica Moldova, în perioada anilor 2006-2008, a întreprins importante măsuri cu caracter normativ, creînd premisele legale necesare pentru aplicare efectivă a tuturor regimurilor comerciale preferențiale practic cu toți partenerii comerciali ai săi de bază.

38 Ordin nr.331-O din 07.09.2007 referitor la aprobarea Regulamentului cu privire la completarea, autentificarea și eliberarea certificatelor de origine Forma CT-1 pentru mărfurile exportate din Republica Moldova în cadrul regimului de comerț liber cu statele membre la Acordul de Creare a Zonei de Comerț Liber în cadrul Comunității Statelor Independente (CSI) //Monitorul Oficial 161-164/601, 12.10.2007

39 Ordin nr.244-O din 03.07.2007 referitor la aprobarea Regulamentului cu privire la completarea, autentificarea și eliberarea certificatelor de transport EUR.1 pentru mărfurile exportate din Republica Moldova în cadrul regimului de comerț liber cu statele membre la Acordul Central European de Comerț Liber (CEFTA) și a modificărilor în Regulamentul cu privire la completarea, autentificarea și eliberarea certificatelor de origine a mărfurilor exportate din Republica Moldova în cadrul regimurilor de comerț preferențiale cu Uniunea Europeană //Monitorul Oficial 112-116/480, 03.08.2007

CAPITOLUL 4.

Sistemul calității și reglementării tehnice

Una din problemele actuale și importante din domeniul promovării exportului reprezintă asigurarea calității produselor agricole destinate exportului. Calitatea joasă a produselor moldovenești și lipsa unui sistem adecvat de control asupra calității a constituit temeiul formal pentru unele țări importatoare importante de a interzice accesul produselor agricole moldovenești pe piața sa. Această situație, precum și lipsa unui sistem eficient de control al calității care să fie general recunoscut și acreditat pe plan internațional constituie pînă în prezent o barieră importantă în creșterea exporturilor produselor moldovenești, în special în țările UE.

Trebuie de menționat că în Republica Moldova, pe parcursul anilor, în domeniul calității și reglementărilor tehnice a fost adoptat un cadru legal destul de dezvoltat și numeros, care la prima vedere ar trebui să asigure un sistem efektiv de control al calității. În special, pînă în anul 2006 au fost adoptate următoarele acte normative relevante:

- Legea nr. 647/17.11.95 Legea metrologiei //Monitorul Oficial 13/124, 29.02.1996
- Legea nr. 866/10.03.2000 privind barierele tehnice în calea comerțului - abrogat // Monitorul Oficial 65-67/462, 08.06.2000
- Legea nr. 186/24.04.2003 cu privire la evaluarea conformității produselor //Monitorul Oficial 141-145/566, 11.07.2003;
- Legea nr. 590/22.09.95 cu privire la standardizare //Monitorul Oficial 11-12/116, 22.02.1996;
- Legea nr. 186/24.04.2003 cu privire la evaluarea conformității produselor //Monitorul Oficial 141-145/566, 11.07.2003;
- Legea nr. 78/18.03.2004 privind produsele alimentare //Monitorul Oficial 83-87/431, 28.05.2004
- Legea nr. 78/18.03.2004 privind produsele alimentare //Monitorul Oficial 83-87/431, 28.05.2004;
- Legea nr. 115/09.06.2005 Lege cu privire la producția agro-alimentară ecologică // Monitorul Oficial 95-97/446, 15.07.2005
- Hotărîrea Guvernului nr. 1469/30.12.2004 privind aprobarea Nomenclatorului produselor din domeniul reglementat, supuse certificării conformității obligatorii //Monitorul Oficial 1-4/14, 07.01.2005;
- Hotărîrea Guvernului nr. 862/26.07.2004 Hotărîre privind perfecționarea sistemului de control de stat specializat //Monitorul Oficial 131/1034, 31.07.2004
- Hotărîrea Guvernului nr. 1646/31.12.2003 cu privire la crearea sistemului de acreditare în domeniul evaluării conformității produselor //Monitorul Oficial 19-21/153, 30.01.2004
- Hotărîrea Guvernului nr. 1169/29.09.2003 cu privire la aprobarea Programului de dezvoltare a Sistemului Național de Etaloane pe anii 2003-2008 //Monitorul Oficial 211-214/1220, 10.10.2003
- Hotărîrea Guvernului nr. 873/30.07.2004 cu privire la aprobarea Programului național de elaborare a reglementărilor tehnice //Monitorul Oficial 132-137/1046, 06.08.2004
- Hotărîrea Guvernului nr. 702/04.06.2002 privind trecerea la standardizarea voluntară // Monitorul Oficial 74/796, 11.06.2002

Însă, în pofida unui cadru legal numeros, totuși se constată că sistemul de control al calității produselor agricole, edificat pe parcursul anilor precedenți, a fost unul ineficient și necesită să fie perfecționat și îmbunătățit. Drept dovadă în acest sens servesc realitățile actuale și problemele cu care Republica Moldova s-a confruntat și se confruntă în continuare în domeniul exporturilor produselor agricole.

De aceea, pe parcursul anilor 2006-2008, autoritățile publice centrale din Republica Moldova s-au văzut nevoite să întreprindă o serie de acțiuni în vederea perfecționării, completării

și eficientizării cadrului legal existent în domeniul reglementărilor tehnice și sistemului asigurării calității produselor agricole.

4.1 Concepția infrastructurii calității

Prima măsură importantă întreprinsă de către Guvern în perioada menționată în vederea perfecționării cadrului legal al sistemului calității a fost adoptarea Hotărârii Guvernului nr. 859 din 31.07.2006, prin care a fost aprobată Concepția infrastructurii calității în Republica Moldova și Planul de acțiuni pentru implementarea ei.⁴⁰

Concepția respectivă a fost elaborată în scopul realizării angajamentelor asumate de Republica Moldova față de Organizația Mondială a Comerțului, armonizării legislației naționale cu cerințele Uniunii Europene și asigurării unui nivel adecvat al calității produselor autohtone prin revizuirea sistemului propriu MSTQ (din engleză Metrology, Standardization, Testing and Quality-Metrologie, Standardizare și Calitate/Acreditare), care reprezintă unul dintre pilonii de bază ai funcționalității relațiilor comerciale.

Prin acest act normativ, organele centrale de specialitate ale administrației publice, responsabile de elaborarea reglementărilor tehnice, au fost obligate să elaboreze în termen de 2 luni propriile planuri de implementare a concepției nominalizate, cu specificarea obiectivelor, acțiunilor și termenelor de implementare. De asemenea, au fost obligate să asigure implementarea prevederilor concepției date. De asemenea, Ministerul Sănătății și Protecției Sociale, în comun cu Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, au fost obligate să elaboreze și să prezinte Guvernului spre aprobare, până la 1 octombrie 2006, Strategia inofensivității produselor alimentare.

În special, în Concepție este efectuată o analiză a situației actuale, a cadrului instituțional și ale punctelor tari și slabe (analiza SWOT) a sistemului infrastructurii calității din Republica Moldova. De asemenea, în baza analizei respective, sunt stabilite un set foarte larg de obiective și direcții specifice de activitate în următoarele domenii: standardizare și reglementări tehnice, metrologiei și acreditării, evaluarea conformității, supravegherea pieței și protecția consumatorului.

În opinia noastră, un aspect pozitiv al Hotărârii Guvernului nr. 859/2006 reprezintă faptul că pe lângă concepția infrastructurii calității propriu-zisă, a fost aprobat și un plan de acțiuni destul de detaliat pînă în anul 2020, cu indicarea activităților concrete și a termenilor de implementare a lor.

În rezultatul adoptării HG nr. 859/2006, a apărut un document destul de calitativ care oferă autorităților publice centrale și altor actori interesați o viziune clară asupra situației actuale și a direcțiilor de activitate în domeniul perfecționării sistemului infrastructurii calității din Republica Moldova. Datorită unui plan de acțiuni detaliat și cu indicarea unor termene concrete de implementare a lor, societatea civilă are posibilitatea de a monitoriza modul de implementare a prevederilor concepției și planului de acțiuni respective, precum și a tuturor prevederilor acestui act normativ.

4.2 Activitatea de reglementare tehnică

Legea nr. 420 privind activitatea de reglementare tehnică adoptată la 22 decembrie 2006⁴¹ este deosebit de importantă în contextul completării și asigurării unui cadru legal adecvat al infrastructurii calității din Republica Moldova, care poate determina creșterea competitivității produselor moldovenești, inclusiv a celor agricole, destinate exportului. Adoptarea acestei legi reprezintă una din măsurile importante prevăzute în Concepția infrastructurii calității și în planul de acțiuni respectiv.

Importanța deosebită a Legii nr. 420/din 22.12.2006 rezidă în faptul că luând în considerație situația actuală și experiența europeană în domeniul dat, ea stabilește bazele juridice ale activității de reglementare tehnică și are menirea să înlăture barierele tehnice din calea comerțului.

În acest sens, menționăm că această lege a înlocuit Legea nr.866-XIV din 10 martie 2000 privind

⁴⁰ Hotărârea Guvernului nr. 859/31.07.2006 cu privire la aprobarea Concepției infrastructurii calității în Republica Moldova //Monitorul Oficial 134-137/987, 25.08.2006

⁴¹ Legea nr. 420/22.12.2006 privind activitatea de reglementare tehnică //Monitorul Oficial 36-38/141, 16.03.2007

barierele tehnice în calea comerțului, care a fost abrogată.

În special, Legea nr. 420/22.12.2006 stabilește cerințele generale față de conținutul și modul de elaborare, publicare și aplicare a reglementărilor tehnice pentru a asigura transparența procesului de reglementare și circulația liberă a produselor și serviciilor; stabilește drepturile și obligațiile autorităților de reglementare, precum și cerințele față de supravegherea pieței în scopul protecției pieței interne de produse periculoase, falsificate și neconforme cerințelor prescise și/sau declarate.

Totodată, cu referire la barierele tehnice în domeniul comerțului, legea în cauză conține mai multe prevederi care merită, în opinia noastră, o atenție deosebită în contextul prezentului studiu.

În acest sens, în textul legii este definită noțiunea de bariere tehnice în calea comerțului, stabilindu-se în acest mod că barierele tehnice reprezintă diferența dintre cerințele reglementărilor tehnice naționale, standardelor naționale și procedurilor naționale de evaluare a conformității și ale celor utilizate în practica internațională sau nerecunoașterea lor, fapt ce implică, în comparație cu practica comercială obișnuită, cheltuieli suplimentare de mijloace și/sau de timp pentru comercializarea produselor pe piața internă și cea externă.

La capitolul cerințe față de elaborarea reglementărilor tehnice (art. 4), se instituie o regulă conform căreia reglementările tehnice trebuie să fie elaborate și aplicate fără a crea bariere tehnice în calea comerțului cu țările cu care sunt încheiate tratatele corespunzătoare.

De asemenea, în ceea ce privește aplicarea reglementărilor tehnice (art. 9), se stabilește că în cazul în care autoritatea de reglementare este atenționată de o parte interesată asupra faptului că o reglementare tehnică adoptată de ea este folosită sau ar putea fi folosită în calitate de barieră tehnică în calea comerțului, inclusiv a comerțului internațional, ea trebuie să întreprindă de urgență măsuri care să excludă o atare folosire. Urmează a fi efectuate următoarele acțiuni:

- a) interpretarea, în caz de necesitate, a prevederilor reglementării tehnice respective;
- b) publicarea unui comentariu oficial, cu argumentarea modului și a condițiilor de aplicare a restricțiilor stabilite prin reglementarea tehnică respectivă, în scopul înlăturării barierelor tehnice din calea comerțului.

În plus, în art. 11 se prevede instituirea unui punct de informare în domeniul barierelor tehnice în calea comerțului. În acest sens, se stabilește că în calitate de sursă de informare în domeniul barierelor tehnice în calea comerțului se desemnează Centrul Informațional, instituit în baza Acordului privind barierele tehnice în calea comerțului din cadrul Organizației Mondiale a Comerțului, care, la solicitarea părților interesate, furnizează informații referitoare la:

- a) reglementările tehnice, standarde sau alte acte normative adoptate sau în curs de elaborare în Republica Moldova;
- b) procedurile de evaluare a conformității, aplicate sau preconizate pentru aplicare pe teritoriul Republicii Moldova;
- c) apartenența și participarea autorităților de reglementare la organizațiile internaționale sau regionale de profil, precum și referitoare la acordurile bilaterale și multilaterale în domeniile vizate, deja încheiate sau în fază de negociere;
- d) publicarea notificărilor.

Printre alte norme ale legii date, care prezintă interes în contextul studiului nostru, putem menționa:

- stabilirea expresă a regulii conform căreia activitatea de reglementare tehnică constituie prerogativa exclusivă a statului;
- sub incidența legii date nu cad reglementările sanitare, cele fitosanitare și normele sanitaro-veterinare, a căror bază juridică se stabilește prin alte legi speciale;
- prioritatea acordurilor și tratatelor internaționale asupra legislației naționale în domeniul reglementărilor tehnice în caz de apariție a contradicțiilor.

4.3 Securitatea generală a produselor

Un alt act legislativ adoptat în ultima perioadă de timp în scopul definitivării cadrului

normativ al infrastructurii calității din Republica Moldova, îl reprezintă Legea nr. 422/22.12.2006 privind securitatea generală a produselor⁴².

Prin această lege se stabilește cadrul legal general pentru asigurarea securității produselor plasate pe piața Republicii Moldova. În sensul legii date (art.2), prin produs se înțelege orice bun material cunoscut sub denumirea de produs, care, inclusiv în cadrul unei prestări de servicii, este destinat consumatorilor sau poate fi utilizat de consumatori în condiții previzibile, chiar dacă nu le este destinat, și care este furnizat sau pus la dispoziție în cadrul unei activități comerciale cu titlu oneros sau gratuit, fie că este în stare nouă, este folosit sau recondiționat, indiferent de metoda de vânzare.

Legea nr. 422/22.12.2006 reglementează cerințele generale de securitate și criteriile de evaluare a conformității produselor, obligațiile producătorilor și distribuitorilor, răspunderea lor, precum și autoritățile competente în supravegherea pieței și obligațiile lor specifice. În vederea coordonării activității autorităților de supraveghere a pieței, a fost desemnat Consiliul Coordonator în Domeniul Protecției Consumatorilor, care activează pe lângă Serviciul Standardizare și Metrologie și al cărui regulament a fost aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 773 din 06.07.2006.⁴³

Totodată, trebuie de menționat că prevederile prezentei legi se aplică în măsura în care nu există reglementări tehnice specifice privind securitatea produselor respective. Iar, în cazul în care securitatea produselor este acoperită de reglementări tehnice specifice, legea dată se aplică numai pentru aspectele și riscurile sau categoriile de riscuri neacoperite de reglementările tehnice specifice.

4.4 Organizarea activităților din domeniul infrastructurii calității

Alături de actele legislative menționate mai sus, Hotărârea Guvernului nr. 13/17.01.2008 cu privire la unele măsuri ce țin de organizarea activităților din domeniul infrastructurii calității⁴⁴ se încadrează în procesul de realizare a măsurilor cu caracter normativ și instituțional stabilite în Concepția Infrastructurii Calității și planului de acțiuni privind realizarea ei.

Prin HG nr. 13/17.01.2008 a fost desemnat Serviciul Standardizare și Metrologie în calitate de organ central de specialitate al administrației publice responsabil de infrastructura calității.

De asemenea, a fost acceptată propunerea de a fonda Instituția publică „Institutul Național de Standardizare din Moldova” (INSM) și Întreprinderea de Stat „Institutul Național de Metrologie din Moldova” (INMM) prin reorganizarea (divizarea) Întreprinderii de Stat „Institutului Național de Standardizare și Metrologie”, conform legislației în vigoare, odată cu crearea condițiilor necesare de activitate adecvată a acestora.

În plus, au fost operate un șir de modificări la Hotărârea Guvernului nr.586 din 16 iunie 2005 „Privind aprobarea Regulamentului, structurii și efectivului-limită ale Serviciului Standardizare și Metrologie”.

4.5 Alte acte normative adoptate în ultimii ani în domeniul infrastructurii calității și reglementărilor tehnice

În legătură cu problemele apărute la exportul produselor moldovenești în Rusia, dorința de a avea un acces mai mare pe piața UE și conștientizarea de către producători și autoritățile publice din Republica Moldova a necesității diversificării exporturilor, Parlamentul și Guvernul au fost nevoite să întreprindă măsuri efective și energice în domeniul sporirii competitivității produselor autohtone și a controlului calității lor.

În acest sens, constatăm că pe lângă acțiunile menționate mai sus, în ultimii 2 ani au fost adoptate un număr important de acte normative și legislative în scopul perfecționării și completării cadrului legal ce vizează reglementările tehnice și infrastructura calității. Pot fi menționate:

- Legea viei și vinului nr. 57-XVI din 10.03.2006, Monitorul Oficial nr. 75-78/314 din 19.05.2006;

⁴² Legea nr. 422/22.12.2006 privind securitatea generală a produselor //Monitorul Oficial 36-38/145, 16.03.2007

⁴³ Hotărârea Guvernului nr. 773/06.07.2006 cu privire la instituirea Consiliului coordonator în domeniul protecției consumatorilor // Monitorul Oficial 112-115/850, 21.07.2006

⁴⁴ Hotărârea Guvernului nr. 13/17.01.2008 cu privire la unele măsuri ce țin de organizarea activităților din domeniul infrastructurii calității //Monitorul Oficial 16-17/80, 25.01.2008

- Legea privind activitatea sanitar-veterinară nr. 221-XVI din 19.10.2007, Monitorul Oficial nr.51-54/153 din 14.03.2008;
- Legea nr. 115/09.06.2005 cu privire la producția agro-alimentară ecologică //Monitorul Oficial 95-97/446, 15.07.2005;
- Hotărârea Guvernului nr. 1056/13.09.2006 cu privire la unele măsuri pentru optimizarea sistemului de verificare a calității producției alcoolice //Monitorul Oficial 150-152/1142, 22.09.2006;
- Agenția Agro-industrială „Moldova-Vin” Ordin nr.21 din 22.03.2005 privind aprobarea Regulamentului și componenței nominale a Comisiei Centrale de Degustare pentru aprecierea calității produselor vinicole, alcoolice și berii //Monitorul Oficial 35-38/109, 03.03.2006;
- Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Reglementării tehnice „Fructe și legume proaspete destinate consumului uman ca atare”, nr. 957 din 21.08.2007, Monitorul Oficial nr.136-140/997 din 31.08.2007
- Hotărârea Guvernului pentru implementarea Legii cu privire la producția agro-alimentară ecologică nr. 149 din 10.02.2006 Monitorul Oficial al R. Moldova nr.31-34/199 din 24.02.2006

De asemenea, trebuie de menționat că în perioada anilor 2006-2008 a fost adoptat un număr considerabil de reglementări tehnice în domeniul sanitar-veterinar.

Prin urmare, constatăm că în perioada anilor 2005-2008 s-au produs schimbări pozitive în domeniul perfecționării și creării unui cadru normativ adecvat și adaptat la rigorile actuale la capitolul reglementări tehnice și infrastructura calității din Republica Moldova.

Totodată, considerăm că adoptarea unui cadru legal bun reprezintă doar prima etapă necesară dar nicidecum suficientă. Pentru a se produce cu adevărat schimbări pozitive în cadrul sistemului calității și eliminării barierelor tehnice, este foarte important de a crea mecanismele necesare și a asigura implementare efectivă a tuturor actelor normative menționate mai sus. Anume la acest capitol, în Republica Moldova există mari deficiențe și probleme, care urmează a fi depășite.

CAPITOLUL 5.

Reglementarea transportului de produse agricole destinate exportului

Un aspect deosebit de important în cadrul comerțului exterior, în general, și cu bunuri agricole, în special, îl reprezintă transportul internațional de bunuri. În acest sens, constatăm că actualmente există un cadru legal internațional și național foarte numeros și complex în vigoare pentru Republica Moldova, care prevede un set de reguli și rigori importante față de transportatori, de care trebuie să țină cont toți exportatorii de bunuri agricole.

5.1 *Cadrul normativ internațional special*

Analizînd cadrul normativ care actualmente reglementează transportul internațional de bunuri, constatăm că Republica Moldova a aderat practic la toate cele mai importante acorduri și convenții internaționale din domeniul dat.

Astfel, printre cele mai importante reglementări de care trebuie să se țină seama la efectuarea transporturilor internaționale, menționăm:

(1) *Convenția C.M.R.: „Convenția referitoare la contractul de transport de mărfuri pe șosele”, care a fost semnată la Geneva la 19 mai 1956.*⁴⁵ Prin această Convenție sunt reglementate condițiile generale în care se încheie și se execută contractul de transport rutier de mărfuri. Convenția C.M.R. se compune dintr-un număr de 51 de articole grupate după cum urmează:

- Domeniul de aplicare;
- Persoanele pentru care răspunde transportatorul;
- Încheierea și executarea contractului de transport;
- Răspunderea transportatorului;
- Reclamații și acțiuni;
- Transporturile succesive;
- Nulitatea stipulațiilor contrare Convenției;
- Dispoziții finale;

Acordul dat presupune existența a trei părți: expeditorul, transportatorul și destinatarul mărfii. Fiecare dintre acești trei participanți la transport își are propriile obligații și drepturi corespunzătoare etapelor la care iau parte și funcțiilor pe care la îndeplinesc. Documentul care atestă încheierea unui contract de transport îl reprezintă scrisoarea de transport de tip CMR. De regulă, acesta se află în dotarea transportatorului, care îl pune la dispoziția expeditorului pentru a-l completa în momentul încărcării. Înscrișul se va face în trei exemplare; unul va rămîne la expeditor, unul la transportator și al treilea va fi predat destinatarului.

Trebuie de menționat că la 13.04.2007 Republica Moldova a aderat și la Convenția cu privire la Contractul de transport internațional al mărfurilor pe șosele (CMR), semnat la Geneva la 5 iulie 1978.⁴⁶

(2) *Convenția T.I.R.- „Convenția vamală referitoare la transporturile internaționale de mărfuri sub acoperirea carnetului T.I.R.”*⁴⁷

Acest acord internațional reprezintă în prezent un alt instrument care facilitează transporturile rutiere internaționale. Autovehiculele care circulă sub acoperirea carnetelor T.I.R. beneficiază de eliminarea operațiilor de deschidere în punctele vamale ale țărilor de tranzit pentru controlul vamal, ceea ce determină scăderea duratei transportului și diminuează posibilitățile de degradare a mărfurilor perisabile.

⁴⁵ Convenție relativă din 19.05.56 la Contractul de transport internațional al Mărfurilor pe șosele (C.M.R.), Ratificată prin Hot. Parl. nr.1318-XII din 02.03.93 //Tratate internaționale 4/147, 1998

⁴⁶ Legea nr. 98/13.04.2007 Lege pentru aderarea Republicii Moldova la Convenția cu privire la Contractul de transport internațional al mărfurilor pe șosele (CMR) //Monitorul Oficial 60-63/285, 04.05.2007

⁴⁷ Convenție vamală relativă din 14.11.75 la transportul internațional al mărfurilor sub acoperirea carnetelor T.I.R. //Tratate internaționale 6/7, 1998, Aderat prin Hotărîrea Parlamentului nr. 1318/02.03.93 Hotărîre privind aderarea Republicii Moldova la unele convenții internaționale //Monitor 3/62, 30.03.1993

În sensul prezentei Convenții, prin „operațiune T.I.R.” se înțelege transportul mărfurilor de la un birou vamal de plecare la un birou vamal de destinație, sub regimul denumit „Regimul T.I.R.”, stabilit prin această Convenție. Convenția T.I.R. privește transportul mărfurilor efectuate fără descărcări și reîncărcări, pe una sau mai multe frontiere, de la un birou vamal de plecare al unei părți contractante, în vehicule rutiere, ansamble de vehicule sau în containere, cu condiția ca o parte din traseu între începutul operațiunii T.I.R. și terminarea ei să fie un traseu rutier. Transporturile trebuie să aibă loc sub garanția asociațiilor agreeate și să fie efectuate sub acoperirea unui carnet T.I.R. În Republica Moldova o astfel de garanție poate fi oferită de către Asociația Internațională a Transportatorilor Auto (AITA), fondată în 1992. De asemenea, se prevede că mărfurile transportate sub regim T.I.R. nu vor fi supuse la plată sau la consemnarea drepturilor și taxelor de import sau de export la birourile vamale de trecere. În plus, fiecare parte contractantă va putea împuternici anumite asociații să elibereze carnete T.I.R., fie direct, fie prin intermediul unor asociații corespondente și să se constituie garante.

Obiectivul principal al sistemului T.I.R. este acela de a realiza un echilibru între următoarele două cerințe:

- pe de o parte, dorința transportatorilor de a reduce cât mai mult formalitățile vamale de frontieră, staționările îndelungate în scopul realizării unor transporturi de calitate într-un timp cât mai scurt;
- pe de altă parte, cerința organelor vamale din țările tranzitate de a se realiza un control vamal la frontieră în vederea respectării legislației în fiecare țară.

Pentru atingerea acestor obiective, conform Convenției T.I.R., vor putea fi agreeate pentru transportul internațional de mărfuri sub sigiliu vamal numai vehiculele al căror compartiment destinat încărcăturii este construit și amenajat astfel ca:

- a. nicio marfă să nu poată fi scoasă sau introdusă din partea sigilată a vehiculului fără a lăsa urme vizibile de efracție sau fără ruperea sigiliului vamal;
- b. sigiliul vamal să poată fi aplicat într-un mod simplu și eficient;
- c. să nu aibă niciun spațiu ascuns care să permită dosirea mărfurilor;
- d. toate spațiile susceptibile de a conține mărfuri să fie ușor accesibile pentru controlul vamal.

Carnetul T.I.R. îi scutește pe transportator de depunerea unor garanții vamale proporționale ca mărime cu valoarea mărfurilor transportate. În acest sens, sistemul de asigurare internațională este astfel conceput, încât taxele vamale pentru asigurarea transportului pentru perioada de tranzit să fie acoperite în orice moment de o asociație garantă națională, dacă transportatorul nu poate fi responsabil.

Pe lângă aceasta, un element important din cadrul sistemului T.I.R. îl reprezintă recunoașterea de către țările tranzitate și de către țara de destinație a măsurilor de control vamal aplicat în țara de plecare. În acest sens, se prevede că, de regulă, mărfurile transportate în sistemul T.I.R. sunt sigilate de către organele vamale din țările de expediere după controlul vamal al autovehiculului. Organele vamale din țările de tranzit, la rândul lor, verifică autovehiculele numai sumar, insistând asupra stării sigiliilor, acesta fiind marele avantaj al sistemului T.I.R. pentru transportator.

Totodată, convenția prevede o excepție de la această regulă, care rezidă în dreptul organelor vamale de a efectua verificări ori de câte ori consideră necesar sau dacă apar suspiciuni cu privire la legalitatea unor transporturi. În aceste cazuri extreme, organele vamale pot ordona desfacerea sigiliilor și înlocuirea acestora cu altele noi, după efectuarea controlului, a căror serie este trecută în carnetele T.I.R. aflate în posesia conducătorului auto.

În prezent, carnetul T.I.R. se eliberează de către Uniunea Internațională a Transportatorilor Rutieri (International Road Transport Union - I.R.U.) - Geneva asociațiilor garante naționale, în condițiile ce se stabilesc în contractele încheiate în acest sens. Pentru fiecare vehicul rutier se întocmește un carnet T.I.R. valabil pentru o singură călătorie.

În prezent, în baza unor studii și cu unele adaptări la situația actuală,⁴⁸ se observă urmă-

48 Taran Serghei, Perfecționarea managementului transportului auto în promovarea relațiilor economice externe ale Republicii Moldova, Teză de doctor în științe economice, www.cnaase.md

toarele tendințe în ceea ce privește structura și numărul carnetelor T.I.R. eliberate de către IRU:

- Țările care fac parte din Uniunea Europeană procură relativ puține carnete T.I.R. în comparație cu acele țări care nu fac parte din UE. Acest lucru se explică prin faptul că operatorii de transport din aceste țări efectuează majoritatea curselor în interiorul UE, ceea ce nu necesită procurarea carnetelor T.I.R. Doar în cazurile în care cursele sunt efectuate în afara UE, se impune transportatorilor folosirea lor.
- Țările din Europa Centrală și de Sud-Est, din momentul când sau decis clar să pășească spre aderarea la UE, au început reorientarea economiilor lor în acest context, fapt demonstrat de numărul crescând al carnetelor T.I.R. procurate. Totodată, țările din această regiune, care au reușit să obțină acordul de asociere la UE (Macedonia, Albania, Serbia etc.), au început să beneficieze de facilitățile de transport și tranzit, care funcționează în interiorul UE. Ca rezultat, numărul de carnete T.I.R. procurate din acest moment a început să scadă.
- A treia grupă de țări, țările membre CSI, inclusiv Republica Moldova, procură în continuare un număr mare de carnete T.I.R. pentru a efectua transporturi internaționale. Acest lucru se explică și prin faptul că majoritatea curselor efectuate între Europa de Vest și țările CSI sunt realizate de către ultimii, deoarece puțini operatori străini se încumetă să vină în această parte a Europei, din cauza drumurilor proaste, corupției și a gradului de securitate scăzut.

(3) Convenția C.E.M.T.

„C.E.M.T.” reprezintă Conferința Europeană a Miniștrilor Transporturilor care este un organism interguvernamental, creat în 1953. În prezent, țări membre al Convenției C.E.M.T. sunt: Germania, Austria, Belgia, Bosnia-Herțegovina, Bulgaria, Croația, Danemarca, Spania, Estonia, Finlanda, Franța, Grecia, Ungaria, Irlanda, Italia, Letonia, Lituania, Luxemburg, Moldova, Norvegia, Olanda, Polonia, Portugalia, Turcia, Cehia, Slovacia, România, Marea Britania, Slovenia, Suedia, Elveția și Turcia.

Importanța Convenției C.E.M.T. constă în faptul că în baza ei se eliberează așa-numitele „Autorizații C.E.M.T.”, care reprezintă autorizații multilaterale pentru transportul internațional al mărfurilor pe drumurile publice folosite de întreprinderile de transport, stabilite în una dintre țările membre C.E.M.T., pe baza unui sistem de contingent în relațiile între țările membre C.E.M.T., pentru vehicule înmatriculate într-o țară membră a C.E.M.T.

„Autorizația C.E.M.T.” poate fi valabilă un an calendaristic (format A4 de culoare verde) sau 30 de zile (format A4 de culoare galbenă având mențiunea „autorizație de scurtă durată”). Autorizațiile de scurtă durată nu sunt valabile pe teritoriul Austriei. Numărul de autorizații puse la dispoziție de țările membre ale CEMT este fixat de Consiliul de Miniștri.

Aceste autorizații nu pot fi utilizate decât pentru efectuarea de transporturi cu „camioane verzi”. În acest caz, ele poartă o casetă cu silueta camionului. Starea tehnică trebuie să fie confirmată de un certificat care, împreună cu carnetul de drum, însoțește vehiculul. Pe autorizație nu se trece numărul de înmatriculare al vehiculului.

Autorizațiile pot fi retrase în caz de infracțiuni grave sau repetate sau în caz de utilizare insuficientă sau limitată a transporturilor bilaterale. Autorizația nu poate fi utilizată decât pentru un singur vehicul o dată. Dacă remorca sau semiremorca nu este înmatriculată sau admisă în circulație pe numele întreprinderii căruia îi aparține vehiculul tractor, autorizația este determinanță pentru ansamblul tractor-remorcă sau tractor-semiremorcă.

Autorizația CEMT poate fi utilizată pentru vehiculele luate în locație de gestiune sau leasing, de întreprinderea de transport căreia i-a fost atribuită autorizația pe durata de valabilitate a contractului de închiriere sau leasing. În acest caz, la bordul autovehiculului trebuie să se găsească documente care să demonstreze cele de mai sus.

În perioada valabilității autorizației C.E.M.T., operatorul de transport rutier poate efectua un număr nelimitat de călătorii pe teritoriile țărilor membre C.E.M.T. În același timp, țările membre

își acordă asistență mutuală pentru sancționarea infracțiunilor comise cu ocazia utilizării acestor autorizații.

În conformitate cu rezoluțiile C.E.M.T., autorizația C.E.M.T. nu poate fi utilizată:

- Pentru transportul la care expeditorul sau beneficiarul menționat în scrisoarea de transport internațional C.M.R. este același cu deținătorul autorizației multiple C.E.M.T. (transport în interes propriu).
- Pe teritoriul țărilor membre C.E.M.T., în cazul în care transportul internațional de mărfuri se efectuează într-o țară membră C.E.M.T. și o țară nemembră C.E.M.T.
- Pentru efectuarea transporturilor rutiere de mărfuri încărcate pe teritoriul unei țări membre în vederea descărcării pe teritoriul aceleiași țări (cabotaj).

(4) Memorandum de înțelegere din 06.03.2002 privind facilitarea transportului rutier de mărfuri în regiunea CEMN⁴⁹

Acest act internațional a fost semnat la Kiev, la 6 martie 2002, de către Guvernele (Autoritățile Executive) ale Statelor Membre CEMN din cadrul Organizației Cooperării Economice în bazinul Mării Negre.

Scopul adoptării Memorandumului dat este de a intensifica cooperarea între Guvernele statelor-membre CEMN în ce privește armonizarea unor elemente-cheie în domeniul transportului rutier internațional de mărfuri în regiune, în concordanță cu acordurile internaționale, regulile și standardele acceptate prin simplificarea și armonizarea procedurilor, formalităților și documentației.

În special, prin adoptarea Memorandumului în cauză, Părțile s-au obligat:

- să nu adopte măsuri care prevăd condiții mai puțin favorabile decât cele incluse în Acordurile bilaterale existente, Acordurile Europene, Acordurile stabilite sub auspiciile Rezoluțiilor CEE/ONU și CEMT din domeniul transportului rutier de mărfuri, la care Părțile sunt concomitent părți;
- să simplifice barierele administrative, tehnice, juridice și altele în vederea facilitării transportului rutier internațional de mărfuri, susținând un transport bilateral și în tranzit eficient în regiune;
- să asigure ca taxele aplicate pentru efectuarea transportului să reflecte costul real al transportului bazat pe politici de taxare armonizate cu elementele standard pentru calcularea prețurilor.

(5) Acordul A.T.P.: „Acordul cu privire la transporturile internaționale de produse alimentare perisabile și cu privire la mijloacele de transport speciale destinate acestor transporturi (ATP)”⁵⁰

Acest act adoptat la Geneva la 1 septembrie 1970 este unul din ultimele din domeniul transporturilor internaționale la care a aderat Republica Moldova la 19.07.2007.

El a fost adoptat de către Comisia Economică pentru Europa a O.N.U. în scopul îmbunătățirii condițiilor de conservare a calității mărfurilor perisabile în cursul transportului și de dezvoltare a comerțului cu asemenea bunuri. Acordul A.T.P. se referă în special la produsele alimentare și alte mărfuri perisabile, precum și la instalațiile ce se folosesc în acest scop.

În conformitate cu această Convenție, transporturile internaționale de produse perisabile pot fi desemnate ca mijloace de transport izoterme, refrigeratoare, frigorifice sau calorifice doar acele mijloace de transport care corespund definițiilor și normelor enunțate în anexa nr. 1 a acordului: (Mijloc de transport izoterm, refrigerator, frigorific, calorific ș.a.). Este prevăzut că toate instalațiile cu care sunt dotate mijloacele de transport pentru a asigura un regim de temperatură dirijată (izoterme, refrigerante, frigorifice sau calorifere) trebuie să fie controlate de autoritățile competente din țara unde sunt înregistrate și înmatriculate.

49 Hotărârea Guvernului nr. 1034/25.08.2003 despre aprobarea Memorandumului de Înțelegere privind facilitarea transportului rutier de mărfuri în regiunea CEMN // Monitorul Oficial 191-195/1082, 05.09.2003

50 173/19.07.2007 Lege pentru aderarea Republicii Moldova la Acordul cu privire la transporturile internaționale de produse alimentare perisabile și cu privire la mijloacele de transport speciale destinate acestor transporturi (ATP), cu amendamentele respective // Monitorul Oficial 112-116/512, 03.08.2007

(6) Acorduri bilaterale

Pe lângă reglementările internaționale cu caracter general menționate mai sus, un rol important în facilitarea transporturilor internaționale de mărfuri actualmente îl au acordurile bilaterale între diferite țări.

În acest sens, se constată că Republica Moldova are încheiate pînă în prezent acorduri bilaterale cu circa 32 de țări privind transportul internațional de pasageri și mărfuri.

Pot fi menționate acordurile bilaterale încheiate cu principalii parteneri comerciali ale Republicii Moldova precum:

- Protocolul din 29.08.95 între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei cu privire la asigurarea condițiilor preferențiale pentru transportarea producției agricole perisabile în Ucraina și în tranzit prin teritoriul Ucrainei spre alte țări ale C.S.I. //Tratate internaționale 22/228, 1999.
- Protocol din 20.03.93 cu privire la principiile colaborării și condițiile interacțiunii în domeniul transportului feroviar între Republica Moldova și Ucraina //Tratate internaționale 22/71, 1999.
- Acord din 20.03.93 între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei cu privire la principiile de colaborare și condițiile relațiilor reciproce în domeniul transporturilor //Tratate internaționale 22/34, 1999.
- Acord din 20.03.93 între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei cu privire la activitatea transportului feroviar //Tratate internaționale 22/68, 1999.
- Acord din 28.10.92 între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României în domeniul transporturilor rutiere //Tratate internaționale 20/180, 1999.
- Acord din 27.05.93 între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Federației Ruse cu privire la principiile de colaborare și condițiile relațiilor reciproce în domeniul transporturilor //Tratate internaționale 21/81, 1999.

(7) Alte acorduri internaționale

Printre alte acorduri internaționale importante din domeniul transportului la care Republica Moldova a aderat în mare parte în ultimii 2 ani, pot fi menționate:

- Acordul european privind marile linii de transport internațional combinat și instalații conexe (AGTC);⁵¹
- Acordul cu privire la desfășurarea unei politici coordonate în domeniul tarifelor de transport;⁵²
- Acordul european referitor la transportul internațional al mărfurilor periculoase pe căile navigabile interne (ADN);⁵³
- Protocolul de amendare a articolului 1 a), a articolului 14 (1) și a articolului 14 (3) b) ale Acordului european din 30 septembrie 1957 referitor la transportul rutier internațional al mărfurilor periculoase (ADR);⁵⁴
- Acordul dintre guvernele statelor părți la Acordul de bază multilateral privind transportul internațional pentru dezvoltarea coridorului Europa-Caucaz-Asia cu privire la finanțarea comună a Secretariatului Permanent al Comisiei Interguvernamentale TRACECA (SP CIG TRACECA);⁵⁵
- Memorandumul de înțelegere privind dezvoltarea rețelelor de transport maritim în regi-

51 Legea nr. 310/26.07.2002 pentru aderarea Republicii Moldova la Acordul european privind marile linii de transport internațional combinat și instalații conexe (AGTC) //Monitorul Oficial 115-116/934, 08.08.2002

52 Legea nr. 1171/27.06.2002 Lege pentru ratificarea Acordului cu privire la desfășurarea unei politici coordonate în domeniul tarifelor de transport //Monitorul Oficial 100-101/753, 11.07.2002

53 Legea nr. 296/21.12.2007 pentru ratificarea Acordului european referitor la transportul internațional al mărfurilor periculoase pe căile navigabile interne (ADN) //Monitorul Oficial 5-7/21, 11.01.2008

54 Legea nr. 126/18.05.2007 pentru aderarea Republicii Moldova la Protocolul de amendare a articolului 1 a), a articolului 14 (1) și a articolului 14 (3) b) ale Acordului european din 30 septembrie 1957 referitor la transportul rutier internațional al mărfurilor periculoase (ADR) //Monitorul Oficial 82-85/371, 15.06.2007

55 Legea nr. 328/15.12.2005 pentru ratificarea Acordului dintre guvernele statelor părți la Acordul de bază multilateral privind transportul internațional pentru dezvoltarea coridorului Europa-Caucaz-Asia cu privire la finanțarea comună a Secretariatului Permanent al Comisiei Interguvernamentale TRACECA (SP CIG TRACECA) //Monitorul Oficial 1-4/14, 06.01.2006

unea Organizației Cooperării Economice la Marea Neagră;⁵⁶

- Acordul privind interacțiunea statelor-membre ale C.S.I. în domeniul transportării internaționale a încărcăturilor auto;⁵⁷
- Hotărârea Consiliului șefilor de guverne ale statelor-membre ale Comunității Statelor Independente privind Concepția unei politici de transport comune a statelor-membre ale C.S.I. pe perioada până în anul 2010;⁵⁸
- Acordul privind punerea în aplicare a certificatului internațional de cântărire a mijloacelor de transportat mărfuri pe teritoriul statelor-membre ale Comunității Statelor Independente⁵⁹

5.2 *Categoriile de documente folosite în transportul rutier internațional de marfă*

Din analiza actelor internaționale principale menționate mai sus, precum și în baza unor studii de specialitate,⁶⁰ pot fi evidențiate următoarele principale categorii de documente, pe care, de regulă, trebuie să le posedate transportatorii în cadrul transportului rutier internațional:

(a) Documente ale conducătorului auto: permis de conducere, pașaport, buletin de identitate, asigurare de sănătate + risc de accident, atestat de pregătire profesională.

(b) Documente pentru autovehicul:

- foaia de parcurs (internă sau internațională, după caz);
- diagrame tahograf;
- certificat de agreere;
- autorizații tranzit sau Autorizație CEMT;
- licența de transport;
- licența de execuție;
- polița de asigurare a autovehiculului;
- „Cartea verde”;
- certificat ATP, ADR (după caz);
- certificat internațional de inspecție tehnică;
- dovada de verificare a tahografului;
- certificat de conformitate de la producătorul autotractorului și al semiremorcii;
- certificatul de înmatriculare;
- certificat zgomot redus, eliberat de producător.

(c) Documente ale mărfii: factura externă; CMR (scrisoarea de trăsură rutieră internațională); carnetul T.I.R.; documentul de tranzit T– după caz, certificat EUR 1; certificat fitosanitar.

d) Alte documente necesare: decont cheltuieli cursă, dispoziție de plată, card de alimentare.

La rândul lor, documentele pentru autovehicul sunt caracterizate prin următoarele particularități generale:

1. Foaia de parcurs este un imprimat cu un regim special, prevăzută cu serie și număr. Prin completarea foii de parcurs se asigură:

- legalitatea circulației autovehiculului pe rută pentru beneficiar și în perioada înscrisă de unitatea deținătoare la emiterea foii;
- identificarea autovehiculului și remorcilor tractate, a unităților deținătoare și a personalului de bord;

⁵⁶ Hotărârea Guvernului nr. 576/07.05.2008 pentru aprobarea Memorandumului de înțelegere privind dezvoltarea rețelilor de transport maritim în regiunea Organizației Cooperării Economice la Marea Neagră, semnat la Belgrad la 19 aprilie 2007 Monitorul Oficial 86-87/564, 16.05.2008

⁵⁷ Hotărârea Guvernului nr. 525/18.04.2008 pentru aprobarea Acordului privind interacțiunea statelor-membre ale C.S.I. în domeniul transportării internaționale a încărcăturilor auto, semnat la Ialta la 18 septembrie 2003, Monitorul Oficial 81/506, 25.04.2008

⁵⁸ Hotărârea Guvernului nr. 227/29.02.2008 pentru aprobarea Hotărârii Consiliului șefilor de guverne ale statelor-membre ale Comunității Statelor Independente privind Concepția unei politici de transport comune a statelor-membre ale C.S.I. pe perioada până în anul 2010, semnată la Astana la 15 septembrie 2004, Monitorul Oficial 49-50/312, 11.03.2008

⁵⁹ Hotărârea Guvernului nr. 500/30.05.2005 pentru aprobarea Acordului privind punerea în aplicare a certificatului internațional de cântărire a mijloacelor de transportat mărfuri pe teritoriul statelor-membre ale Comunității Statelor Independente, semnat în or. Ciolpon-Ata la 16 aprilie 2004 // Monitorul Oficial 80-82/548, 10.06.2005

⁶⁰ Tendințe privind activitate de transport rutier în perioada globalizării, Studiu.

- confirmarea de către șofer a stării de funcționare a autovehiculului la plecarea din locul de parcare.

Foaia de parcurs constituie baza evidenței primare în transporturile auto. Din ea se culeg toate informațiile privind activitatea autovehiculului și șoferului. În cazul autovehiculelor echipate cu tahograf, datele înscrise în foaia de parcurs se verifică și se completează cu informațiile furnizate de diagramele tahograf. Foaia de parcurs trebuie să se găsească asupra șoferului în tot timpul pentru care a fost emisă și în care autovehiculul se află în afara garajului sau locului de parcare.

2. Certificatul de agreere: este documentul care confirmă că autovehiculul îndeplinește condițiile tehnice, conform Convenției T.I.R., pentru ca transportul să poată fi efectuat sub acoperirea carnetului T.I.R. Agreerea vehiculului pentru transport T.I.R. se face de către organele vamale la prezentarea vehiculului, împreună cu următoarele documente:

- formularul certificatului de agreere;
- patru fotografii ale vehiculului (față, spate, lateral dreapta și lateral stînga);
- certificatul de înmatriculare;
- cartea tehnică a vehiculului;
- licența de execuție;
- cerere tip.

În cazul unui autotren, certificatul se eliberează separat pentru autovehicul și separat pentru remorcă sau semiremorcă și are valabilitate 2 ani, perioadă după care trebuie reînnoit. Dacă în decursul celor 2 ani s-au modificat unele caracteristici ale vehiculului, care au stat la baza agreerii acestuia, agreerea trebuie, de asemenea, reînnoită.

3. Tahograful – este aparatul care indică și înregistrează deplasarea și staționarea autovehiculului.⁶¹

Elementele furnizate de tahograf sunt:

- a. de indicare: ora și minutul, viteza instantanee, kilometrii parcurși;
- b. de înregistrare: a timpului în circulație, a timpului în staționare, kilometrii parcurși într-un interval de timp, viteza de circulație într-un interval de timp;
- c. momentul închiderii și deschiderii aparatului tahograf;
- d. schimbarea șoferului.

4. Licența de transport se acordă operatorului de transport public care îndeplinește condițiile de onorabilitate, competență profesională și capacitate financiară.

5. Licența de execuție este documentul care se eliberează la cererea operatorului de transport și care atestă dreptul acestuia de a efectua transport de mărfuri cu un anumit vehicul, pe numărul de circulație sau pentru un anumit traseu, în cazul transportului rutier de persoane.

6. Autorizațiile de tranzit sunt documente eliberate de autoritățile publice centrale pentru transportatorii care efectuează sau desfășoară transport rutier internațional de marfă și care permit trecerea printr-o anumită țară, alta decât cea de origine, pe unde transportatorul trece. Acestea au la bază un acord bilateral încheiat între Ministerul Transporturilor al țărilor respective și Ministerul de Transport al țării noastre. Fără aceste autorizații nu ar fi posibilă trecerea prin aceste țări.

7. Cartea Verde se eliberează operatorului de transport de către societatea de asigurări unde acesta a încheiat polița de asigurare.

⁶¹ <http://www.e-transport.ro> ; www.cargomagazin.ro (documente necesare transportului)

Categoria documentelor privind marfa include:

1) Factura externă, care este un document eliberat de exportator, însoțește marfa și conține date despre marfă, cantitate, preț, date despre exportator, destinatar, modul de transport, data expirării, locul de încărcare, locul de descărcare, data expediției, condițiile de plată, banca, etc.

2) Carnetul T.I.R., este un document de culoare galbenă, emis de IRU, care e format din: două pagini de copertă, manifestul mărfurilor, un număr de 4, 6, 14 sau 20 de volete, un proces verbal constatator, la sfârșit, și dacă este cazul, o filă specială pentru transportul multimodal.

De reținut este faptul că toate înscrierile în Carnetul T.I.R. se fac de către un comisionar vamal. Carnetul T.I.R. nu se va încredința niciodată unei alte persoane, transportatorul fiind direct responsabil de pierderea acestuia.

3) "CMR", contractul de transport tip "CMR" care se prezintă sub forma scrisorii de trăsură se consideră încheiat atunci când marfa a fost încărcată în camion, iar conducătorul auto a semnat CMR-ul de preluare a mărfii. Scrisoarea de transport internațională CMR se întocmește în 5-7 exemplare, semnate atât de predător, cât și de căraș. Cuprinde date referitoare la: expeditor, transportator, destinatar, date despre marfă, locul de expediție, țara, locul de destinație, mențiuni ale expeditorului, semnătura și ștampila transportatorului, modalitatea de expediție.

4) Certificatul de origine (EUR I), arată proveniența mărfurilor, locul și țara de origine, însoțește marfa.

5) Polița de asigurare a mărfii, numită și asigurarea CMR, este întocmită de către societatea de asigurări, unde transportatorul are încheiat un contract de asigurare.

5.3 Cadrul legal național

Analizând evoluția cadrului normativ din domeniul transporturilor de mărfuri în ultimii 2-3 ani, constatăm că el a suferit o serie de schimbări pozitive, fiind perfecționat sistematic și completat cu noi acte normative.

În prezent, putem vorbi despre existența unui cadru legal special destul de dezvoltat și definitiv, fiecare act normativ având semnificația sa în cadrul transportului de mărfuri (inclusiv a produselor agricole).

Astfel, în contextul prezentului studiu, actele normative naționale din domeniul transportului pot fi împărțite în trei categorii:

a) legi speciale, care au fost adoptate de mai mult timp și care stabilesc principiile și regulile generale din domeniul dat. La această categorie se referă: Legea cu privire la transporturi⁶², Codul transporturilor auto⁶³, Codul transportului feroviar⁶⁴ și Codul navigației maritime comerciale⁶⁵.

b) acte normative speciale, adoptate de către Guvern în scopul dezvoltării prevederilor legilor și asigurării punerii lor efective în practică: Regulamentul transporturilor auto de mărfuri⁶⁶ și Regulamentul transporturilor de mărfuri perisabile⁶⁷.

c) actele normative adoptate în ultimii 2 ani și care reflectă politicile actuale ale statului în domeniul transportului de mărfuri.

Analiza generală a actelor legislative și normative din primele două categorii permite a constata că în ultimii ani ele nu au suferit schimbări esențiale. Mai mult, din textul actelor normative rezultă că ele nu reglementează transportul internațional de mărfuri, care sunt reglementate de către acordurile internaționale și bilaterale semnate de către Republica Moldova și menționate mai sus.

Totuși, considerăm că în contextul prezentului studiu o atenție deosebită merită

⁶² Monitorul Oficial 67-68/553, 16.10.1997

⁶³ Legea nr. 116/29.07.98 pentru aprobarea Codului transporturilor auto //Monitorul Oficial 90-91/581, 01.10.1998

⁶⁴ Legea nr. 309/17.07.2003 pentru aprobarea Codului transportului feroviar //Monitorul Oficial 226-228/892, 14.11.2003

⁶⁵ Legea nr. 599/30.09.99 pentru aprobarea Codului navigației maritime comerciale al Republicii Moldova //Monitorul Oficial 1-4/2, 11.01.2001

⁶⁶ Regulamentul transporturilor auto de mărfuri din 09.12.99 //Monitorul Oficial 42-44/141, 20.04.2000

⁶⁷ Ordinul Ministrului Regulamentul transporturilor de mărfuri perisabile din 09.12.99 //Monitorul Oficial 39-41/130, 13.04.2000

Regulamentul transporturilor de mărfuri perisabile, deoarece el este practic unicul act normativ care stabilește particularitățile produselor perisabile și reflectă specificul transporturilor lor, din categoria dată, făcând parte majoritatea produselor agricole destinate exporturilor.

Acest act normativ definește noțiunea de mărfuri perisabile, stabilind că în respectiva categorie pot fi incluse produsele supuse unei alterări rapide în condițiile mediului și care cer condiții speciale de transportare și protecție de acțiunea asupra lor a temperaturilor înalte și joase ale aerului exterior și un termen de realizare în conformitate cu documentele normative pentru acest gen de produse.

Astfel, la mărfurile perisabile sunt atribuite:

- produsele de proveniență vegetală: fructe, pomușoare, legume, ciuperci, plante vii: puieți, material de înmulțire și săditor, pomicol, viticol și arbuști fructiferi, stoloni de căpșuni, flori vii și tăiate etc.;
- produsele de proveniență animală: carnea și produsele din carne de diferite animale și păsări, pește, icre, lapte, ouă, etc.;
- produsele prelucrate: produse lactate, grăsimi, diferite fructe congelate, mezeluri, cașcaval, unt, etc.;

De asemenea, în Regulament se prevede că transportarea mărfurilor perisabile între state se efectuează în temeiul coordonării preliminare cu organul de stat al Republicii Moldova și cu Serviciul Veterinar de Stat al Republicii Moldova, incluzând regulile corespunzătoare de încărcare a mărfurilor și perfectarea certificatelor veterinare (pentru produsele de origine animală) și a certificatelor igienice. Produsele alimentare importate în Republica Moldova pot fi transportate pe teritoriul ei după achitarea taxelor vamale, cu condiția ca termenul lor de valabilitate să nu depășească 2/3 din termenul stabilit de standarde, având pe etichete și ambalaj informația respectivă în limba oficială.

În plus, se stabilește că, în cazul transportării mărfurilor perisabile, sunt obligatorii: certificatul de conformitate, de calitate, igienic și fitosanitar, factura de expediție și certificatul veterinar (pentru produsele de origine animală), în care sunt indicate data și ora încheierii procesului tehnologic, data și ora expirării termenului de realizare, temperatura păstrării.

Totodată, analizând actele normative adoptate în ultimii ani, care convențional fac parte din a treia categorie, pot fi stabilite anumite tendințe privind politicile publice în domeniul transportului de mărfuri.

În acest sens, pot fi menționate:

(1) Hotărîrea Guvernului nr. 1126/28.08.2002⁶⁸, prin care au fost aprobate Concepția și Regulamentul cu privire la sistemul informațional automatizat de evidență și control a persoanelor, mijloacelor de transport și mărfurilor (încărcăturilor), care trec frontiera de stat și/sau vamală "FRONTIERA"

Conform acestui document, începînd cu anul 1999, în Republica Moldova s-a început aplicarea diferitor sisteme de evidență și control a persoanelor, transporturilor și mărfurilor care trec frontiera. Astfel, a fost elaborat un sistem automatizat de evidență și control a persoanelor fizice și mijloacelor de transport în punctele de trecere a frontierei – Sistemul automatizat de prelucrare a informației "CONTROL-D", care a fost instalat în punctele de trecere Leușeni și Sculeni în anul 1999 și exploatat timp de un an. Apoi, a fost elaborat și implementat la vama Sculeni Sistemul automatizat de evidență și control al încărcăturilor – S.I.A. "FRONTIERA", specificul căruia îl constituie introducerea bonului unic de plată. În anul 2001, Departamentul Tehnologii Informaționale a elaborat și a introdus în aplicare sistemul de control al încărcăturilor în tranzit, cu utilizarea "plombei intelectuale", în baza unui CIP digital.

Folosirea sistemelor sus-menționate a scos în evidență necesitatea creării unui sistem integrat de evidență a persoanelor, mijloacelor de transport și încărcăturilor, care ar realiza interconexiunea tuturor punctelor de trecere ale frontierei de stat, vămilor interne și depozitelor vamale, precum și a Departamentului Vamal, Departamentului Trupelor de Grăniceri și altor instituții, ac-

68 Hotărîrea Guvernului nr. 1126/28.08.2002 cu privire la aprobarea Concepției și Regulamentului cu privire la sistemul informațional automatizat de evidență și control al persoanelor, mijloacelor de transport și mărfurilor (încărcăturilor), care trec frontiera de stat și/sau vamală "FRONTIERA" // Monitorul Oficial 124-125/1251, 05.09.2002

tivitatea cărora vizează într-un fel sau altul trecerea frontierei.

Sistemul informațional automatizat "FRONTIERA" (în continuare – S.I.A. "FRONTIERA") este sistemul informațional unic integrat și automatizat de evidență și control al persoanelor, mijloacelor de transport și mărfurilor (încărcăturilor), care trec frontiera de stat și/sau vamală a Republicii Moldova. Scopul general al creării acestui sistem reprezintă asigurarea securității Republicii Moldova, în special, prin combaterea exportului și importului ilicit de mărfuri, prevenirea falsificării mărfurilor și documentelor, exercitarea controlului asupra migrației ilicite, depistarea persoanelor și mijloacelor de transport cărora le-a fost interzisă intrarea în și ieșirea din țară.

Sarcinile principale ale SIA "FRONTIERA" sunt:

- asigurarea evidenței și controlului automatizat al persoanelor, mijloacelor de transport și mărfurilor ce trec frontiera;
- asigurarea evidenței și controlului automatizat al documentelor prezentate;
- asigurarea evidenței și controlului automatizat al decontărilor cu bugetele de toate nivelurile;
- sporirea capacității de trafic a punctelor de trecere – prin introducerea documentelor mecanolizibile și cataloagelor electronice;
- sporirea nivelului de servire prin accelerarea procedurii de înregistrare, control și percepere a taxelor vamale și impozitelor stabilite;
- crearea băncii integrate unice de date privind trecerea frontierei de către persoane, mijloace de transport și mărfuri;
- asigurarea sistemelor informaționale departamentale cu informații veridice și operative privind trecerea frontierei de către persoane, mijloace de transport și mărfuri;
- asigurarea bunei funcționări în regim permanent.

În special, documentul în cauză merită atenție deoarece stabilește și clasifică categoriile de documente care sunt prezentate de către exportatori. Documentele, care se iau la evidență în S.I.A. "FRONTIERA", se divizează în următoarele categorii:

- 1) documentele de identificare a persoanei;
- 2) documentele privind regimul vizelor;
- 3) documentele unității de drept;
- 4) documentele conducătorului de vehicul;
- 5) documentele privind mijlocul de transport;
- 6) documentele ce însoțesc mărfurile (încărcăturile);
- 7) bonul unic de plată a încasărilor vamale;
- 8) documentele Serviciului sanitaro-epidemiologic de stat;
- 9) documentele Serviciului veterinar de stat;
- 10) documentele Serviciului de carantină fitosanitară de stat;
- 11) documentele Inspectoratului Ecologic de Stat;
- 12) documentele tehnologice.

Astfel, în cazul trecerii frontierei cu un mijloc de transport, pentru acesta trebuie să fie prezentă următoarele documente:

- certificatul de înregistrare a mijlocului de transport;
- talonul de trecere a testului tehnic;
- certificatul asigurării de răspundere civilă auto;
- certificatul vamal (eliberat la introducerea inițială a mijlocului de transport în Republica Moldova).

În cazul transporturilor auto internaționale (inclusiv tranzitul), conducătorul vehiculului prezintă suplimentar pentru mijlocul de transport următoarele documente:

- a) certificatul de conformitate a mijlocului de transport pentru transportarea internațională a mărfurilor (încărcăturilor), eliberat în baza condițiilor convenției T.I.R. (cu fotografii);
- b) autorizația pentru executarea transporturilor în teritorii străine;

- c) certificatul de admitere a mijlocului de transport la transportarea încărcăturilor periculoase (numai în cazul transportării acestui tip de încărcături);
- d) cartela mecanolizibilă de licență;
- e) foaia de parcurs (copia contractului de transport sau caietul de evidență a profitului);
- f) carnetul de pasaj (pentru statele în care acesta este necesar).

La trecerea frontierei cu transportul feroviar se prezintă autorizația de însoțire (pentru fiecare garnitură de tren).

Printre documentele de însoțire a încărcăturilor, sunt menționate:

- 1) cererea pentru inspectarea înainte de expediție a producției ce urmează să fie importată;
- 2) raportul de constatări pozitive sau raportul de discrepanțe al inspecției (utilizate de organele vamale ale Republicii Moldova pentru facilitarea perfectării documentelor vamale la intrarea bunurilor în țară) și bonul de protecție (pentru achitare);
- 3) declarația vamală pentru persoana juridică;
- 4) declarația vamală pentru persoana fizică;
- 5) certificatul despre originea, calitatea și conformitatea mărfurilor;
- 6) contul-factură (invoice) care atestă volumele și valoarea mărfurilor;
- 7) foaia de însoțire pentru mărfurile transportate, în care se indică tipul transportului (rutier, aerian, feroviar etc.);
- 8) procura, eliberată persoanei fizice care se ocupă de importul/exportul mărfurilor;
- 9) foile de însoțire a mărfurilor de tip CMR, cu specificările și alte documente de însoțire necesare;
- 10) carnetele T.I.R. perfectate;
- 11) asigurarea de răspundere a transportatorilor (copia poliței de asigurare);
- 12) certificatul Camerei de Comerț și Industrie.

Pe lângă aceste acte menționate mai sus, exportatorii trebuie să mai prezinte:

- Bonul unic de plată a încasărilor vamale;
- Documentele Serviciului sanitaro-epidemiologic de stat (diverse certificate);
- Documentele Serviciului veterinar de stat (certificatul veterinar; autorizația sanitară);
- Documentele Serviciului de stat pentru carantină fitosanitară (permisul fitosanitar; autorizația sanitară);
- Documentele Inspectoratului Ecologic de Stat (certificatul ecologic);
- Documentele tehnologice (diverse certificate; diverse rapoarte analitice și statistice).

(2) Hotărîrea Guvernului nr. 507/07.05.2007⁶⁹, prin care a fost aprobat planul de măsuri în domeniul transportului auto.

Cu referire la transportul internațional de mărfuri, în acest act normativ se menționează în calitate de rezultat pozitiv faptul că a fost introdusă licențierea obligatorie a transportului auto internațional de mărfuri; printre măsurile de îmbunătățire a situației din domeniul transportului auto, elaborarea proiectului hotărîrii Guvernului pentru aprobarea Regulamentului cu privire la evidența și utilizarea autorizațiilor CEMT.

În special, se propune a prevedea în Regulament modalitatea de ținere a evidenței automatizate a autorizațiilor CEMT eliberate prin intermediul Programului unic computerizat, inclusiv la trecerile frontierei de stat.

Responsabili de elaborarea acestui act normativ au fost desemnate Ministerul Transporturilor și Gospodăriei Drumurilor și Î.S. "Agenția Moldovei Trafic Auto Internațional". Termenul de elaborare a fost fixat pentru semestrul II al anului 2007.

O altă măsură prevăzută de acest act normativ este elaborarea Strategiei (Programului) de dezvoltare a transportului auto în Republica Moldova în contextul realizării Planului de Acțiuni

⁶⁹ Hotărîrea Guvernului nr. 507/07.05.2007 privind unele măsuri de îmbunătățire a situației în domeniul transportului auto // Monitorul Oficial 67-69/538, 18.05.2007

Republica Moldova – UE, termen de elaborare fiind semestrul II al anului 2007, iar responsabil - Ministerul Transporturilor și Gospodăriei Drumurilor.

Însă, analizând cadrul legal actual (în vigoare la data de 5 iunie 2008), constatăm că ambele aceste măsuri nu au fost realizate pînă în prezent.

3) Hotărîrea Guvernului nr. 1073/01.10.2007⁷⁰, prin care a fost aprobat Regulamentul cu privire la autorizarea, controlul și efectuarea pe drumurile publice a transporturilor cu greutate și/sau gabarite ce depășesc limitele admise.

Scopul principal al Regulamentului dat este realizarea unui sistem eficient de reglementare și supraveghere administrativă a transporturilor cu greutate și/sau gabarite ce depășesc limitele admise.

Prin acest act normativ se stabilește că circulația pe drumurile publice a transporturilor cu greutate și/sau gabarite ce depășesc limitele admise este posibilă numai în cazuri excepționale, pentru transportul obiectelor indivizibile, în baza autorizației speciale de transport eliberată de organul abilitat al administrației publice centrale.

De asemenea, Regulamentul dat stabilește particularitățile, condițiile și regulile de eliberare a unor astfel de autorizații speciale.

(4) Hotărîrea Guvernului nr. 85/01.02.2008⁷¹ prin care este aprobată Strategia infrastructurii transportului terestru pe anii 2008-2017.

Prezenta Strategie prezintă o importanță deosebită, deoarece cum s-e menționează în toate documentele strategice și de politici adoptate în ultimii ani în Republica Moldova, lipsa unei infrastructuri dezvoltate și moderne a transportului terestru reprezintă unul din factorii negativi în dezvoltarea comerțului exterior.

Mai mult, însuși în textul Strategiei este menționat că „nivelul scăzut al infrastructurii drumurilor constituie un impediment semnificativ pentru extinderea comerțului, prin impunerea unor costuri adiționale exportatorilor și importatorilor: peste 30% din companiile respondente au menționat că infrastructura transportului din Moldova a devenit un obstacol în calea operațiunilor comerciale, efectuate de ei pe parcursul ultimilor cincisprezece ani. Costurile de transport pot afecta creșterea economică în mod diferit. În primul rând, costurile mai înalte pentru transport reduc câștigurile de la exportul produselor primare, diminuând mijloacele economisite disponibile pentru investiții. Pe de altă parte, costurile de transport majorează prețurile de import al bunurilor de capital, diminuând în mod direct investițiile reale.”

Pe lângă faptul că în textul strategiei este efectuată o analiză destul de obiectivă a situației actuale din domeniul infrastructurii transportului terestru, în contextul prezentului studiu merită atenție specială obiectivul de bază urmărit - de a oferi țării un asemenea sistem eficient care ar satisface necesitatea cetățenilor în mobilitate și ar facilita comerțul pe piețele autohtone și internaționale, ținînd cont de rolul pe care Moldova îl poate avea în calitate de punte dintre UE și țările Comunității Statelor Independente (CSI). Printre alte obiective generale sunt menționate: perfecționarea cadrului economic prin facilitarea operațiunilor comerciale pe piețele autohtone și internaționale, precum și integrarea Moldovei în principalele artere internaționale de transport care traversează Europa.

În strategie sunt stabilite obiectivele pe termen scurt și mediu, direcțiile de prioritate de activitate și sunt definite acțiunile pe termen scurt și lung.

Un element important al Strategiei date îl constituie programul pe zece ani de reabilitare a drumurilor existente, al cărui obiectiv este asigurarea unui nivel acceptabil al calității drumurilor, cel puțin pentru rețeaua de bază a drumurilor din Moldova. Programul menționat este considerat unul din factorii-cheie pentru asigurarea coeziunii sociale în țară și a unui nivel mai înalt de competitivitate, precum și reintegrarea teritoriului Moldovei pe principalele axe internaționale comerciale.

⁷⁰ Hotărîrea Guvernului nr. 1073/01.10.2007 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la autorizarea, controlul și efectuarea pe drumurile publice a transporturilor cu greutate și/sau gabarite ce depășesc limitele admise // *Monitorul Oficial* 161-164/1121, 12.10.2007

⁷¹ Hotărîrea Guvernului nr. 85/01.02.2008 cu privire la aprobarea Strategiei infrastructurii transportului terestru pe anii 2008-2017 // *Monitorul Oficial* 30-31/159, 12.02.2008

În general, Strategia dată reprezintă un document destul de solid și ambițios, care încercă să abordeze problematica infrastructurii rutiere într-un mod complex și multilateral. În acest sens, sunt prevăzute o serie de acțiuni destul de ambițioase: planuri de reabilitare a drumurilor și rețelei de cale ferate, restructurarea CFM, aranjamente pentru întreținerea drumurilor planuri de dezvoltare a infrastructurii drumurilor, susținerea strategiilor din domeniul transportului urban. Nu se uită nici de realitățile existente și necesitatea acoperirii financiare, la acest capitol fiind propuse schimbarea sistemului actual de finanțare a infrastructurii rutiere și modificarea fondului rutier. În plus, în baza unei analize situației actuale și a oportunităților de finanțare existente, în strategie se propune un scenariu financiar pentru 10 ani.

(5) Hotărîrea Guvernului nr. 453/24.03.2008⁷², prin care este aprobată Concepția dezvoltării transportului naval în Republica Moldova.

Concepția dată determină criteriile generale de dezvoltare a transportului naval, precum și scopurile și metodele de reglementare, avînd în vedere dezvoltarea țării și tendința de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană.

Unul din obiectivele de bază al dezvoltării transportului naval constă în racordarea la cadrul complexului ramurii de transport. Soluționarea problemelor transportului naval intern se propune a fi efectuată în cîteva etape.

La prima etapă (2008 – 2009), urmează a fi soluționate problemele dezvoltării și reformării transportului naval intern prin coordonarea și interacțiunea activității autorităților administrației publice și agenților economici:

- a) păstrarea și dezvoltarea căilor navigabile interne și a construcțiilor hidrotehnice;
- b) supravegherea și controlul asupra siguranței navigației și siguranței ecologice;
- c) crearea și modernizarea regulilor unice de activitate pe căile navigabile interne și controlul respectării acestora;
- d) apărarea intereselor economice ale armatorilor din Republica Moldova pe plan mondial;
- e) asigurarea cu cadre din domeniul transportului naval.

La etapa a doua (2009-2011), se presupune intrarea în sistemul european și mondial de transport prin organizarea transportării mărfurilor pe coridoarele internaționale de transport.

De asemenea, în Concepție se prevăd metodele și mecanismele de dezvoltare a transportului naval, aspectele regionale ale dezvoltării naval intern și rezultatele scontate ale realizării prevederilor concepției.

(6) Hotărîrea Guvernului nr. 539/23.04.2008⁷³ prin care a fost creată Instituția publică "Agenția Națională Transport Auto".

Agenția Națională Transport Autor (ANTA) a fost înființată în rezultatul reformei administrației publice centrale și optimizării structurilor administrative. Potrivit propriului regulament, ANTA este o instituție publică cu statut de persoană juridică în subordinea Ministerului Transporturilor și Gospodăriei Drumurilor, care dispune de bilanț autonom, cont trezorerial, ștampilă cu Stema de Stat și denumirea sa în limba oficială, de formulare cu antet. Agenția își desfășoară activitatea cu finanțare de la bugetul de stat.

Funcția de bază ANTA este de a monitoriza și de a asigura realizarea prevederilor legislației, actelor normative naționale și actelor internaționale în domeniul transportului auto la care Republica Moldova este parte.

Conform regulamentului, pentru ANTA sunt prevăzute un număr considerabil de atribuții. Însă, în contextul studiului nostru, prezintă interes următoarele atribuții ale ANTA:

- 1) implementarea prevederilor și cerințelor acordurilor internaționale și convențiilor în do-

⁷² Hotărîrea Guvernului nr. 453/24.03.2008 cu privire la aprobarea Concepției dezvoltării transportului naval în Republica Moldova //Monitorul Oficial 66-68/433, 01.04.2008

⁷³ Hotărîrea Guvernului nr. 539/23.04.2008 cu privire la crearea Instituției publice "Agenția Națională Transport Auto" //Monitorul Oficial 82/521, 29.04.2008

meniul transportului auto la care Republica Moldova a aderat, a actelor legislative și normative naționale ce reglementează activitatea transportului auto de mărfuri și călători;

2) monitorizarea procesului de comandare, primire, eliberare și perfectare a autorizațiilor multilaterale CEMT (Conferința Europeană a Miniștrilor de Transport), utilizate de către agenții transportatori autohtoni și elaborarea dărilor de seamă pentru prezentarea acestora către Secretariatul CEMT;

3) monitorizarea procesului de editare, efectuare a schimbului de autorizații internaționale unitare cu țările străine în conformitate cu acordurile bilaterale și eliberarea acestora agenților transportatori din Republica Moldova;

4) verificarea și sistematizarea informației privind utilizarea autorizațiilor internaționale unitare de către agenții transportatori autohtoni;

5) comandarea, eliberarea și monitorizarea utilizării cartelelor pentru tahografele digitale de către persoanele fizice și juridice, în cazurile prevăzute de lege;

6) monitorizarea respectării de către agenții transportatori a prevederilor și cerințelor acordurilor internaționale ADR (Acordul european referitor la traficul rutier internațional de mărfuri periculoase) și ATP (Acordul cu privire la transporturile internaționale de produse alimentare perisabile și cu privire la mijloacele de transport speciale destinate acestor transporturi), Regulamentului transportului mărfurilor periculoase pe teritoriul Republicii Moldova;

7) eliberarea certificatelor de conformitate CEMT în baza rapoartelor de verificare eliberate de către stațiile de testare;

8) eliberarea blanchetelor certificatelor de agreare ADR, certificatelor pentru condițiile controlului tehnic și certificatelor de corespundere a remorcilor și semiremorcilor cerințelor tehnice pentru camion sigur;

9) monitorizarea procesului tehnologic efectuat de către agenții transportatori, gările și stațiile auto;

10) eliberarea actelor în conformitate cu Nomenclatorul permiselor și certificatelor, aprobat în modul stabilit de Guvern;

11) monitorizarea și implementarea prevederilor protocoalelor ședințelor comisiilor mixte desfășurate;

12) reprezentarea Ministerului Transporturilor și Gospodăriei Drumurilor în relațiile cu transportatorii străini pe teritoriul republicii și transportatorii autohtoni în organele de stat ale altor state, precum și conlucrarea cu organisme similare din alte state;

13) reprezentarea și apărarea intereselor agenților transportatori autohtoni în relațiile cu organele similare din alte state;

14) desfășurarea sondajelor și efectuarea analizei tendințelor de dezvoltare a transportului internațional.

În același timp, conform regulamentului, pentru a-și realiza efectiv atribuțiile respective, ANTA este abilitată cu următoarele drepturi:

- să acorde, să suspende și să retragă, parțial sau total, permisele de activitate pe rutele regulate în modul stabilit de lege;
- să participe la lucrările organismelor internaționale din domeniul său de activitate;
- să încheie contracte, conform competenței, cu persoane juridice și fizice atît pe teritoriul Republicii Moldova, cît și după hotarele ei;
- să perfecteze și să elibereze documentele necesare transportatorilor auto pentru efectuarea traficului de mărfuri și călători, în conformitate cu legislația;
- să întocmească procese-verbale agenților transportatori (persoane fizice și juridice, după caz), ca rezultat al nerespectării legislației în vigoare din domeniul transportului auto.

Astfel, constatăm că ANTA va avea un rol foarte important în cadrul sistemului administrativ al transportului internațional de mărfuri, deoarece majoritatea atribuțiilor și drepturilor se referă anume la diferite aspecte din domeniul transportului internațional.

(7) Ordinul nr.186 din 19.12.2005 al Ministerului Transporturilor și Gospodăriei Drumurilor

⁷⁴ prin care se stabilește costul unei autorizații unitare pentru transporturi rutiere internaționale. Conform acestui act normativ, începînd cu 1 ianuarie 2006, a fost stabilit costul unei autorizații unitare pentru transporturi rutiere internaționale:

- în mărime de 10 euro pentru Belarus și Ucraina (cu plata taxelor de drum).
- în mărime de 30 euro pentru următoarele țări: Austria, Azerbaidjan, Belgia, Belarus (fără plata taxelor de drum), Bulgaria, Cehia, Croația, Danemarca, Spania, Elveția, Estonia, Finlanda, Franța, Germania, Georgia, Grecia, Italia, Kazahstan, Kirghizia, Letonia, Lituania, Luxemburg, Macedonia, Olanda, Polonia, România, Rusia, Slovacia, Slovenia, Turcia, Ucraina (fără plata taxelor de drum), Ungaria, Uzbekistan și autorizațiile unitare ale Republicii Moldova pentru transportatorii străini care efectuează cursele bilaterale sau tranzit pe teritoriul Republicii Moldova;
- în mărime de 150 euro - autorizațiile unitare ale Republicii Moldova pentru transportatorii străini, care efectuează transportarea mărfurilor în/din țările terțe în/din Republica Moldova.

⁷⁴ Ministerul Transporturilor și Gospodăriei Drumurilor Ordin nr.186 din 19.12.2005 cu privire la aprobarea prețurilor autorizațiilor pentru transporturile rutiere internaționale //Monitorul Oficial 25-27/66, 10.02.2006

Concluzii:

1. Cadrul normativ actual care reglementează exportul produselor autohtone, în general, și a celor agricole, în special, este unul foarte numeros și complex, fiind perfecționat și completat semnificativ în ultimii 2-3 ani.
2. Numărul mare, complexitatea și caracterul dispersat al reglementărilor normative ce reglementează diferite aspecte ale comerțului exterior ridică unele probleme practice:
 - dificultăți în calea cunoașterii, orientării și informării adecvate a exportatorilor cu privire la procedurile, particularitățile, facilitățile, preferințele etc.
 - lipsa unei corelări adecvate între diferite acte normative departamentale (speciale);
3. Începând cu anul 2005 și mai ales în anii 2006-2008, politicile publice (strategiile și planurile de acțiuni) actuale sunt mult mai realiste și pot fi mai bine monitorizate sub aspectul modului realizării lor.
4. În cadrul procesului de adoptare a noilor reglementări în conformitate cu standardele UE, apare o problemă – reglementările respective se adoptă și se pun în aplicare înainte ca să fie create condițiile necesare și fără ca producătorii și exportatorii să fie pregătiți pentru aceasta;
5. În prezent, se păstrează o anumită incertitudine și rezerve privind capacitatea structurilor guvernamentale de a implementa documentele de politici publice în termenele stabilite și în modul adecvat.
6. Sistemul de auto-evaluare și de raportare din partea autorităților publice centrale a procesului de implementare a documentelor de politici și a cadrului legal este imperfect, ceea ce influențează negativ modul de realizare a prevederilor normative, generând întârzieri, realizări parțiale și formale sau chiar nerealizări totale.
7. Forma de raportare aplicată în prezent este destul de generală, fragmentară și selectivă, ceea ce nu permite de a monitoriza și de a aprecia adecvat și minuțios activitatea structurilor guvernamentale în domeniul dat și modul de realizare a obligațiilor sale legale.
8. Datorita curențelor în procesul de elaborare, în practica juridică din Moldova sunt prezente cazuri de nerealizare totală a documentelor de politici publice sau înlocuirea unor documente relativ noi cu altele, fără a se ține cont de faptul că importante resurse umane și financiare utilizate sunt epuizate în zadar, fără ca să producă efecte și fără ca cineva să poarte careva răspundere.
9. Lipsa acoperirii financiare a unei părți semnificative din acțiunile și măsurile fixate în documentele de politici respective, precum și lipsa mecanismelor de aplicare și funcționare a sistemului de stimulare a exporturilor, face ca documentele de politici să nu poată fi aplicate.
10. Sistemul de control al calității produselor agricole edificat pe parcursul anilor precedenți a fost unul inefficient și necesită să fie perfecționat și ajustat.
11. Pentru efectuarea unei tranzacții internaționale comerciale este necesar un set exagerat de mare de acte, certificate și permisiuni, obținerea cărora necesită timp și cheltuieli financiare. Unele acte normative departamentale, care prin esență sunt destinate punerii în aplicare a legilor, în unele cazuri stabilesc norme noi care nu sunt prevăzute în legi (Codul Vamal). (pct. 8 din Ordinul Departamentului Vamal nr. 438 din 19.11.2007). La capitoul documente și informații suplimentare necesare vămuirii, Codul Vamal conține unele formulări și prevederi, imprecise, neclare, ceea ce ar putea favoriza apariția abuzurilor din partea reprezentanților organelor vamale.

Recomandări

1. Crearea mecanismelor necesare pentru a asigura implementarea efectivă și punctuală a tuturor actelor normative adoptate pe parcursul ultimilor ani.
2. Aplicarea unor tehnici de sistematizare a cadrului normativ respectiv, în așa fel încât să fie asigurat și facilitat accesul la informație a exportatorilor (codificare, instrucțiuni pe exportul anumitor categorii de produse, regulamente, elaborarea de ghiduri, manuale de proceduri etc.).
3. Simplificarea procedurilor vamale prin revizuirea listei actelor și informațiilor obligatorii pe care trebuie să le prezinte exportatorii în vederea micșorării numărului lor.
4. Formarea grupurilor mixte de lucru, cu implicarea specialiștilor tuturor instituțiilor interesate, a mediului academic și societății civile, în scopul racordării carului legal intern la cel european.
5. Revizuirea mecanismului de elaborare și implementare a documentelor de politici publice și a cadrului normativ, prin utilizarea la maximum a potențialul enorm existent și practic neutilizat actualmente al mediului academic, mediului de afaceri, societății civile și experților independenți.
6. Crearea unui sistem obiectiv, eficient și transparent de raportare și de monitorizare sistematică a procesului de implementare a documentelor de politici și a cadrului legal, care să asigure reflectarea în rapoartele guvernamentale întocmai a structurii și logicii documentelor în baza cărora sunt elaborate., referindu-se sub aspect realizat/nerealizat la toate acțiunile care urmau să fie efectuate, precum și o analiză detaliată a succeselor, și mai ales a insucceselor.
7. Aplicarea în practică și întocmai a prevederilor legale privind obligativitatea prevederii acoperirii financiare a actelor normative elaborate și adoptate.
8. Adoptarea unor reglementări speciale, detaliate și complexe a statului juridic al produselor agricole perisabile, precum și a particularităților legate de păstrarea, transportarea, certificarea, perfectarea documentelor etc.
9. Adoptarea unor reglementări normative detaliate și clare care să prevadă, pe de o parte, lista mărfurilor față de care să fie aplicate procedurile vamale simplificate, iar, pe de altă parte, să reglementeze clar și detaliat procedurile simplificate de vămuire, care urmează a fi aplicate în special produselor agricole perisabile și ușor alterabile.
10. Eliminarea discrepanțelor existente între unele acte ale Serviciului Vamal și prevederile Codului Vamal. Propunem ca la capitolul documente și informații suplimentare necesare vămuirii, Codul Vamal să prevadă expres și limitativ lista documentelor care trebuie să însoțească declarația vamală și termenele de prezentare a documentelor și informațiilor care lipsesc.

Bibliografie

a) Acte normative internaționale și naționale:

1. Convenție relativă din 19.05.56 la Contractul de transport internațional al Mărfurilor pe șosele (C.M.R.), Ratificată prin Hot. Parl. nr.1318-XII din 02.03.93 //Tratate internaționale 4/147, 1998.
2. Convenție vamală relativă din 14.11.75 la transportul internațional al mărfurilor sub acoperirea carnetelor T.I.R //Tratate internaționale 6/7, 1998, Aderat prin Hotărârea Parlamentului nr. 1318/02.03.93 Hotărâre privind aderarea Republicii Moldova la unele convenții internaționale //Monitor 3/62, 30.03.1993.
3. Acte C.S.I. Acord din 15.04.94 privind crearea zonei de comerț liber //Tratate internaționale 17/157, 1999.
4. Acord privind colaborarea și ajutorul reciproc în probleme vamale, din 15.04.1994, Ratificat prin Hot. Parl. nr.396-XIII din 16.03.95, Publicat în ediția oficială "Tratate internaționale", 1999, volumul 17, pag.101.
5. Acord privind promovarea politicii concordate în domeniul standardizării, metrologiei și certificării din 13.03.1992, Ratificat prin Hot. Parl. nr.1356-XIII din 22.10.97 Publicat în ediția oficială, "Tratate internaționale", 1999, volumul 16, pag.70
6. Acordul cu privire la perfectarea actelor și controlul vamal a mărfurilor între țările participante la Acordul cu privire la crearea Zonei de Comerț Liber, din 08.10.99, Ratificat prin Legea N 675-XV din 23.11.2001, Publicat în "Tratate internaționale", 2006 r., vol. 37, pag. 291, în vigoare pentru Republica Moldova din 4 ianuarie 2002.
7. Acord cu privire la barierele tehnice din zonele de comerț liber din 20.06.2000, Ratificat prin Legea nr. 787-XV din 28.12.2001.
8. Acord din 09.02.93 între Guvernul Republicii Moldova și Consiliul Miniștrilor - Guvernul Federației Ruse cu privire la comerțul liber //Tratate internaționale 21/37, 1999.
9. Acord privind comerțul liber între Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei, din 13.11.2003, Ratificat prin Legea R.Moldova nr.22-XV din 12.02.2004.
10. Legea nr. 116/29.07.98 pentru aprobarea Codului transporturilor auto //Monitorul Oficial 90-91/581, 01.10.1998.
11. Legea nr. 309/17.07.2003 pentru aprobarea Codului transportului feroviar //Monitorul Oficial 226-228/892, 14.11.2003.
12. Legea nr. 295/21.12.2007 pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare pe anii 2008-2011 //Monitorul Oficial 18-20/57, 29.01.2008.
13. Legea nr. 295/21.12.2007 pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare pe anii 2008-2011 //Monitorul Oficial 18-20/57, 29.01.2008.
14. Legea nr. 599/30.09.99 pentru aprobarea Codului navigației maritime comerciale al Republicii Moldova //Monitorul Oficial 1-4/2, 11.01.2001.
15. Legea nr. 1149/20.07.2000 Codul vamal al Republicii Moldova //Monitorul Oficial 160-162/1201, 23.12.2000.
16. Legea nr. 420/22.12.2006 privind activitatea de reglementare tehnică //Monitorul Oficial 36-38/141, 16.03.2007.
17. Legea nr. 422/22.12.2006 privind securitatea generală a produselor //Monitorul Oficial 36-38/145, 16.03.2007.
18. Legea nr. 98/13.04.2007 Lege pentru aderarea Republicii Moldova la Protocolul la Convenția cu privire la Contractul de transport internațional al mărfurilor pe șosele (CMR) //Monitorul Oficial 60-63/285, 04.05.2007.
19. Legea nr. 173/19.07.2007 pentru aderarea Republicii Moldova la Acordul cu privire la transporturile internaționale de produse alimentare perisabile și cu privire la mijloacele de transport speciale destinate acestor transporturi (ATP), cu amendamentele respective //Monitorul Oficial 112-116/512, 03.08.2007.
20. Legea nr. 310/26.07.2002 pentru aderarea Republicii Moldova la Acordul european privind marile linii de transport internațional combinat și instalații conexe (AGTC) //Monitorul Oficial 115-116/934, 08.08.2002.
21. Legea nr. 1171/27.06.2002 Lege pentru ratificarea Acordului cu privire la desfășurarea unei politici coordonate în domeniul tarifelor de transport //Monitorul Oficial 100-101/753, 11.07.2002.
22. Legea nr. 296/21.12.2007 pentru ratificarea Acordului european referitor la transportul internațional al mărfurilor periculoase pe căile navigabile interne (ADN) //Monitorul Oficial 5-7/21, 11.01.2008.
23. Legea nr. 126/18.05.2007 pentru aderarea Republicii Moldova la Protocolul de amendare a articolului 1 a), a articolului 14 (1) și a articolului 14 (3) b) ale Acordului european din 30 septembrie 1957 referitor la transportul rutier internațional al mărfurilor periculoase (ADR) //Monitorul Oficial 82-85/371, 15.06.2007.
24. Legea nr. 328/15.12.2005 pentru ratificarea Acordului dintre guvernele statelor părți la Acordul de bază multilateral privind transportul internațional pentru dezvoltarea coridorului Europa-Caucaz-Asia cu privire la finanțarea comună a Secretariatului Permanent al Comisiei Interguvernamentale TRACECA (SP CIG TRACECA) //Monitorul Oficial 1-4/14, 06.01.2006.
25. Hotărârea Guvernului nr. 955/21.08.2007 privind reglementarea importului în Republica Moldova a produselor originare din țările-membre ale Acordului Central European de Comerț Liber (CEFTA) //Monitorul Oficial 136-140/996, 31.08.2007
26. Hotărârea Guvernului nr. 1379/10.12.2007 cu privire la aprobarea componenței nominale a părții moldave a Comisiei mixte în cadrul Acordului Central European de Comerț Liber (CEFTA) //Monitorul Oficial 198-202/1437, 21.12.2007.
27. Hotărârea Guvernului nr. 178 din 15.02.2005 pentru aprobarea Planului național de acțiuni privind realizarea Proiectului de facilitare a comerțului și transportului în cadrul GUUAM, Monitorul Oficial al R. Moldova nr.30-33/229 din 25.02.2005
28. Hotărârea Guvernului nr. 191/25.02.2008 pentru aprobarea Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de dezvoltare pe anii 2008-2011 //Monitorul Oficial 42-44/257, 29.02.2008.
29. Hotărârea Guvernului nr. 1288 din 09.11.2006, cu privire la aprobarea Strategiei de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru anii 2006-2015, Monitorul Oficial nr.181-183/1391 din 24.11.2006.
30. Hotărârea Guvernului nr. 282/11.03.2008 cu privire la aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare durabilă a complexului agro-industrial al Republicii Moldova (2008-2015) //Monitorul Oficial 57-60/362, 21.03.2008.
31. Hotărârea Guvernului nr. 554/16.06.99 cu privire la Strategia de promovare a exportului de mărfuri din Republica Moldova pe anii 1999-2001 //Monitorul Oficial 65-66/585, 24.06.1999 Hotărârea Guvernului nr. 1199/17.10.2006 cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a sectorului agro-alimentar în perioada anilor 2006-2015 - abrogat //Monitorul Oficial 170-173/1312, 03.11.2006.
32. Hotărârea Guvernului nr. nr. 80 din 29.01.2002 cu privire la aprobarea Strategiei de promovare a exportului pe anii 2002-2005, Monitorul Oficial al R. Moldova nr.21-22/156 din 05.02.2002.
33. Hotărârea Guvernului nr. 1384/10.12.2007 Hotărâre cu privire la executarea în anul 2007 a Planului de acțiuni privind realizarea Strategiei de atragere a investițiilor și promovare a exportului pentru anii 2006-2015 //Monitorul Oficial 194-197/1431,

- 14.12.2007.
34. Hotărârea Guvernului nr. 866/01.08.2007 cu privire la aprobarea modificărilor ce se operează în Hotărârea Guvernului nr.1599 din 13 decembrie 2002 //Monitorul Oficial 112-116/886, 03.08.2007.
35. Hotărârea Guvernului nr. 859/31.07.2006 cu privire la aprobarea Concepției infrastructurii calității în Republica Moldova // Monitorul Oficial 134-137/987, 25.08.2006.
36. Hotărârea Guvernului nr. 773/06.07.2006 cu privire la instituirea Consiliului coordonator în domeniul protecției consumatorilor //Monitorul Oficial 112-115/850, 21.07.2006.
37. Hotărârea Guvernului nr. 13/17.01.2008 cu privire la unele măsuri ce țin de organizarea activităților din domeniul infrastructurii calității //Monitorul Oficial 16-17/80, 25.01.2008.
38. Hotărârea Guvernului nr. 1034/25.08.2003 despre aprobarea Memorandumului de Înțelegere privind facilitarea transportului rutier de mărfuri în regiunea CEMN //Monitorul Oficial 191-195/1082, 05.09.2003.
39. Hotărârea Guvernului nr. 576/07.05.2008 pentru aprobarea Memorandumului de înțelegere privind dezvoltarea rețelelor de transport maritim în regiunea Organizației Cooperării Economice la Marea Neagră, semnat la Belgrad la 19 aprilie 2007//Monitorul Oficial 86-87/564, 16.05.2008.
40. Hotărârea Guvernului nr. 525/18.04.2008 pentru aprobarea Acordului privind interacțiunea statelor-membre ale C.S.I. în domeniul transportării internaționale a încărcăturilor auto, semnat la Ialta la 18 septembrie 2003, Monitorul Oficial 81/506, 25.04.2008.
41. Hotărârea Guvernului nr. 227/29.02.2008 pentru aprobarea Hotărârii Consiliului șefilor de guverne ale statelor-membre ale Comunității Statelor Independente privind Concepția unei politici de transport comune a statelor-membre ale C.S.I. pe perioada pînă în anul 2010, semnată la Astana la 15 septembrie 2004, Monitorul Oficial 49-50/312, 11.03.2008.
42. Hotărârea Guvernului nr. 500/30.05.2005 pentru aprobarea Acordului privind punerea în aplicare a certificatului internațional de cîntărire a mijloacelor de transportat mărfuri pe teritoriul statelor-membre ale Comunității Statelor Independente, semnat în or. Ciolpon-Ata la 16 aprilie 2004 //Monitorul Oficial 80-82/548, 10.06.2005.
43. Hotărârea Guvernului nr. 1126/28.08.2002 cu privire la aprobarea Concepției și Regulamentului cu privire la sistemul informațional automatizat de evidență și control al persoanelor, mijloacelor de transport și mărfurilor (încărcăturilor), care trec frontiera de stat și/sau vamală "FRONTIERA" //Monitorul Oficial 124-125/1251, 05.09.2002.
44. Hotărârea Guvernului nr. 507/07.05.2007 privind unele măsuri de îmbunătățire a situației în domeniul transportului auto // Monitorul Oficial 67-69/538, 18.05.2007
45. Hotărârea Guvernului nr. 1073/01.10.2007 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la autorizarea, controlul și efectuarea pe drumurile publice a transporturilor cu greutăți și/sau gabarite ce depășesc limitele admise //Monitorul Oficial 161-164/1121, 12.10.2007.
46. Hotărârea Guvernului nr. 85/01.02.2008 cu privire la aprobarea Strategiei infrastructurii transportului terestru pe anii 2008-2017 //Monitorul Oficial 30-31/159, 12.02.2008.
47. Hotărârea Guvernului nr. 453/24.03.2008 cu privire la aprobarea Concepției dezvoltării transportului naval în Republica Moldova //Monitorul Oficial 66-68/433, 01.04.2008.
48. Hotărârea Guvernului nr. 539/23.04.2008 cu privire la crearea Instituției publice "Agenția Națională Transport Auto" //Monitorul Oficial 82/521, 29.04.2008.
49. Hotărârea Guvernului nr. 854/28.07.2006 cu privire la Regulamentul transporturilor auto de călători și bagaje //Monitorul Oficial 124-125/910, 08.08.2006.
50. Serviciul Vamal, Ordin nr.50-O din 18.02.2008 referitor la aprobarea Regulamentului cu privire la completarea, autentificarea și eliberarea certificatelor de origine a mărfurilor exportate din Republica Moldova în cadrul regimurilor de comerț preferențiale cu Uniunea Europeană (ATP) și statele care acordă Republicii Moldova Sistemul Generalizat de Preferințe (GSP) //Monitorul Oficial 40-41/98, 26.02.2008; Hotărârea Guvernului nr. 262/07.03.2008 privind administrarea cotelor tarifare la exportul mărfurilor în Uniunea Europeană //Monitorul Oficial 51-54/328, 14.03.2008.
51. Serviciul Vamal, Ordin nr.296-O din 28.12.2005 referitor la aprobarea Normelor tehnice privind imprimarea, utilizarea și completarea declarației vamale în detaliu - abrogat //Monitorul Oficial 35-38/108, 03.03.2006; Ordin nr.148-O din 06.07.2005 cu privire la aprobarea Metodologiei de prelucrare a declarației vamale în detaliu - abrogat //Monitorul Oficial 107-109/367, 12.08.2005; Ordin nr.199-O din 29.10.2004 referitor la aprobarea Normelor tehnice privind imprimarea, utilizarea și completarea declarației vamale în detaliu //Monitorul Oficial 226-232/482, 10.12.2004; Ordin nr.26-O din 11.02.2004 referitor la aprobarea normelor de completare a declarației vamale - abrogat //Monitorul Oficial 56-60/142, 09.04.2004.
52. Serviciul Vamal, Ordin nr.276-O din 24.10.2002 cu privire la perfectarea actelor vamale la vămuirea mărfurilor provenite din tranzacțiile economice externe //Monitorul Oficial 162-165/384, 06.12.2002.
53. Serviciul Vamal, Ordin nr.50-O din 18.02.2008 referitor la aprobarea Regulamentului cu privire la completarea, autentificarea și eliberarea certificatelor de origine a mărfurilor exportate din Republica Moldova în cadrul regimurilor de comerț preferențiale cu Uniunea Europeană (ATP) și statele care acordă Republicii Moldova Sistemul Generalizat de Preferințe (GSP) //Monitorul Oficial 40-41/98, 26.02.2008.
54. Serviciul Vamal, Ordin nr.331-O din 07.09.2007 referitor la aprobarea Regulamentului cu privire la completarea, autentificarea și eliberarea certificatelor de origine Forma CT-1 pentru mărfurile exportate din Republica Moldova în cadrul regimului de comerț liber cu statele membre la Acordul de Creare a Zonei de Comerț Liber în cadrul Comunității Statelor Independente (CSI) //Monitorul Oficial 161-164/601, 12.10.2007.
55. Serviciul Vamal, Ordin nr.244-O din 03.07.2007 referitor la aprobarea Regulamentului cu privire la completarea, autentificarea și eliberarea certificatelor de transport EUR.1 pentru mărfurile exportate din Republica Moldova în cadrul regimului de comerț liber cu statele membre la Acordul Central European de Comerț Liber (CEFTA) și a modificărilor în Regulamentul cu privire la completarea, autentificarea și eliberarea certificatelor de origine a mărfurilor exportate din Republica Moldova în cadrul regimurilor de comerț preferențiale cu Uniunea Europeană //Monitorul Oficial 112-116/480, 03.08.2007.
56. Ministerul Transporturilor și Gospodăriei Drumurilor, Ordinul Ministrului Regulamentul transporturilor de mărfuri perisabile din 09.12.99 //Monitorul Oficial 39-41/130, 13.04.2000.
57. Ministerul Transporturilor și Gospodăriei Drumurilor Ordin nr.186 din 19.12.2005 cu privire la aprobarea prețurilor autorizate pentru transporturile rutiere internaționale //Monitorul Oficial 25-27/66, 10.02.2006.

b) Studii, monografii, publicații

1. Avantajele Sistemului Generalizat de Preferințe (SGP) pentru exportatori, DFID; MTTP, 1. Chișinău, 2001.
2. Chivriga V., Studiu comparativ în materie de comerț exterior. Coaliția pentru Dezvoltare 7. Economică Rurală. Chișinău, 2003.
3. Chivriga Viorel. Technical impediments in the external trade with agricultural products. Legislative studies, Coalition for the Rural Economic Development, Chișinău, 2003.
4. Chivriga Viorel, Prohntichi Valeriu. Legislative background and investment climate in the Republic of Moldova. Legislative studies, Coalition for the Rural Economic Development, Chisinau, 2004.
5. Chivriga Viorel, Prohntichi Valeriu. The impact of applying the provisions of the Law no. 834 dated July 26, 2004 on the sector of cereals production. Study edited within the framework of the Coalition for the Rural Economic Development, Chisinau, 2005.
6. Chivriga Viorel. Export guide. Edited at the request of the National Federation of 11. Farmers in Moldova AGROinform and the Ministry of Agriculture and Foodstuff Industry. Chisinau, 2006.
7. Chivriga V., Furdui V., Chivriga A., Evoluții curente în comerțul exterior cu produse agricole. Federația Națională a Fermierilor din Moldova (FNFM). Chișinău, 2008.
8. V. Chivriga "Barierile tehnice în comerțul exterior", Chisinau, 2004
9. Radu G., Drept vamal comunitar. Curs de lecții, Universitatea de Stat din Moldova, 23. Chișinău, 2001.
10. Radu G., Studiu comparativ privind regulile de origine, UE și R. Moldova, TACIS PCA, 24. Chișinău, 2002.
11. Luscalov N., Studiu comparativ privind standardizarea. UE și R. Moldova, TACIS PCA, 27. Chișinău, 2002.
12. Strategia dezvoltării sectorului agro-alimentar pentru perioada 2000-2010, MoA, 30. Chișinău, 2000.
13. Monitorul Economic: analize și prognoze trimestriale, Nr. 11, IDIS Viitorul, Chișinău 2008.
14. Taran Serghei, Perfecționarea managementului transportului auto în promovarea relațiilor economice externe ale republicii moldova, Teză de doctor în științe economice, www.cnaase.md
15. <http://www.europa.eu.int>
16. <http://www.stabilitypact.org>
17. <http://www.wto.org>
18. <http://www.wnisefk.com>
19. <http://www.customs.ro>
20. <http://www.statistica.md>
21. <http://www.pca.md>
22. <http://www.customs.md>
23. <http://www.vch.ru>
24. <http://www.imf.org>
25. <http://www.cdep.ro>
26. <http://www.rada.kiev.ua>
27. <http://www.dce.gov.ro>
28. <http://www.wcoomd.org>
29. <http://www.ec.europa.eu>
30. <http://www.customs.ru>
31. <http://www.rusrev.org>
32. <http://www.tkod.ru>
33. <http://www.mediatext.ru>
34. <http://www.businesspravo.ru>
35. <http://www.referent.ru>

